

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

8-4. A. 39

ACCIDENTIA
PROFLIGATA,
SPECIES INSTAURATÆ,
SIVE

DE SPECIEBUS PANIS AC
*Vini post Consecrationem Eucharis-
ticam duntaxat manentibus.*

Opus Philosophico Theologicum.

8-4-A-32

Mediolani,

Apud A. LE CADET,
Typographum, 1700.

PRÆFATIO.

TSI apud Aristotelicos nihil in usu antiquiori sit, quam formas suas, accidentales inducere, atque in infinitum multiplicare pro enodandis quibuslibet occurrentium questionum implexitatibus; non possum satis mirari tam paucos esse, qui in illis probandis sollicitudinem, industriamque suam posuerint: cum tamen ad hanc utramque impendendam sollicitare res videatur, cujus instabilitas trahere secum possit totius, quam consecretantur, Doctrina ruinam. Deploranda certe desidia hæc est, ob quam anteceptiones suas tum abfirmatius retinent, tum cerebrosius opponunt veritati, cui tunc periculo-

P R Æ F A T I O.

*siſtemum bellum indicitur , ubi ne a-
bitatur quidem de errore. Hinc ſi quen-
aut repetiti experimenti labor , aut
ſubactiſſimi ratiocinii ſudor novum
è ſinu Naturæ effectum protulerit , il-
lico velut in abortivum aut monſtro-
ſum concitantur ; niſi cautum fuerit
assignare illi formam adminiſ unam
accidentalem pro genitrice, ac pro obſ-
tetrice fortassis aliteram : Quamquam
tolerabile id foret , niſi ad Sacramen-
tales rerum ſupernaturalium pariter
ferè omnes explicandos illa eadem for-
marum accidentalium genimina ad-
vocarent. Caſum ſingularem propono
Theologicum Sacramenti Eucharisti-
ci , in quo ſolas ac duntaxat hinc Pa-
nis , hinc Vini ſpecies remanere quam-
vis Conciliariter , ac non ſemel fuerit
deſinitum , volumus tamen non ab illo
exulare accidentia quantitatis , gra-
vitatis , coloris , figura , &c. Idque
dummodò ob lethale præjudicium , quo
illa præſuiſſe in pane ac vino putat, &
reale diſcrimen à ſubſtantiis ſubſtratis
obrinuiſſe : quin etiam ex veraciſſimo
Sacramento patrociniū falſitati iam
aperita conſpiciunt , nec verentur in*

P R Æ F A T I O

doctrinam, quæ ab accidentalibus ca-
 ritatibus illis declinaverit, denun-
 tiare anathema. Quare ad illius tum
 patrocinii inique conquisiti, tum ana-
 thematis iniquius denunciati cons-
 pectam fatear, & sepe me vehementer
 commatum persensisse, & amore dolui
 vicem veritatis afflicto. Atamen
 quia non tam insana tenebas me mea
 existimatio, ut qui putabam laborare
 ceteros suo præjudicio, non adverte-
 rem posse me meo pariter subjacere,
 decreveram, jam sunt anni multi,
 circa accidentalitates istas nihil
 utrinque inagratum relinquere, quæ
 vel ego ipse erroribus meis valedicere
 compellerer, vel Lector Aristotelicus
 suis. Itaque hæc mihi tandem tri-
 mestria omnia facta sunt, quibus per
 durantibus vallo non genere argu-
 mentorum in partem utramque præ-
 feribilem rem istam discussi nihil in-
 dulgens, nihil dissimulans, & in
 flagrantissimis votis perinde ac salutem
 habens veritatis exagitata no-
 titiam. Quid enim contigit? Totius
 contentosus labor iste, impristina,
 quam inebat, sententia obfirmavit.

P R Æ F A T I O,

me, & pauculas quibus obnubilabant
difficultates sic abegit, ut obtinere
nunc meum minus afficias meridia-
lucis splendor, quam intellectum ful-
gor nonnullarum demonstrationum,
in quas vel feliciter de novo incidi,
vel penitus introivi; sed quia rursus
novi ut in spatiis æreis, sic in doctri-
nis clarescere aliquādo ignes fatuos, quos
humana mens falli assuevit possit pro
radiis sapientie revereri; hinc nihil
toto hoc opere velim tam decet ore
asserere, vel tam leviter insinuatim,
ut non stet sub sapientum iudicio, ac
imprimis sub infallibili sanctæ Ec-
clesiæ Romane oraculo, cui desipit
quisquis non submittit suam qualem-
cunque doctrinam, aut reputandam
pro indubitata si placuerit, aut si
displicuerit recantandam. Atque ut
tandem propositum operis huius mei
totum aperiā, dicam confidenter
ausus meos eo assurgere ut de medio
tollam accidentia Aristotelica omnia
vel præsertim hac una everfione præ-
sidii, quod illis adjudicatur ex spe-
ciebus panis ac vini duntaxat super-
stitiis post consecrationem Eucha-

IV

PRÆFATIO,

risticam, & ostensione sensus legitimi, in quo prædictæ species accipi debeant. Ad id autem feliciter, ut à supremo Numine precor ac spero, præstandum, occurrunt mihi instituenda tres quæstiones, in quarum prima agam Philosophicè ac generatim de accidentibus; tum in secunda Philosophicè rursus ac generatim de speciebus; ac tandem in tertia, qua Philosophico-Theologica est ostendendum quantum absint species Eucharisticae ab accidentibus, pro quorum remanentia in Aristotelicis Scholis cercatur.

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

QUÆSTIO I.

DE ACCIDENTIBUS *generatim spectatis.*

UJUSCE quæstionis
decisioni nihil, ut opi-
nor, decrit, postquam
per octo consequentes ar-
ticulos ostensum fuerit.
Primò quæ sit multipli-
citas accidentium materialium? Secundò
quæ sit adhuc major numerositas acciden-
tium spiritualium; Tertio quantum hic
numerus multipliciter augeatur per acci-
dentia accidentium; Quarto quæ sit en-
titas accidentium; Quintò quæ sit sepa-
rabilitas accidentium; Sextò quæ sit pro-
ducibilitas accidentium; Septimò quæ sit
corruptibilitas accidentium; Et octavò
indem quæ sit activitas accidentium.

ARTICULUS I.

*QUAESTIO SIT MULTIPLICI-
tas accidentium materialium.*

- I. **A**D hujus multiplicитatis incredibilis, quam propono, intelligentiam non pauca per ordinem subnotanda sunt, de quibus apud omnes Scholasticos convenitur: etsi nullos compererim quibus in mentem venerit ea sic particulatim discutere: mihi verò fuit incunda ista methodus, ut hinc à primâ fronte Lector conjiciat nolle me quicquam dissimulare, quod ad totius controversiæ decisionem absolvendam proffit, ut in cæteris neque minùs ingenue, neque minùs impigre idem me præstiturum polliceor.
2. *Itaque primò.* Nullum est ens assignabile quod non possit dupliciter considerari: scilicet vel absolutè ac solitariè, vel respectivè ad aliud sibi unitum; Igitur si solitariè consideratur & absolutè, nihil habet præter rationem certi & determinati entis: si verò consideratur respectivè ad aliud, induit hoc ipso rationem entis vel substantis, vel accidentis; prout illi alteri aut excipiendo præextitit, at

Qua sit multipl. accid. mater. 3

excipiendum advenit. Quo pacto quid-
quid intelligimus præextitisse alteri, illud
que suo sinu admisisse, denominationem
merito obtinet entis substantis, sicut illud
alterum entis accidentis; neque alia ratio
Aristotelem movit ad generalem suam il-
lam divisionem entis in substantiam & ac-
cidents. Quod si aliter proponantur duo
entia, quæ secum invicem non sint quali-
tercunque unita; poterunt illa quidem
multis respectibus mutuis aliis subjacere;
at neutrum potest subjacere alterutri isti,
quem dicebam, entis substantis aut acci-
dents, nisi forte in actu primo, de quo
non loquor abstrahens prorsus hypothe-
sim meam ab unibilitate, & respiciendo
tantum ad unionem.

Secundò. Entia accidentia rursus sunt 3.
in duplici genere? alia quippe sic acci-
dunt, ut non egeant accidere ad exis-
tendum, alia verò existere non possunt ni-
si accident. Et hæc posteriora sunt acci-
dentia magis proprie ac verè dicta prop-
ter suam nativam insubstantiam: atque
ut ita loquar sunt *essentialiter accidentia*;
uti in rebus materialibus figura, pulchri-
tudo, temperies, &c. & in spiritualibus,
Religio, Doctrina, Patientia, &c. Illa
autem priora non sunt *accidentia*, nisi
ut ita loquar, *per accidens* propter nati-
vam, quam ex seipsis obtinent, sub-
sistentiam. Quo pacto vestes, arma,
opes accidunt homini, miles exercitui,
anima corpori, &c: quamvis substantia

Qua sit multiplic. accid. mat. 13

pothesi, nec est proinde essentialis, superest ut sit accidentalis; at forma accidentalis est accidens. Neque necesse est ut planius fiat quod dixi, nempe quidquid non subest conceptui subjecti alicujus primario, id esse accidens respectu illius, quia hoc ipso non intelligitur nisi ad instar formæ illi advenientis: quod idem est ac talem formam esse accidentalem. Hoc pacto quidquid in ente intelligibile est præter id, per quod præcisè est ens, id omne est accidens: itaque enti accidens est quod sit possibile, existens, subsistens, unum, verum, bonum, quantum, quale, relatum, motum, fluidum, &c. Er idem intellige de quocunque alio subjecto assignabili, cujus tot accidentia sunt, quot sunt ejusdem formæ intelligibiles.

Quintò. Enumerari tantum inter accidentia non debent formæ omnes, quæ subsunt possibilibus omnibus conceptibus secundariis alicujus subjecti: Sed insuper privationes ac negationes omnes formarum, quæ aut aliquando possunt, aut nunquam convenire possunt tali subjecto. Et de privationibus quidem evidens est privationem v. g. caloris in aqua esse illi accidentalem, nam hæc privatio prædicari de illa potest accidentaliter, quatenus ut in illa adesse intelligitur, sic intelligitur abesse ab illa posse absque ejusdem corruptione, quæ est notio accidentis. De negationibus quoque

idipsum verificatur : Nam negatio pariter visionis in lapide , quatenus est impossibilitas quædam videndi , nunquid prædicari de lapide accidentaliter potest : Cum constet illam non esse lapidi essentialem , sed consequi ex essentia ? Atque ita constat privationes ac negationes alicujus subjecti omnes annumerari inter accidentia , illius posse , ac debere.

7. *Sextò denique.* Unum & idem subjectum sub diversis respectibus accipitur pro objecto tractabili multiplicium scientiarum , quæ aliter & aliter proprietates illius investigant. Assumatur pro exemplo corpus humanum , de quo aliter Mathematicus , aliter Physicus , aliter Medicus , aliter Ethicus pertractat ; prout ab illis vel sola dimensio , vel sola natura , vel sola sanabilitas , vel sola indoles consideratur , nequid præterea dicam de Logico , aut Metaphysico , qui vel gradus universales illius tantum considerat , vel præterea attendit ad subjicibilitatem & prædicabilitatem eorum. Tum singularum talium scientiarum prolixitas unde provenit nisi ex proprietatibus respectivè accidentalibus , quæ objecta illarum afficiunt , & ab authoribus in examen aut in controversiam adducuntur ? Hinc quoque accidit ut tantò copiosior evadat , quòd plures diuturnius , studiosius , ingeniosius in his & illis materiis pertractandis operam suam collocant.

8. His prænotatis non difficile erit sta-

bilire, quàm innumerabilis sit multiplicitas accidentium, quibus subiecta omnia qualiacunque, ac quantulacunque illa sint, subjacent. Atque ut id stabilia-
tur cogita particulam si volueris aqueam, elementarem vel absolutè, vel certè æstimabiliter indivisibilem propter talem tenuitatem, quam suppono esse centies, aut millies millesimam, partem hujusmodi guttæ, quæ visu acutissimo percipi vix possit. Quâ suppositione admissâ intelligis particulam illam esse verè ens ac verè corpus: ex quo utroque capite proprietates omnes, quæ sunt in ente ac corpore intelligibiles, tam accuratè illi conveniunt, quàm cuilibet enti aut corpori universaliter considerato. Et istæ quidem tam numerosæ sunt, ut præter intellectum Divinum nullus sit qui exhaustire illas possit: alioquin posset intellectus noster comprehendere latitudinem omnem intelligibilem entis & corporis: quod est falsum. Neque obstat quod vulgò proprietates omnes entis ad novem classes, prætermis-
sâ illâ quæ est substantiæ, reduci soleant; quia tum non planè constat de sufficientia illius divisionis: tum etsi constet, adhuc innumeræ erunt species accidentales sub illis summis generibus comprehensa: atque ita redibit difficultas.

Deinde ut de proprietatibus illis accidentalibus, sive entis, sive corporis in abstractione nihil dicatur, ad illas tantum attende per quas parti-

cula aquea in hypothese assumpta differt singulariter à cæteris; quibuscumque aut intra aut extra genus proprium elementare. Nam certè necesse est ut præter propriam naturam, quæ est principium talis motus ac talis quietis, conveniat illi suus motus, sua quies, sua dimensio, sua gravitas, suus fluor, suus color, suus situs, sua figura, sua duratio, sua temperies, sua demum æqualitas, aut inæqualitas, sua similitudo aut dissimilitudo, sua vicinia aut distantia, &c. relativè ad entia cætera atque corpora omnia. Ad quid autem prodest stabilire hanc multipliciter accidentium convenientium cuilibet subjecto quantumcunque assignabili judicabitur ex sequentibus.

10. Nec quicquam obstat quod in mentem Lectoris venire potest, scilicet non mirum esse, quod particulæ illi aqueæ elementari in hypothese adductæ conveniat tam numerosa accidentium multitudo; quia etsi mirum in modum parva supposita fuerit, nihilominus ex hoc quod materialis est, divisibilis est in particulas alias minores, ac minores in infinitum. Non inquam id obstat, quin è contrà augebit in infinitum difficultatem: quia nulla est aded parva ex illis particulis minoribus, de qua similiter non verificetur quod sit ens & corpus: atque ita illi perinde ac cætero cuilibet sive enti, sive corpori conveniunt supradictæ omnes proprietates accidentales. Quæ omnia si attentè per-

Quæ sit multipl. accid, mater. 17
 penduntur probant ita numerosam esse
 multipliciter formarum accidentalium,
 ut si singulis, vel tantummodò earum plu-
 rimis juxta doctrinam Sectæ Aristote-
 licæ competere propriæ ac singulares
 realitates, non possent haud dubiè ca-
 pi seu contineri in suis respectivè sub-
 jectis assignabilibus. Idque obiter insi-
 nuatum sit in gratiam doctrinæ oppositæ
 suis locis demonstrandæ, quæ accidenti-
 bus quidem singulis singulos respectus
 tribuit, sed multò aliter de illorum rea-
 litatibus opinatur.

ARTICULUS II.

*QUÆ SIT ADHUC
 major numerositas accidentium
 spiritualium?*

Primò. Rebus spiritualibus perinde **II.**
 ac materialibus non desunt suæ per-
 fectiones accidentales: idque ob rationem
 multiplicem, quam non opus esset me-
 morare, quippe quæ in omnium mentes
 incurrit. Nam quis tum non advertit
 si iam illis convenire essentiam perinde ac
 rebus materialibus? At essentia nulla est,
 quæ non sit fons & origo proprietatum ac-
 cidentalium plurimarum. Tum rursus
 quis non planè convictus est perfectiones,

quibus abundant res spirituales nec æquè primò, nec æquè necessariò, nec æquè inseparabiliter ad constitutionem illarum spectare; sed alias ab aliis fluere, ut loquuntur Aristotelici, & emanare perinde ac fluunt omnes, & emanant ab essentia? At quidquid ad primarium rei alicujus conceptum, & ad necessariam inseparabilemque inhæSIONem non spectat, inter accidentales rei illius proprietates enumeratur. Quare quùm inter Theologos certatur de perfectione illa Divina, quæ propriam & essentiali habenda sit, evidens judicium argumentumque est neque etiam deesse in Deo perfectiones, quæ pro secundariis & aliter atque aliter consequentibus ex primaria, seu quod idem est, accidentalibus reputentur.

12. — *Secundò.* Res spirituales multò pluribus quàm materiales perfectionibus exornantur: quandoquidem illæ istis præcellunt, & istam præcellentiam probat non sola dignitas, sed insuper numerositas perfectionum: quare meritò disquiritur apud Theologos de perfectionibus Divinis an sint numero infinitæ, & verius affirmatur. At inter perfectiones alicujus rei, quamvis innumerabiles illæ sint, præter unam quæ primaria & essentialis est, cæteræ omnes accidentales sunt. Aliundè verò cùm res singulæ spirituales rerum materialium perfectiones saltem æquivalente aut certè eminenter contineant, suisque præterea privatim fruantur, hinc patet quantò plu-

Quæ sit adhuc maj. nu. accid. spir 19
res in illis , quàm in istis admittendæ
sint. Quin etiam patet inter easdem res
spirituales perinde ac inter materiales ad-
mittendam esse differentiam præcellentiæ
tum individualis , tum specificæ , ad
quam spectabit parcius , aut profusior ac-
cidentalium perfectionum confluxus.

Tertiò. In rebus spiritualibus perin- 13.
de ac in materialibus communis est notio
tum essentiæ , tum accidentis , & sic pro
utrisque valet tam hujus , quàm illius de-
finitio ; Hinc fit ut pro essentia rei spiri-
tualis non aliter quàm pro essentia rei ma-
terialis assignari soleat id primum , quod
in ea concipitur , sicuti pro accidente quid-
quid secundò concipitur. Quia igitur is-
tæ notiones essentiæ & accidentis simul
ac definitiones pro utroque ordine spiri-
tuali & materiali communes sunt , si quid
ex illis arguitur pro statuendo dogmate
Philosophico circa res materiales , id ip-
sum circa res spirituales argui poterit ; &
reciprocè , quod opto plurimùm ut adver-
tat Lector , si non potest ex illis erui dog-
ma aliquod circa res spirituales , nec circa
materiales erui poterit : Videlicet si ex il-
lis inferri posset reale discrimen acciden-
tis à suo subjecto in ordine rerum mate-
rialium , valeret hæc eadem illatio in or-
dine rerum spiritualium : aut è contra si
in ordine isto prædictum discrimen inferri
rectè non potest , nec in illo inferri verè
poterit , qua de re infra art: 4. age-
tur.

14. Ex his paucis prænотatis pauca quædam alia infero ; sed quæ gravissimi ac ponderosissimi momenti sunt. Ac statim quidem hinc eruo multipliciter perfectionum accidentalium , quæ sunt in rebus spiritualibus , haud dubiè non esse multipliciter rerum ; sed tantummodò conceptuum : alioquin major esset illarum , quàm aliarum materialium compositio propter uberiores talium perfectionum abundantiam , de qua jam dictum est. Neque minùs tutè eruitur quàm falsò discurreret , qui perfectiones prædictas ex hoc , quod sint accidentales , præsumeret esse sive à seipsis mutuò , sive à suis subjectis realiter separabiles , & idoneas ad existendum seorsim. Omnis quippe hujusmodi separabilitas præsupponit realitates diversas ; quales in ullo ente spirituali nullæ sunt. Imò contra si quis semel convictus fuerit non posse sive vitam , sive intelligentiam , &c. Angeli existere seorsim ab illo ; multòque minùs talis sive vitæ diuturnitatem , sive perspicaciæ intelligentiam , &c. Non arduum erit ut intelligat separabilitatem illam , quæ ad accidentalitatis conceptum spectat , non esse nisi purè metaphysicam.
15. Sed dices primò non esse de rebus spiritualibus perinde ac de materialibus discurrendum circa istam accidentalitatem : quasi illud quod non est de primario conceptu alicujus rei spiritualis pro accidente illius habendum sit : siquidem attribu-

Quæ sit adhuc maj. nam acc. spir. 21

ta Divina non sunt de primario conceptu Divinitatis, neque tamen pro accidentibus reputanda sunt; aliàs juxta communem notionem accidentis possent & adesse, & abesse ab illâ, quod falsum est: neque enim potest Deus non esse aliquando misericors, aut justus, &c.

16

Respondeo alterum tamen è duobus necesse esse ut attributa Divina pro essentialibus, vel accidentalibus reputentur: quale enim est medium illud, quod assignare Adversarius possit inter utrumque illud conveniendi modum vel essentialem, vel accidentalem? Neque attributorum istorum accidentalitati obest communis illa notio separabilitatis accidentium à suis subjectis quandoquidem non est exponenda, nisi de separabilitate intelligibili, quæ tantummodò consistit in hoc, quod præscindi possint à suis subjectis ut revera præscindi possunt: quid enim vetat cogitari Divinitatem incogitatâ misericordiâ, aut justitiâ? Non est tamen hæc præcisio possibilis inter Divinitatem, & attributum illud primarium, per quod constituitur; uti si per intelligentiam actuale constituitur, non poterit intelligi Divinitas sine illâ; neque sine asseitate, si in asseitate, ut nonnulli docent, consistit. Præterea eadem ratio, quæ vetaret admittere in Deo omnem conceptum accidentis, vetaret quoq; admittere omnem conceptum substantiæ: cum enim ens substantiæ, & ens accidens se habeant correlativè ad

invicem, nulla esset in Deo perfectio entis substantis, nisi esset in eodem quædam alia perfectio entis accidentis: revera tamen intelligimus Divinitatem subistere misericordiæ, sicuti ex adverso misericordiam accidere Divinitati, & ita de cæteris.

17. Dices *secundò* rebus spiritualibus id proprium ac singulare esse, ut sint simplices: quâ simplicitate suppositâ necesse est, ut omnia prorsus accidentia, quibus afficiuntur, sint identificata cum illis, perinde ac secum invicem: quare nec lab illis, nec abs se invicem separari, nec gigni possunt, nec alterari, nec corrumpi, nec tandem iisdem omnibus affectionibus subiacere, quibus accidentia rerum materialium obnoxia sunt. Itaque ex accidentalitate rerum spiritualium nihil philosophicè argui potest idoneum ad doctrinam de accidentalitate rerum materialium stabiliendam.

18. Respondeo debuisse Adversarium assignare differentiam Philosophicam, quam opinatur vigere inter proprietates accidentis hinc spiritualis, hinc materialis, si tamen assignare potuit attentâ vulgari doctrinâ, quæ admittit communes esse proprietates substantiæ spiritualis ac materialis, & utrasque eodem prædicamento concludit: at eadem ratio prorsus militat circa proprietates accidentis ad utrumque ordinem spirituales & materiales spectantis. Tum verò ut ad unum prædicamentum revocant quantitatem molis

Quæ sit multipl. accid. mater. 23

& virtutis , id est materialem & spiritua-
lem; cur non similiter revocabunt ad unum
aliud qualitatem molis & virtutis ; & ad
unum aliud relationem molis & virtutis ;
& ad unum aliud actionem molis & virtu-
tis? &c. Unde patet proprietates genericas
omnis accidentis spiritualis & materialis
communes esse : quare si quid non conve-
nit generaliter omni accidenti spirituali ,
argumentum apprimè philosophicū occu-
rrit non admittendi id in accidente mate-
riali. Deinde cum non desint entia mate-
rialia simplicia , qualia sunt primordia ele-
mentaria atoma , ex quibus composita ac
mixta naturalia omnia coalverunt, entium
hujusmodi saltem accidentia gauderent
privilegio accidentium spiritualium : imo
quia si ad rei veritatem attenditur nihil
est in prædictis compositis ac mixtis , nisi
prædicta primordia coadunata , conse-
quens erit accidentia materialia omnia si-
militer se habere , & sic cum cæteris spiri-
tualibus quoad omnem rationem generi-
cam convenire Quæ responsio non parum
proderit ad longius eliminandas deinceps
realitates accidentium materialium.

ARTICULUS III.

DE ACCIDENTIBUS
accidentium.

19. **D**E illis accidentibus loquor, quæ ex dictis art. 1. sunt propriè ac merè accidentia, propterea quod ad existendum indigeant accidere seu subiectari: huiusmodi accidentia sunt figura, pulchritudo, temperies, motus, &c. itaque de istis ostensurus sum qualiter subjaceant alijs accidentibus, atque in hunc finem pauca subnotabo.

20. *Primò.* Accidentia, de quibus agitur, non carent, ut Aristotelici fatebuntur, attributis sibi essentialibus, ex quibus utique definitio illorum essentialis conficitur. Uti si in exemplum adducatur motus localis, qui in hunc modum definiri solet, *Transitus de loco in locum*: Quis dubitet notionem istam transitus de loco in locum esse prædicto motui essentialem? Quandoquidam talis transitus est id primum, quod deprehenditur convenire motui locali, atque inseparabiliter ad discrimen innumerarum proprietatum accidentalium, quæ conveniunt illi separabiliter, videlicet quod sit reflexus aut refractus; lentus aut velox; brevis aut diuturnus;

De accidentibus accidentium. 25

diuturnus ; &c. Atque idem dicendum de cæteris accidentibus , quorum nullum est quod essentia sua careat, & eâ quidem æternâ , ut aiunt, ac immutabili ; etsi fortè ignoretur, ut contingit in plerisque rebus aliis, quarum proinde quoties definiendæ sunt , innotiores proprietates adducuntur , aut certè talium proprietatum notissima loco attributi differentialis essentialis , quod ignoratur : sic Leo per rugibilitatem, Equus per hinnibilitatem, &c. definiuntur.

Secundò. Ex attributis essentialibus cu- 21.
jussibet accidentis consequuntur attributa alia multa , quæ cum prædicari de illo contingenter sive separabiliter possint, non video quomodo non sint accidentia illius : siquidem accidere intelliguntur, atque ex hoc capite pro substantiis haberi non possunt : aliunde autem omne ens aut est substans , aut est accidens , ut dictum fuit. Sic motus localis potest equidem esse verus motus localis , & nihilominus non esse reflexus , aut non esse lentus , aut non esse diuturnus , &c. ut hinc evidens est, quod motus locales alii sunt reflexi , & alii refracti : alii lenti & alii veloces : alii breves & alii diuturni , &c. Itaque reflexio , refraction , lentitia , velocitas , brevitæ , diuturnitas, &c. Sunt accidentia motus localis.

Tertiò. Motus iste localis non tantum- 22.
modò subest suis accidentibus , & equidem multis , sed insuper ex istis acciden-

tibus assignabile nullum est, cui tum non conveniat sua essentia, tum ex illâ consequens variorum accidentium aliqua multitudo. Sic quippe velocitas motus, quæ essentialiter consistit in agilitate illâ, quâ mobile intra parvum tempus percurrit magnum spatium, inter proprietates suas accidentales id habet, quod à tali causa prodierit, quod ad talem effectum apta sit, quod cœperit, quod desitura sit tali tempore, quod exerceri alio possit, & referri ad aliam, &c. Ac rursus, quod velim quoque ut annotes, nulla est ex circumstantiis istis accidentalibus, quæ accidentibus aliis non subjaceat: atque ita deinceps. Et ratio est, quia nihil intelligi potest, quod essentialiter simul & accidentaliter non differat ab alio intelligibili: aliàs *istud* intelligibile non esset *aliud* contra hypotesim: hoc ipso autem quod est aliud, habet aliam essentiam; nec ullâ est essentia sine consecutione aliqua proprietatum accidentalium.

- 23, His prænotatis jam abundè manifestum est id, quod dicebam articulo primo hujus quæstionis de multiplicitate incredibili accidentium materialium; & exinde spiritualium convenientium cuilibet, & quantulocunque subjecto: siquidem mirum in modum multa sunt non illa tantummodò accidentia, quæ prædictum subjectum afficiunt; sed illa insuper, quæ rursus accidentibus istis propria sunt; & alia iterùm, quæ propria sunt illis, &c.

De accidentibus accidentium. 27

Quo pacto ut rem melius intelligas ostendam tibi cuicunque assignabili accidenti perinde ac cuilibet assignabili substantiæ convenire accidentia prædicamentalia quantitatis, qualitatis, relationis, &c. in exemplum esto motus localis, quem jam non semel insinuavi: Siquidem iste motus primò suam habet determinatam magnitudinem aut parvitatem, propter quam subjacet mensuris ac regulis multis incrementi, decrementi, proportionis, &c. notis apud artifices machinarios: *ecce quantitatem*. Secundò non caret qualitatibus multis, uti velocitatis, tarditate, diuturnitate: &c. *Ecce qualitatem*. Tertiò neque caret relationibus multis quibus comparari ad alios motus potest, in ratione velocioris aut tardioris: diuturnioris aut brevioris, vel etiam in ratione æquè velocis, aut æquè tardi: æquè diurni, aut æquè brevis, &c. *Ecce relationem*. Quartò motui sua non deest actio; imò activè sumptus non consistit, nisi in actione movendi, quæ de cætero multiplicissima est pro diversissima activitate mobilium: *Ecce actionem*. Quinto similiter neque deest illi sua passio, imò passivè sumptus secundùm quod excitatur, acceleratur, cohibetur, repetitur, sistitur, &c. quid est nisi totuplicis generis diversæ passio? *Ecce passionem*. Sextò. An negabis motum subjacere loco? Non enim ubique; sed hîc aut illic exercetur: & *Ecce ubi*. Septimò. Num capis eundem ob-

noxiū esse tempori, vel maximè cum sit ens
successivum, uti diurno, menstruo, annuo?

Et *Ecce quando*. Tum octavò subjacet quo-
que diversis variorum situum affectioni-
bus, prout exercetur sursum aut deor-
sum : dextrorsum, aut sinistrorsum : pror-
sum aut retrorsum, &c. Et *ecce situm*. Ne-
quē tandem nonò dubitabis, quin præter
ista accidentia quæ revera habet, etiam
alia multa habeat veluti investientia, fo-
ventia, protegentia ipsum, & retrahentia
à quiete : Sic quippe secum habet duri-
tiem, figuram, vigorem, &c. sui subjecti
seu mobilis : & *ecce habitum*.

24. Alterum esto exemplum albedinis, quæ
extensione suâ adæquat extensionem sui
subjecti. *Ecce quantitatem*. Tum à cæteris
accidentibus differt in hoc quod disgregat
visum ; quod pendet ex tali ac tali tem-
perie ; quod constanter, aut transeunter
inhæret ; &c. *Ecce qualitatem*. Deinde num
est similis, aut dissimilis cuivis alteri co-
lori assignabili ? *Ecce relationem*. Præterea
num agit in sensus nostros per emissio-
nem, ut aiunt Aristotelici, specierum ?
Num intendi, remitti potest, alterari,
corrumpi, &c. *Ecce actionem simul ac pas-
sionem*. Insuper & est alicubi, ut hîc To-
losæ : & est aliquando, ut hodie : & dif-
ferentiam habet localem, per quam con-
stituitur sursum, aut deorsum, &c. *Ecce
ubicationem, quandoneitatem, situm*. Ac
tandem habet illa pro subjecto parietem,
pro involucro tapetium, pro ornamento

De accidentibus accidentium. 29

picturas circum appositas, pro spectatore dominum, pro mundatore famulum, &c. *Ecce habitum.* Ac proinde cum nullum accidens assignabile sit, de quo non consimiliter possint multæ ac forsan omnes differentię accidentales prædicamentales verificari; hinc intelliges eandem esse conditionem illorum quoque accidentium, quæ ab Aristotele pro supremis prædicamentis generibus assignata fuerunt. Sic quantitas suam habet qualitatem, relationem, actionem, passionem, &c. Sic qualitas suam habet quantitatem, relationem, actionem, &c. Sic relatio suam habet quantitatem, qualitatem, actionem, passionem, &c. Idem dic de cæteris omnibus. Et hæc si benè advertuntur, non parùm profutura esse confido decisionibus subsequendis.

At multò magis proderit, si mecum animaduertas, & convinci te patiaris multa esse accidentia motus, v. g. localis, quæ sic illi propria sunt, & ita singulariter de illo prædicantur, ut prædicari de subiecto, in quo ille est, non possint. Quod signum manifestum est ea non habere aliud subiectum, quàm motum ipsum: nam quidquid est in subiecto, prædicari de illo potest. Itaque de motu prædicantur successio, velocitas, desinitio, restauratio, &c. Nam motus est successivus, velox, desinens, restauratus, &c. at de lapide v. g. in quo motus subiectatur, qualiter prædicabitur esse successivum, velocem, desinentem, restauratum, &c. Al-

bedini similiter ita propriè ac singularitèr
cōpetit esse intensam, esse disgregativā vi-
sui, esse pulchriorē cæteris coloribus, &c.
ut hæc de pariete prædicari non possint.
Hinc concludo accidentia ista sive motus
localis, sive albedinis unicum obtinere
subjectum, quod est aut motus localis, aut
albedo, unicū, inquam, ac non tantūmodò
immediatum, quia nec mediatè prædica-
ri illa de lapide aut pariete possunt: nam
lapis neque mediante motu est successi-
vus, neque velox, &c, & paries similiter
nec mediante albedine est intensus, nec
disgregat visum, &c. Hoc eodem modo
anima subjectatur in corpore; quare cor-
pus rectè dicitur animatum: at intellectus
nullatenus subjectatur in corpore, sed
tantummodò in anima; quare de anima
rectè prædicatur, quod sit intelligens: at de
corpore prædicari quod sit intelligens non
potest quomodocunque.

25. Neque primo opponis ex ista tam par-
ticulari observatione ac multiplicatione
accidentium, quorum alia in aliis subjec-
tarentur consequi perturbationem maxi-
mam totius doctrinæ Aristotelicæ prædi-
camentalis: quia enim juxta illam quid-
quid alteri substat, substantia est; hinc se-
quitur accidens, quod substat alteri acci-
denti, esse substantiam: atque ita motus
localis erit substantia: albedo erit substan-
tia, & sic de aliis. Quod cum evidentis-
simè falsum sit, tacenda fuisse videtur par-
ticularis illa observatio ac multiplicatio.

De accidentibus accidentium. 31

accidentium, quam protulimus, neque ad alium finem, quam ad subversionem doctrinæ prædicamentalis, de qua apud omnes post Aristotelem convenitur.

Non inquam id primò dicas, quia cum 27
verum sit quidquid circa accidentia accidentium observavi, nemo rectè dixerit hanc observationem tacendam fuisse; sed rectius dici debuit conciliandam cum illa esse doctrinam prædicamentalem Aristotelicam; aut si conciliari non potest, emendandam. Tum verò audià me caput, unde exoritur totius illius doctrinæ confusio, illud nempe unicum est, quod ab Aristotele dividi debuit ens in ens substantans, & ens accidens, non autem in substantiam & accidens: quia sic præbuit occasionem existimandi duo esse genera entium, quorum unum sit substantia, & aliud sit accidens: cum nihilominus divisio illa primaria entis subindicare non potuerit, nisi duo diversa respectuum genera, à quorum uno ens habet, quod sit substantans; ab altero, quod sit accidens: tum verò forma substantandi rectè vocabitur *substantia*, ut forma accidendi *accidentia*. Et certè mirum est, quod oculatissimi tot Aristotelici, & speculationibus metaphysicis, ita dediti non adverterint *substantiam* esse vocem abstractam: & è contrà accidens esse vocem concretam. Et de *substantiâ* quidem si pro voce abstracta non accipitur, quomodo taliter accipiat *subsistentia* aut *existentia*, cur sicut

subsistentia est forma subsistendi , & existentia forma existendi , cur inquam non similiter substantia est forma substandi ?

28. Ex hoc uno rursus capite si bene attendit Lector mecum conjiciet processisse non solum totius prædicamentalis , sed totius Philosophicæ doctrinæ stragem , ac ut puto irreparabilem : quis enim mihi jam crederet si dicerem hominem non esse substantiam : & nihilominus in rigore metaphysico tam falsum est hominem esse substantiam , quàm falsum sit hominem esse existentiam , aut esse subsistentiam , aut esse albedinem , aut esse doctrinam , &c. Propterea quod nulla forma prædicari de suo subjecto possit , nisi in concreto : sic homo existit quidem , sed non est existentia : Igitur similiter substat quidem plurimis accidentibus ; sed non est substantia. Quare jam evidens est quàm malè ex eo , quod dicam motum substatre velocitati , aut albedinem intensiōi graduāli , inferant motum fore substantiam , & albedinem similiter fore substantiam : namque non modò quidquid substat non est substantia , sed insuper nihil quod substat est substantia , sicut nihīl quod existat est existentia , & sic de aliis. Tandem solutio propositæ difficultatis ad hoc redigitur , ut objiciens nobis interim concedat (quod haud dubiè concedet si non protervus) posse aliquod ens v. g. motum simul obtinere utrumque istum respectum entis substantis & accidentis ;

De accidentibus accident. 33

uti accidentis erga lapidem , & substantis erga velocitatem : & albedinem similiter talem utrumque habere respectum entis accidentis erga parietem, & entis substantis erga intensiorem gradualem: atque ita de cæte is.

Neque *secundò* opponas quantitates, 29.
qualitates, relationes, actiones, passion-
es, & cæteras formas prædicamentales,
quas ego fingo convenire omnibus acci-
dentibus assignabilibus, esse saltem me-
diatè formas ac proprietates accidentales
subjecti communis; atque ita revocabun-
tur omnes ad quantitatem, qualitatem,
relationem, &c. prædicamentalem illius.
Quare ad quid opus est tantam illam ac-
cidentium multipliciter vel inducere,
vel etiam observare?

Neque inquam *secundò* id opponas: 30.
nam apertissimè quidem verum est albe-
dinem v. g. suam habere quantitatem in-
tensivam ac extensivam, suam qualitatem
disgregativam, suam similitudinem cum
albedine altera, suam dissimilitudinem
cum nigredine, suam actionem productri-
cent speciei visibilis, &c. Tum è contrà
a vertissimè falsum est istas proprietates ac-
cidentales albedinis esse simul propieta-
tès accidentales substantiæ, non modò quia
a substantiâ v. g. parietis non attinet esse
intensam, esse disgregativam visus, &c.
Sed etiam quia etsi substantia destruat,ur,
illas perinde retinebit albedo, si volue-
rit Deus, ut Aristotelici possibile id re-

putant, eam supernaturaliter conservare. Deinde verò falsum quoque est omnium accidentium quantitatem v. g. esse communem, & esse illam quæ advenit substantiæ: tum quia potest variari quantitas albedinis invariata quantitate parietis: tum etiam quia aliter mensuratur quantitas albedinis, & aliter quantitas caloris, & aliter quantitas gravitatis, &c. Et de motu quidem id adhuc certius evidentiusque est, quia quantitas illius est successiva; quantitas autem subjecti est permanens: quomodo autem potest utriusque istius quantitatis tam diversæ esse mensura una, & eadem? Nam quis unquam dixit posse mensurari ulnis diuturnitatem motus; aut horis longitudinem baculi? Itaque quocunque se vertant Aristotelici planum est quidquid hætenus de accidentibus accidentium dictum est: Dictum verò est eo fine ut deinceps ostendi facilius possit entitatem eorum non esse realem.

ARTICULUS IV.

QUÆ SIT ENTITAS *accidentium.*

Primò advertendum est omnia genera ^{31.} entium creabilium ad hæc duò reduci scilicet ad genus entis spiritualis, & ad genus entis materialis: quod idem est, ac si dicerem, ad genus materialis incorporei, & ad genus entis corporei; neque aliter sentiunt Peripatetici post suum Aristotelem dividentem generalissime ens in incorporeum, & corporeum. Unde ea propter consequitur omne ens aut esse spiritum aut esse corpus; quæ consequentia legitima est. Tum quia ubicunque est differentia constituens, ibi necesse est esse constitutum; ergo si spiritualitas & corporeitas sunt differentię universalissimæ afficientes, seu constituentes omne ens, necesse est ut omne ens sit vel spiritus, vel corpus: siquidem ens, cujus differentia constitutiva est spiritualitas, erit spiritus: & similiter erit corpus illud omne aliud ens, cujus differentia constitutiva est corporeitas. Tum etiam à pari, quia si duæ tantum essent differentię animalis rationalitas v. g. & leoninitas, quarum hæc leonem constitueret, illa hominem, nunquid om-

ne animal esset aut homo, aut leo? Ergo similiter si duæ tantum sunt differentiae entis spiritualitas & corporeitas, omne ens aut erit spiritus, aut erit corpus.

32. *Secundò*, advertendum quoque est entitatem accidentium pariter qualiscunque aliàs illa sit, esse vel spirituales vel corporeas: quia enim accidens est ens, consequens est, ut afficiatur per alterutram generalissimam differentiam entis, scilicet vel per spiritualitatem, vel per corporeitatem: atque ita redibit argumentum superius, quo non absimiliter probabitur omne accidens, si verè est ens reale, aut esse spiritum aut esse corpus: nam id quod est accidere, aut non accidere nullatenus immutat naturam entis, quod accidit aut non accidit: siquidem quidquid accidit necesse est ut sit antequam accidat; sicuti quidquid non accidit sed substat, necesse est ut sit antequam substat. Quia verò quidquid est, si verè est & independenter ab intellectu, vel spirituale est vel corporeum, consequens est ut de omni ente accidente perinde ac de omni ente substante verificetur illud aut spiritum esse, aut corpus.

33. His præmissis jam assero entitatem accidentium secundum quod accidentia sunt, non esse nisi relativam & intentionalem: quia id quod est accidere supponit totum ens, quod accidit, præexistens & constitutum: ergo pertinent tantummodò ad conceptum illum relativum & intentionalem, quo

quo apprehendere & comparare solemus formas purè metaphysicas. Atque ut hæc veritas clariùs pateat cogita accidentiam entis non addere supra ens accidens, nisi præcisè id, quod est accidere, at id præcisè, quod est accidere, non importat novum ens: alioquin accidens constitueretur seu coalesceret ex duplici ente; scilicet ex ente cui proprium est accidere, quodque præexistit antequam accidat, & rursus ex ente alio, quod produceretur quando illud, quod præsuppositum fuit accideret. In quo casu non modò omne accidens esset duplex ens, sed insuper in quolibet accidente essent entia accidentalitè infinita: quia si accidentia accidentia esset ens accidentale ab accidente distinctum: idem dicendum esset de accidentia istius alterius entis accidentalitè, & sic deinceps in infinitum: quandoquidem aut omne accidens accidit per se absque accidente superveniente distincto; aut nullum est, quod accidat absque superventione accidentis alterius.

Unde evidentius manifestum est quod dictum est supra art. 3. divisionem videlicet entis in ens substantans, & accidens non esse nisi divisionem unius entis realitè sive spiritualitè, sive corporei in duos respectus, secundum quos diversimodè acceptum modò substantat, modò accidit: aut etiam substantat simul & accidit, ut specialiter ibi observatum fuit de motu locali, qui accidit suo mobili, ipse autem substantat

velocitati, diuturnitati, &c. Tandem sicut nemo haftenus dixit peculiarem ullam produci entitatem realem in ente substante ex hoc præcisè, quod substat ita neq; dici potest vel etiam fingi, enti accidenti, ex hoc præcisè, quod accidat, singularem aliquam realitatem competere: itaque accidentia entis nullam realitatem superaddit enti ex hoc, quod accidat; sicuti substantia entis nihil reale superaddit enti ex hoc, quod substat.

35.

Ad hæc accedit quidquid haftenus ostensum est de multiplicitate accidentium, quorum si singulis sua singularis tribueretur realitas, multitudo longè excederet capacitatem sui subjecti. Finge enim arene granulum, quod vix oculis lynceis possit percipi, ac tum cogita convenire granulo illi novem differentias prædicamentales accidentales genericas, & sub iisdem contentas differentias, específicas multo plures; quarum rursus nulla est quæ careat prædicamentalibus accidentalibus differentiis suis genericis ac specificis; sed ex istis iterum nulla est, quæ non habeat suas, atque ita in infinitum: sicque intelliges non posse tot differentias accidentales, casu quo verè reales ac verè realiter distinguerentur ab invicem, contineri intra sinum, granuli quod supposuimus; vel maximè quia omnes essent corporeæ, sicque essent corpora, aut certè corpuscula ex suprà dictis. Quæ præterea difficultas non declinaretur ab eo, qui

Quæ sit entitas accidentium. 39

pro jure suo, vellet transferre hypothecam ad subjecta capaciora, uti ad terræ molem vel ad ambitum cœli: imò tantò instantius augeretur, quantò plures ad-sunt in terrestri ac cœlesti extensione corporea partes etiam supposito granulo minores, de quibus occurreret similiter discurrendum. Sic itaque falsum est accidentalitates entium materialium esse seorsim in seipsis reales multoq; facilius reales esse accidentalitates alias rerum spiritualium, in quibus utique enasceretur ex illis compositio, quam spiritualitas respuit.

Neque primò opponas gratiam habitua- 36.
lem, quæ est intra latitudinem entis spiritualis esse aliquid reale: quis enim id neget? At neque negari potest, in-
quies, illam esse tantummodò accidens, cum nihil aliud ei conveniat, quàm ut inhæreat animæ justæ, & inhærendo sanctificet: id autem non præstat in ratione substantiæ: ergo in ratione accidentis realis: atque ita falsò asseruimus entitatem omnem accidentium generatim acceptorum; esse tantummodò intentionalem & relativam.

Non inquam id opponas, quia quamvis ego concedam gratiam habitua- 32.
lem esse aliquid reale scilicet spirituale, quod accidit animæ; nihil inde contra me arguitur, qui non nego dari entia realia spiritualia, quæ accidentant: sed tantum contendendo accidentiam, id est rationem acci-
dendi, non importare ullam realitatem, quæ vocanda sit realitas accidentium: quia

id quod est accidere, aut etiam posse accidere nihil reale adjicit enti, de quo id verificatur. Quod autem adjicitur gratiam illam non esse substantiam multò minùs militat contra me, qui suprà ostendi nullum esse ens, de quo in sensu riguroso metaphysico verificari possit, quod sit substantia, sicuti de nullo verificatur; quod sit existentia: siquidem homo v. g. existit. Sed non est existentia; ita similiter homo substat uti doctrinæ, virtutis, motui, &c. sed non est substantia: quare quid mirum quod Gratia non sit substantia, quamvis tamen substat intentioni graduati, perennitati, activitati, &c. Accidit quippe gratiæ esse magis minusve intensam, magis minusve perennem, magis minusve activā, &c. Itaq; gratia est quoddam genus entis spiritualis, quod accidit animæ, & in hoc sensu est accidens: hoc totum fateor; sed nego accidentiam illam gratiæ importare ullum aliud genus entis realis, quod conferat tribuatque ei naturam accidentis in sensu, quo Aristotelici accidentia distinguunt à substantiis.

38. Neque opponas *secundò* accidentia nulla esse, quæ non sint in se ipsis aliquid reale antequam accidunt: quomodo enim realiter accidere possent, nisi realiter præexisterent? At illud reale quod habent antequam accidunt, non deperdunt quando accidunt: quomodo igitur negari potest entitatem accidentium esse realem?
39. Non inquam id etiam opponas, quia si opposueris faves assertioni meæ, quâ id

ipsum, quod tu opponis, statuitur; scilicet accidentia, *Si verè accidunt*, habere antequam accendant entitatem realem, sed aliam de novo non acquirere ex hoc, quod accidunt: Ergo, ut aiebam, entitas accidentium præcisè ut accidentium non est realis: sed intentionalis & relativa. Dixi *Si verè accidunt*: nam hic est sensus in quo assertio nostra accipitur: quia unum & idem sub diverso respectu acceptum potest subsistere & accidere sibi ipsi: Cum enim omnes respectus unius entis non sint æquæ primi, sed alii priores, alii posteriores formæ quæ per istos attinguntur accidunt formis, quæ attinguntur per illos: Et è contra formæ priorum conceptuum substantiant formis, quæ attinguntur per conceptus posteriores: & tunc nihil verè accidit; sed tantum intentionaliter. At quum calx affigitur parieti, verè illi accidit; sed ista accidentia nihil reale superaddit calci: atque ita universaliter discurrendum est de omnibus accidentibus, quæ si verè accidunt, sunt in se ipsis quædam genera determinata entium intra latitudinem alterutrius illius supremi generis, quod est spiritus aut corpus; sed ex hoc quod accidunt aut possint accidere, non habent peculiarem ullam realitatem nisi intentionaliter & relativè propter respectum illum, quo aliter apprehendimus entia, quæ substantiant, & inde vocantur *Substantia*; & aliter alia, quæ accidunt, unde *accidentia* nominantur.

ARTICULUS V.

*QUÆ SIT SEPARA-
bilitas accidentium?*

40. **I**Nfinuatur *primò* nullam esse adeò strictam unionem inter entia verè corpora, quæ impediat quo minùs illa sint in sensu vero ac physico separata : quia enim nulla est adeo stricta unio , quæ efficiat , ut illa invicem penetrentur , consequens est ut quodlibet suum occupet locum omninò distinctum à loco alterius : atque sic vides illa esse separata localiter. Neque isti omnimodæ separationi locali obstat qualiscunque partium hinc & inde sese intromittentium vinculatio , quæ corpora solida coarctat , aut etiam illa multò interior partium se se commiscantium pervasio , quæ adunat ac confundit corpora fluida : non inquam obstat , quia partes illæ omnes qualitercunque intromissæ ac commixtæ singulæ sua singula loca occupant & quidem distinctissima ; quamvis hæc distinctio ad sensus nostros non pateat : neque enim , ut puto , penetrantur illæ partes : ergo iunt in locis separatis , quod est eas esse localiter separatas. Hinc itaque intelligis entia corpora qualitercunque unita non modò

non esse separabilia localiter; sed esse localiter separata, quamvis propter locorum, in quibus sunt, immediationem dicantur unita ad distinctionem aliorum, quæ occupant loca non immediata.

Insinuatur; *secundò* nullum esse ens corporeum, quod sit de essentia alterius: & ratio evidens est; quia si esset de essentia alterius, esset identificatum cum illo & sic non esset distinctum ab illo contra hypothesein; nullum itaque est, quod non possit & separatim produci, & separatim conservari: imò omnia & separatim producuntur, & separatim conservantur in sensu, quem prænotavimus. Neque aliter discurrendum est de omnibus partibus cujuscunque entis corporei quantuncq; ab exordio conjunctis & homogeneis, præsertim quia istæ partes quamvis tales denominentur relativè ad totum, cujus sunt partes; nihilominus singulis, etiam atomis, perinde convenit esse entia totidem corporea, quin etiam in hoc genere corporeitatis completa. Neque obstaret veritati hujus insinuationis quod statim omnibus in mentem venit partes saltem esse de essentia totius, cujus sunt partes: non inquam id obstaret, quia hinc totum hinc partes, nimirum omnes ac conjunctim sumptæ, non sunt duo genera entium; sed unicum ens quod sub duplici respectu spectari potest. At procedit insinuatio de entibus verè distinctis, de quibus ex hoc uno, quod sint verè dis-

incta asseruimus non posse fieri, ut unum pertineat ad essentiam constitutionemque alterius. Quæ autem ita se habent, ut distinctas realitates obtineant non modò separabilia sunt; sed etiam separantur localiter, quamvis dicantur conjuncta, quando scilicet sunt in locis immediatè conjunctis: unde intelligis rursus strictissimam unionem rerum corporearum nihil aliud importare: quàm im-mediationem locorum, in quibus illæ vel indivisæ sibi mutuo cohærent, vel divisæ intermiscuntur per reciprocam pervasionem particularum, ex quibus coalescunt.

42. Insinuatur *tertiò*, non posse fieri ut aliquod ens corporeum mutetur essentialiter propter qualemcumque accidentiam alterius: quia enim nullum ens adveniens potest esse de essentia ejus, cui accidit; alioquin hoc ipso non esset accidens illius contra hypothesim: hinc sequitur illud permanere in se ipso unice & invariabiliter idem. Atque ita nihil occurrit tam à recta ratione alienum, quàm quod vulgò fingitur entia perfici *essentialiter* alia ab aliis: quod autem dico *essentialiter*, id in sensu physico perinde ac in metaphysico intelligi debet, itaut sicut essentia præcisè & in abstractio spectata invariabilis est, ita nulli reali & intrinsecæ varietati subjacet entitas rei physicæ, quam nulla quorumcumque accidentium varietas immutabit; quamvis fortè aliquando im-

mutata appareat ob accessionem alterius entitatis, quæ coëfficit totum quoddam aliter & aliter visibile, aut tangibile, aut utcumque aliter sensibile. Hoc pacto aqua calefacta reputabitur pro immutatâ intrinsecè, sed falsò: quia tota illa immutatio sensibilis pendet ex sola accessione corpusculorum igneorum, quæ aquam commovendo, talem in nobis sensationem efficiunt, qualem aqua per se ipsam non efficeret: at sustine paulisper donec corpuscula ista prorsus evaserint, & tunc judicabis aquam illam non fuisse immutatam, etsi parum imminutam ob particulas, quas corpuscula illa ignea dissociaverunt, & secum contulerunt sursum. Imò quamvis tota hæc aqua abiret in vapores per ebullitionem assiduam, nec sic tamen censendum esset illam deperiisse aut transiisse in naturam extraneam, quia particulae omnes aqueæ quamquam dissociatæ suam seorsim ac constanter entitatē tinentur; idque manifestò constat ex hoc, quod in sublimi iterum associatæ, iterum molem aqueam coagmentant, & recidunt vel resolutæ in pluviam, vel emolliæ in nivem, vel coactæ in grandinem, &c. Quidquid tandem dictum est de entibus corporeis essentialiter non immutatis per qualemcumque aliorum similiter corporeorum accessionem, multò æquius transferetur ad entia spiritualia.

His præinsinuatīs nulla supererit
difficultas circa separabilitatem entium 43.

accidentium sive abs se invicem, sive à suis respectivè subjectis; nam illa entia quæ vocamus accidentia vel habent in se-ipsis singularem ac sibi propriam realitatem, vel non. Si primum: jam patet istam realitatem esse unam & invariabiliter eandem sine in statu conjunctionis, sive in statu disjunctionis; siquidem nec immutat intrinsecè aliam, cui accidit; nec ipsa ex hoc, quod accidat alteri, immutatur; præterquam quod ista conjunctio accidentium, sive secum invicem, sive cum suis subjectis nihil aliud importat, quàm immediationem locorum aliter atque aliter promiscuorum, in quibus omnia seorsim versantur, sive, quod idem est, separantur, ita ut non verius essent separata si distarent abs se invicem uno aut altero milliari. Si secundum, id est, si entia accidentia, de quibus agitur, non habent singularem ac sibi propriam realitatem, sed tantummodò cognoscibilitatem seu considerabilitatem aliquam objectivam, evidens est illa non posse aliter, quam per considerationem aliquam intellectus sejungi. Unde inferitur id totum quod in Scholis edisseritur circa separabilitatem accidentium, quibus commune est adesse & abesse à subjecto absque subjecti corruptione, intelligi tantum posse vel de separabilitate reali; si nimirum illis entitas realis ac realiter distincta ab entitate subjecti convenerit; vel de separabilitate tantum

objectiva & intentionali, si nimirum non convenerit illis, nisi una eademque realis entitas subiecti per unum alterumque conceptum diversimodè apprehensa. Atque hujus generis sunt pleraque accidentia, quibus falsò tribuunt Aristotelici separabilitatem realem; sed imprimis illa omnia, quibus res spirituales afficiuntur, quandoquidem in istis nulla comperiri potest multiplicitas realis entitativa.

Quod si primò dixeris saltem qualem- 44-
cunque diminutam entitatem sufficere pro illa separabilitate reali; alioqui funditus rueret quidquid propugnant Aristotelici de separabilitate omnium accidentium prædicamentaliùm à suis subiectis. Si inquam primò id dixeris oppono non minus fictitium esse quidquid illi cogitant de tali entitate diminuta: nam dummodò realis fuerit, quantumvis diminuta, ad separabilitatem realem sufficiet; qualiter entitas unius atomi, quæ est entitas omnium diminutissima, sufficit illi, ut ab aliis atomis separetur ac separata existat. Vel si entitas illa ita fuerit diminuta, ut ad statum realem non conscendat, quomodo sufficiet ad separabilitatem, de qua agitur? Igitur revera quidem sufficeret ad separabilitatem realem entitas realis quantumvis diminuta; at non satis probant Aristotelici entitatem realem istam diminutam convenire omnibus accidentibus prædicamenta-

libus, vel maximè quia talia accidentia non denegant rebus spiritualibus, in quibus nulla esse potest multiplicitas talium entitatum realium quantumvis diminutarum.

45. Aut si secundò dixeris sufficere ad rationem accidentis separabilitatem à suo subiecto intelligibilem: sive quia rebus spiritualibus conveniunt accidentia, quæ non habent realitatem separabilem: sive etiam quia plurima accidentia rerum corporearum penetrantur cum illis. Nam quantitas, v. g. globi eburnei non est intelligenda ad modum entitatis cohærentis substantiæ eboris; sed ad instar entitatis intimè illam pervadentis; unde quamvis ab illa separari realiter non posset quantitas nonne nihilominus esset accidens illius? neque enim ad illam essentialiter unquam spectabit. Quod non tantum pro quantitate prædicta, quæ realiter à suo subiecto separabilis est, ut probant Aristotelici, dictum sit; sed præsertim pro multis aliis accidentibus corporeis, quibus non perinde constat separabilitatem à suis subiectis similem, aut æquè facilem convenire.

46. Si enim secundò id dixeris, dicam ego sufficere revera ad rationem accidentis intentionalis ac purè metaphysici separabilitatem intelligibilem; sed negabo eam sufficere ad rationem accidentis realis & verè physici; Quare verum est accidentalitates præsertim omnes rerum spiritualium

Quæ sit separabilitas accid. 49

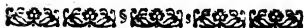
spiritualium non esse nisi intentionales ac purè metaphysicas, si enim essent reales & realiter distinctæ cur, amabo, non essent separabiles? Quod autem ad-jicis accidentia rerum corporearum penetrari cum illis impossibile est: tum quia entitates qualescunque corporeæ veniunt omnes in sortem corporum, quæ penetrari non possunt: tum quia ista penetratio vel esset illis essentialis, quod repugnat; vel si fuerit accidentalis, poterunt non penetrari, atque ita poterunt separari: & sic semper eò redeundum est ut asseratur accidentia, quæ verè realia sunt, esse verè ac realiter separabilia; nec proinde realitatem ullam habere ea, quæ reali separabilitati non subjacent.

Sed non ante finem faciam loquendi de 47. prædictâ separabilitate, quàm suadere velim nimis à recta ratione alienum esse quod ex doctrina Aristotelica consequitur vel nulla accidentia esse separabilia à suis subjectis, quod pernegant; vel omnia esse separabiles, quod falsum est in utroque ordine rerum spiritualium & corporearum: quia enim in utroque isto ordine qualiacunque accidentia subjacent aliis accidentibus, & hæc alia adhuc aliis, &c. ut supra art. 3. dictum est, hinc consequeretur nullum esse accidens, à quo separabilia; perinde ut abs se invicem, non essent accidentia innumera. Sic in ordine quidem rerum corporearum non tantum separabilis esset motus à mobili, sed

E

insuper diuturnitas motus à motu, & æqualitas aut inæqualitas diuturnitatis à diuturnitate, &c. similiter & in ordine rerum spiritualium separabilis esset intellectio ab intellectu, & ab intellectione perspicacia intellectionis, & à perspicacia perennitas perspicaciæ, &c. At quis non suspicetur istas & alias hujusmodi separabilitates, si de realibus quidem agitur, esse prorsus chimæricas? itaque tandem ex his omnibus intelligitur non posse separabilitatem realem convenire, nisi entitatibus realiter distinctis: at istæ entitates, siquidem intra ordinem rerum materialium continentur, corporeæ sunt, sive quod idem est corpora sunt, aut corpuscula, ut volueris; quapropter intra prædictum ordinem non convenit nisi corporibus, aut certe corpusculis sive ab invicem, sive à subjectis quibus adveniunt, & adveniando utcunque uniuntur, realiter separari: unde fit ut entibus accidentibus quæ corpoream entitatem non habent, sed tantummodò rationem accidenti præcisam & abstractam non competat nisi ejusdem generis præcisi, & abstracti separabilitas metaphysica. Atque hujusmodi sunt pleraque accidentia prædicamentalia, quibus Aristotelici contra jus omne philosophici ratiocinii tribuunt realem separabilitatem tam abs se invicem, quàm à subjectis quibus revera non adveniunt; sed tantummodò advenire concipiuntur.

ARTICULUS VI.

QUAE SIT PRODUCIBILITAS accidentium?

NOTANDUM *Primò* ex omnibus 48.
entibus tam corporeis, quàm spiri-
tualibus hætenus à Deo productis nullum
esse, quod non potuerit produci seorsim
ab omni alio; quia nullum est, quod ha-
beat connexionem essentialem cum alio;
imo quod potius non habeat oppositio-
nem essentialem, propter quam impossi-
bile est unum fieri aliud. Ac rursus quia
Deus summè liber est in agendo, ideò ex
omnibus entibus producere potuit uni-
cum cæteris omnibus improductis, vide-
licet aut unicum Angelum, aut unicam
atomum. Quin etiam perinde potuisset
improducto Angelo producere intellec-
tionem illius; aut improductâ intellec-
tione perspicaciam intellectiōis; &c. si in-
tellectio non esset ipsum esse Angeli, aut
perspicacia ipsum esse intellectiōis, &c.
Et similiter potuisset improductâ atomo
producere motum illius; & improducto
motu velocitatem motus; &c. si motus
esset ens aliud ab atomo; & velocitas ens
aliud à motu; &c. Atque ita generaliter
discurrendum est de entibus universis,

quæ vere entia sunt : quia si vere entia sunt , vere distincta sunt : si autem vere distincta sunt , vere produci , sicut etiam vere conservari possunt seorsim. Neque obstat quod sint accidentia , quia prius est esse entia , quàm accidentia : quid enim sunt accidentia , nisi entia quæ accidunt ? Si itaque prout entia sunt , produci seorsim possunt , nihil in contrarium argui potest ex hoc , quod accidunt : imo ex hoc quod accidunt , quod est produci posterius , multò magis probatur ea seorsim produci posse. Quæ omnia satis intelligi poterant ex prædictis , recolli tamen debuerunt ; ut hinc convictius capiatur , quo pacto entia seu substantia , seu accidentia , quando verè entia sunt , non debeant alia ab aliis sive in fieri , sive in conservari , quidquid contrà Aristotelici opinentur.

49. Notandum *secundò* ad productionem quantulicunque entis , si vere totum producitur , desiderari potentiam infinitam ; quia si verè totum producitur , educitur totum è nihilo : at si educitur totum è nihilo , creatur : quis autem nescit opus esse potentiâ infinitâ , scilicet Divinâ , pro creandâ vel unâ atomo. Imo quia quidquid producitur , non censetur produci , nisi quia non fuit antè productum , consequens est produci illud nisi totaliter non posse , quod idem est ac educi totum è nihilo , sive creari. Neque unius entis creationi obstat præexistentia cu-

juseumque alterius ; quia cum istud alterum sit revera quoddam nihilum illius : illud æquè verè educitur è nihilo quando producitur, ac si nullam alterius præsupponeret existentiam, quid enim habet commune præexistentia alterius cum existentia illius, quod producitur ; quandoquidem ambo differunt totâ illa realitate, quam habent, & habebunt quandiu existent, distinctissimam ? Atque hæc est sola vera productio entium, nam alia, quam Philosophi communiter vocant generationem ; non est, si bene attenditur, nisi quædam entium præexistentium ordinatio, combinatio, commixtio, attemperatio, agitatio, educatio, effusio, aut similis quædam actio, per quam causæ secundæ efficiunt, ut entia quæ antè erant sub uno quodam statu, incipiant esse deinceps sub alio, & sic generatio non est productio novi entis, sed novi status. Neque difficile id intelliges, etsi in exemplum adducatur præstantissima illa generatio, quâ pater filium gignit : illa quippe quid est nisi idonea quædam seminis præexistentis, & idoneè recepti effusio ? Nam cetera omnia, quæ ad illam seminis idoneè recepti effusionem idoneam consequuntur, & in humani corporis formam coalescunt, extranea sunt ad generationem paternam, ut satis patet.

Notandum *tertiò* non tantum ad productionem quantulicunque novi entis

requiri summam illam potentiam , de qua dictum est ; sed summam insuper sapientiam , quæ inter entia possibilea præcognoscat illud , quod præ cæteris omnibus expedit produci : nam cum infinita sint genera atque individua entium possibileum , non potest absq; singulari sapientia præligi genus unum , aut unum individuum , tale nimirum quod expedit hîc & nunc produci. Aut si absque delectu ullo entia producerentur , quomodo non accideret frequentissimè productio unius loco. alterius ? Nisi fortè dicas rem absurdissimam , nimirum ens quod produceretur fore tale , quale illud voluimus ; rem certè absurdissimam , quia singulorum entium possibileum naturæ immutabiles sunt , nec magis ex arbitrio nostro pendunt , antequam producantur , quàm posteaquam productæ sunt , quia in neutro statu eas possumus immutare. Deinde sicuti ars eadem non sufficit pro omnibus artefactis , quæ utique exigunt enim industriamque diversissimam , ita non sufficeret una eademque sapientia (si infinita non est) pro quibuscumq; entibus producendis : fieri enim non potest , ut entia quæ alia & alia sunt , non aliter & aliter producantur ; Cùm ergo tam arduum sit , ac supra totius naturæ vires producere quantulumcunq; ens in quocumq; genere assignabili , mirum est qualiter Aristotelici capiunt produci singulis instantibus innumerabilem multitudinem entium , idq;

in subjectis singulis, & à singulis agentibus, siue animatis; siue inanimatis, siue liberis, siue necessariis; imò qualiter capiunt pleraq; hujusmodi entia, quasi ad sui productionem non egeant seriâ applicatione alicujus agentis, prona ex se ipsis esse ad eruptionem, & enasci spontè, emanare, pullulare, resultare. Nam quid captu insuperabilius est, aut unquam erit? quandoquidem entia omnia antequam sint verè producta sortem non aliâ habent, quàm meri nihili inertissimam insufficientissimamque ad hujusmodi emanationes, pullulationes, resultantias, cæterasque eruptiones omnes chimericas.

His prænotatis jam ferè satis, notum est non esse tam citò fidem adhibendam Aristotelicis circa doctrinam, quam tuentur de frequentissimis ac numerosissimis productionibus formarum accidentalium; præsertim quia illas tribuunt activitati quorūcūq; indiscriminatim agentium. Jam enim constat nullū ens posse produci, nisi producatur totum; alioqui non esset unum contra hypothesein, quia constaret ex uno producto, & alio non producto: Ergo si producitur, utique producitur totum: quia verò id, quod producitur totum, producitur ex toto sui nihilo; consequens est ut creetur; sed quia vis creandi non pertinet ad agentia naturalia, rursus consequens est ruere ex hoc capite omnes illas accidentium productiones, quæ ad activitatem agentium naturalium refe-

runtur. Sicuti necesse est, ut ruant ex hoc altero capite, nimirum quod cum accidentia, de quibus agitur, sint inter se diversissima, non videtur qualiter per unam eandemque actionem, ut vulgò accidit, aut potius accidere reputatur, produci possint; vel maximè quia actio illa frequentissimè est fortuita, peragiturque absque omni industria, aut delectu agentis.

52. Ad cuius rei clariorem notitiam proponantur in exemplum duo filices, quorum collisione putant Peripatetici generari ignem illum qui emicat. In hoc itaque exemplo advertis collisionem illam non esse, nisi actionem movendi; idoneam quidem ad abrasionem, seu excussionem prominentioris alicujus particulæ coherentis superficiei hujus aut alterius filicis; at per se non magis idoneam ad generationem ignis, quàm aëris. Neque obstat quod movēs illam ordinet ad generationem ignis, quia ista ordinatio est omninò extrinseca, & extranea collisioni; nec de cætero vim ullam habet pro gignendo potius igne, quàm aëre. Deinde quamvis forma ignis generari in instanti posset, ut Aristotelicis placet; at non in instanti possent introduci omnes dispositiones tum summi caloris, tum summæ siccitatis prærequisitæ ad formam illam; & nihilominus quamvis motus collisionis non sit instantaneus, pro instantaneo tamen reputari potest brevissimum illud tempus, quo

prima collisio peragitur ; sæpe autem prima sufficit ad excussionem ignis. Neque dicas partes illas , quæ atteruntur , esse paratissimas ad hujusmodi dispositionem excipiendam ; nam è contrà sunt ad illam omninò imparatissimæ , ut ita loquar ; multoque magis paratæ ad susceptionem summi frigoris, aut summæ humiditatis.

Præterea motus ille collisionis unicus 53. est , nec proinde potest nisi unico modo efficere subjectum , quod attingit : quomodo igitur simul ac semel sufficiet ad tot entia diversa , quot in igne genito concipiuntur accidentia , producenda ? Constat enim ex supradictis realitates accidentales unius scintillæ igneæ non esse numerabiles ; nec juvat si dixeris omnes illas subsequi ad formam ignis , quam modò obtinueris genitam per motum illum collisionis , habes intentum. Non inquam juvat , quia subsequutio nulla esse potest , nisi præcesserit productio ; nec ulla contingere potest productio , nisi post inductionem tot dispositionum diversarum , quot sunt illæ realitates subsequituræ. At hoc ipsum est , quod similiter contendo non posse vim activam unicam , & unico modo operativam talium dispositionum tantam varietatem inducere , idque tantò citò , imò potiùs instantaneè : nam Aristotelici nondum decreverunt quicquam de mensura temporis ad productiones & productionum dispositiones , de quibus agitur , requisiti ; ac multò minùs de indus-

tria requisita in exornandis, in ordinandis, in conjungendis tot speciosis entitatibus, quæ statim ut enatæ sunt, prædicamentalem sedem aliquam mereantur.

- 54 Sed insurgit Aristotelicus, & ait accidentia, de quibus agitur, esse minutissimæ entitatis: quare de illorum productione non opus est tam seriò quicquam inquirere, quasi verò ex altissimis effectricibus causis quibusdam pendeat: Eapropter Aristotelici non solent se inclinare ad disquisitionem talium minutiarum. Expedita sane solutio; sed quàm expedita, tam insufficiens: nam entitates quo minutiores sunt, eò pendent à causis occultioribus: at causæ quanto sunt occultiores, tantò digniores sunt perquisitione Philosophica. Aliunde verò ut minutiora seu naturæ, seu artis opera mirabiliora sunt aliis, multòque subtiliorem vim, ac celsiorem industriam arguunt in causis effectricibus, ita quis neget minutissimam illam v. g. entitatem relationis prædicamentalis exigere in causis, ex quibus prodit, subtilissimam vim, celsissimamque industriam. De cætero autem cum formæ substantiales omnes perinde ac accidentales sint diminutæ entitatis, utpotè simplicis & inconspicue, nec quicquam præter utrasque producat, ut Aristotelici docent, brevi Philosophiam suam absolvent, si sollicitudinem pariter nullam habuerint de disquirendis principiis formarum substantialium productivis.

Si verò insurgit iterum Adversarius, & adjicit argumenta omnia, quæ protuli, 55.
cò tantùm referri, ut probent in nullis agentibus naturalibus comperiri vim, aut industriam producendi vel unam quantulamcunque entitatem materiæ; at hoc faciliè concedunt Aristotelici, qui passim docent materiam non esse nisi creatione producibilem; sed aliter loquendum de entitate materiæ, & aliter de entitate formæ sive substantialis, sive accidentalis. Itaque si adversarius iterùm sic insurgit, non deerit quod opponam entitates accidentales quamvis *formales* appellitentur, appellitari quoque *materiales* in Schola Aristot. si agitur de accidentibus corporũ; aut *spirituales*, si agitur de accidentibus spirituum. At nunquid jam sæpius probatum fuit nihil, nisi habeat aliquid materiæ, esse materiale; ac similiter nihil esse spirituale, nisi habeat aliquid spiritus? Quare semper redibit eadem difficultas. Tandem quanivis esse quoddam formæ medieret inter esse materiæ; & esse spiritus, quod impossibile tamen est ex supra dictis: perinde crearetur illud esse formæ, quoties de novo produceretur; quia produceretur totum ex toto sui nihilo: agentia autem naturalia creare non possunt. Igitur superest valde incredibile esse, imò impossibile, quidquid Aristotelici tradunt de frequentissimis ac numerosissimis productionibus formarum accidentalium.

ARTICULUS VII.

QUAESIT CORRUPTIBILITAS
accidentium?

86. **P**rimo omne ens, quod verè distinguitur ab omni alio, sicut, seorsim ab omni alio produci potuit, sic seorsim ab omni alio potest destrui: nec opus est aliunde probare paritatem istam, quæ omnino evidens est; præsertim quia quæcunque non habent essentialem inter se connexionem, non exigunt simul conservari aut simul destrui, sicut ante non exigebant simul produci; at si res attentè perpenditur, nulla sunt entia, quæ habeant cum aliis connexionem essentialem, sic enim haberent essentiam communem, ac proinde non essent alia & alia contra hypothesein. Neque obstat quod omne totum dicatur constare ex quibusdam partibus sibi essentialibus, uti homo v. g. ex anima & corpore: non inquam obstat, quia per hominem vel intelligitur entitas quædam distincta ac superaddita utrique illi entitati animæ & corporis, vel non. Si primum: evidens est istas duas entitates non pertinere ad constitutionem essentialem illius tertiae. Si secundum: ergo hinc non probatur ulla entia posse esse de essentialioribus.

rum. Itaque in eo, quod dicitur omne totum constare ex partibus quibusdam sibi essentialibus, non attendendus est nisi solitus loquendi modus, per quem entibus quibusdam conjunctis attribuitur denominatio cujusdam totius. De cætero autem ridiculū esset si quis fingeret ex occasione istius denominationis aliquam entitatem distinctam, cujus nihilominus essentia eadem esset ac illa partium componentium; præsertim quia entitates partium componentium ad minus sunt duæ, illa autem est una.

Secundū omne quod verè destruitur, totum destruitur: si enim non destrueretur totum: ergo destrueretur tantū aliqua illius pars: ergo saltem ista pars destrueretur tota; quia verò hæc est illud solū ens, quod destruitur, consequens est id, quod destruitur, destrui totum. Nunc autem quia non aliter destruitur totum, nisi quia nihil illius remanet, talis destructio totalis est vera annihilatio. Nec obstat quod quando aliquid ex toto destruitur, remaneat aliquid, quod cum illo erat antea conjunctum, aut quod erat illius subjectum; qualecunque enim sit illud quod remanet, nonne erat ex toto & essentialiter distinctum ab eo, quod perit? Ergo quidquid remanet, est revera nihil, ejus quod perit: ergo rursus ejus, quod ex hypothese perit, nihil remansit; fuitque proinde annihilatum id, quod perit. Unde

constat remanentiam cujuscunque alterius
entis nullatenus immutare sortem entis
destructi; quod utique non est minus des-
tructum, quam si cetera omnia simul cum
illo destructa fuissent: at si cetera omnia
destructa simul cum illo fuissent nunquid
vocaretur annihilatum? Ergo quamvis cæ-
tera destructa non fuerint, perinde veri-
ficatur illud fuisse annihilatum.

38. *Tertio* Non qualiscunque activitas, ad
cujuslibet entis etiam accidentalis destruc-
tionem idonea est: & ratio evidens est,
quia oportet, ut activitas destructiva
contrarietur temperamento entis destru-
endi: at non omnis activitas contrariari
potest temperamento cujuscunque entis ac-
cidentalis, quia temperamenta singulo-
rum accidentium, eorum saltem, quæ in
diversis prædicamentis locum obtinent,
sunt inter se multum diversa: igitur
quamvis calor ignis v. g. posset destrue-
re frigus aquæ propter contrarietatem
agendi, quæ est inter calorem & frigus:
non tamen perinde posset calor ille ignis
destruere quantitatem aquæ, aut relatio-
nem, aut ubicationem, aut quandonei-
tatem, &c. quia nimirum non intelli-
gitur qualiter activitas caloris ignei sit con-
traria temperamento quantitatis, relatio-
nis, ubicationis, quandoneitatis aquæ,
&c. Itaque quamvis frigus aquæ des-
trueretur per calorem ignis, non tamen
destruerentur cetera accidentia aquæ,
& sic nunquam aqua destrueretur quoad

Qua sit corruptibilitas accid. 63

suam formam substantialem, quia ruina formæ substantialis, prout ab Aristotelicis Magistris docetur; præcedi debet à ruina formarum ipsius accidentalium. Nisi fortèingas, quod durante pugna caloris ignei adversus frigus aqueum, pugnant simul omnes qualitates ignis adversus qualitates aquæ scilicet quantitas adversus quantitatem, relatio adversus relationem, ubicatio adversus ubicationem, quandoneitas adversus quandoneitatem, &c. Certè enim præclara erit ista fictio, multòque præclarior si pugnas istas singulares fingitur uno eodemque momento compleri, ne si aquæ ubicatio prius vinceretur, quàm frigus ejusdem aquæ, subsisteret aqua adhuc frigida, sed non ubicata: & sic de aliis. Præterquam quod insuper fingendum esset sic invariabiliter contingere, ut quoties calor igneus vicerit frigus aqueum, toties ubicatio ignea pariter victura sit ubicationem aqueam, & sic de aliis: alioquin aqua rursus nunquam destrueretur, si frigore ejusdem victo, non vinceretur ejusdem ubicatio, aut quæcunque alia ejusdem accidentalis proprietas. Omitto omnes illas entitates accidentales, si bene attenditur ad vim & industriam, quæ carent, incapaces revera esse tum pugne, tum victorie.

His præmissis facile stabilieturincer- 52
tam, omninoque improbabilem esse doc-

trinam, quæ dæctæ Aristotelicæ familiaris est de frequentissimis destructionibus entitatum accidentalium. Nam præterquam quod destructio illarum esset vera annihilatio, ut probatum est, quæ vim agentium omnium naturalium non minùs superat, quàm creatio; intelligi non potest qualiter entitates illæ accidentales dimicare inter se possint, & sævire usque ad internecionem; vel maximè, quia si paucas qualitates exceperis, quibus mutuam contrarietatem tribuere Aristotelici voluerunt, cæteris nullam tribuunt; quarum proinde sicut nullus erit unquam conflictus, ita nec ullus erit interitus: quomodo enim interitus contingere potest absque conflictu prævio? Sed rursùs quomodo evenire potest conflictus ullus qualitatum inimicitiam nullam, contrarietatem nullam, vim pugnandi nullam, industriam infiliendi nullam habentium? Atque ut hoc totum, quod jam dixi, familiari aliquo exemplo magis pateat, fingamus pugnam caloris contra frigus, & frigoris adversus calorem reciprocam: de ista itaque pugna quid cogitabunt Adversarii, si ego sufficienter ostendero nec frigus calori, nec calorem frigori posse prævalere? Num sentiant neque frigus à calore, neque calorem à frigore posse destrui? At id ego sic ostendam: quia ad hoc ut calor v. g. prævaleat frigori, necesse est ut illud invadat, & invadendo calefaciat:

Qua sit corruptibilitas accid. 65

Atqui nec invadere, nec calefacere potest. Et primò quidem non potest illud invadere; quia frigus est, ut aiunt; entitas quædam simplex, quæ proinde non potest esse veluti quoddam involucrium caloris invadentis, admittendo illum in sinu suo. Secundò neq; potest illud calefacere, quia in terminis repugnat frigus evadere posse calidum: itaque non poterit frigus vinci à calore. Nisi fortè dicas frigus abscedere ad præsentiam caloris. Verum si ita est, aut nulla erit pugna caloris frigorisque mutua, aut frigus vincetur à calore, etsi nihil à calore patiatur, quod est impossibile. Deinde verò si necesse est, ut ad præsentiam caloris frigus abeat, necesse pariter erit ut calor abeat ad præsentiam frigoris: & sic vel neutrum ex istis accidentibus, vel utrumque abibit. Aut rursus dices abiturum illud, cui alterum prævalebit: sed quomodo prævalere poterit sine pugna? Et hæc est pugna, quàm ego contendo esse prorsus chimæricam. Quia vero quod dico de ista pugna, de cæteris consimilibus pariter verificatur, plurimum miror quomodo potuerint homines sanæ mentis innumeras illas formarum accidentalium pugnas, atque victorias adedò chimæricas pro realibus habere, & quod pejus est, propugnare.

Dices primò posse aliquid dupliciter 60. destrui, vel ex toto, quando videlicet forma simul cum materia destruitur; quod

Quæ sit corruptibilitas accid. 67

adhibito exemplo aquæ calefactæ. Quando igitur aqua incipit calefieri per admissionem quorundam corpusculorum igneorum, levis illa calefactio vocatur à nobis alteratio; quando autem ita vehementer calefit, ut abeat in vapores, rupto nimirum vinculo, quod erat inter partes aqueas, à corpusculis igneis confertim irruentibus, hæc major calefactio vocatur à nobis corruptio; ac tum vocaretur annihilatio, si partes aquæ, quæ abeunt in vapores, abirent similiter in nihilum. Verùm hoc est, quod contendimus vires omnes naturales non sufficere ad reducendam in nihilum vel minimam particulam illius aquæ. Neque satis est si Aristotelicus dixerit sibi quoque id videri quantum ad materiam illius aquæ: sed non quantum ad formam. Non inquam satis est, quia si forma est perinde entitas realis ac materia, ratio eadem militat pro utraque; imò magis militat pro forma: quia cum forma sit dignior materiâ, videtur multò minùs pendere ab activitate seu productivâ, seu destructivâ agentium naturalium. Neque è re erit, si obiter dixero Aristotelicos omninò inconvenienter soli Deo tribuere potentiam sive producendi, sive destruendi materiam, quæ pura est, ut aiunt potentia, neque quid, neque quantum, &c. ac pene nihil; communicare autem creaturis potentiam tum producendi, tum destruendi formam, quæ est actus purus,

& quid , & quantum , & quidquid determinat ens , ac quæ tandem uno verbo constituit omnem varietatem , & pulchritudinem universi.

62. Dices *secundò* , formas accidentales , de quarum corruptione hîc agitur , esse tenuissimæ cujusdam ac fragilissimæ entitatis: quare pro illis destruendis non oportet fingere tot ac tam feroces pugnas: quæ revera possent in ludibrium verti , si sic exercerentur , ut fingimus. Præterea quoque non erit incongruum si dicatur de formis istis accidentalibus , quod sicuti quum expedit eas produci , spontè emanant & pullulant ; ita quum expedit eas destrui sive ante , sive post ruinam formæ substantialis , spontè evanescent & abolentur.

63. Respondeo Aristotelicos non satis probare tenuitatem & fragilitatem entitatis , quam tribuunt formis suis accidentalibus; aut certè ego non satis intelligo tenuitatem , & fragilitatem illius v. g. duritiei , quæ montem tuetur immotum , imperviumque ventis quibuscunque , ac fluctibus procellosissimis; vel illius per quam Adamas resistit ingeminatis ponderosissimi mallei ictibus. Verùm de ista tenuitate , ac fragilitate quidquid sit , non est saltem tam tenuis , ac tam fragilis entitas , de qua agitur , ut non opus sit ad procreandam illius ruinam certâ aliquâ pugná qualitatum contrariantium : nec ego pugnam istam primus finxi , cum in

Quæ sit corruptibilitas accid. 69

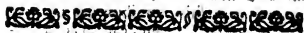
tota Philosophiâ Aristotelicâ nihil frequentius audiatur, quàm mentio contrarietatum quibus se se mutuo qualitates interimunt, insilientibus nempe alijs in alias, & alijs è contrâ obersistentibus, donec hinc aut inde prævaleant vires, & victoria referatur. Debuerunt autem Aristotelici modum pugnandi istum exponere, ac declarare quibus armis sive ad offensionem sive ad defensionem parietis eximie istæ entitatulæ accidentales utantur in suis conflictibus; eximie quidem, sed nihilominus ferocissimæ ac spirantes minarum & cædis; quandoquidem donec hæc aut illa corruerit, non quiescunt isti conflictus. Quod verò addunt nullum inconueniens esse, si dixerint formas accidentales veluti spontè interire; sicut veluti spontè enascuntur quando expedit, risum aut potius stomachum concitat, & jam quidem satis supra ostensum est, quid sentiendum sit de spontanea illa formarum accidentalium nativitate, quam vocant emanationem, pullulationem, resultantiam, &c. ostensum inquam est, quàm chimerica sit illa nativitas: id autem sufficit ut à pari intelligas, quàm chimæricus sit iste interitus; ad cujus spontaneitatem non recurrunt, nisi ad effugiendas omnes, à quibus premerentur, imò opprimerentur, instantias: quamquam, ut patet, non sic effugiuntur; sed potius accumulantur.

Tandem ut omittam multò magis la- 64

borare Aristotelicos in assignandis causis
destructivis formarum accidentalium spi-
ritualium; siquidem istæ, ut aiunt; pe-
rinde ac cæteræ destruuntur, perinde
enim destruitur motus Angeli ac motus
cæli; aliunde verò non rectè convenit
istis formis accidentalibus spiritualibus
corrumpi, aut inter se pugnare, ac se
ipsa mutuo confodere, ut inquam hæc
omittam circa formas istas spirituales,
quas si Aristoteles bene novit, de-
buit secernere ab aliis, & circa illas di-
versimodè Philosophari, tantum adjicio
nihil tam ab humano cogitatu & assensu
alienum esse, quàm quod inter Peripa-
teticos multi docent de corruptione illa,
quæ est resolutio usque ad materiam pri-
mam. Nam in ista resolutione contingit ac-
cidentia omnia prioris compositi substan-
tialis deperire in instanti, in illo nimi-
rum instanti, in quo forma substantialis
deperit: & contingit similiter produci
omnia accidentia compositi posterioris
substantialis in instanti, in illo nimirum
instanti, in quo producitur illius forma
substantialis. Mirum autem omninò est,
quomodo tot ac tam diversa accidentia
tam subito possint sive produci, sive des-
trui, cum nulla rationabilis causa assign-
nabilis sit, sive quæ producat, sive quæ
destruat. Exemplum esto hominis, qui
sub aquis dè repente suffocatur & inte-
rit: istius itaque interitus quænam erit
causa effectrix, nisi aqua? At ista aqua

non potest, ut annuunt, illum efficere, nisi per suas qualitates activas, quæ pugnent contra qualitates temperamenti humani, illasque destruant: illis autem destructis, corruet forma corporis humani, quam vocant corporeitatem & cujus ruina secum inferet ruinam accidentium omnium corporis, quod non jam humanum est, sed cadavericum. Deinde quia corruptio unius formæ substantialis est generatio alterius, illa eadem aqua, quæ ante corrumpit temperamentum humanum, & formam corporeitatis cum suis omnibus qualitatibus abolevit; illa, inquam, eadem aqua juxta prædictos Aristotelicos formam cadavericam inducit, & simul efformat totum temperamentum cadavericum, in quo utique non sunt pauciores proprietates accidentales, quàm in humano. Nunc autem quandoquidem aqua illa non corrumpit corporeitatem, aut non producit cadaveritatem, nisi in quantum frigida est atque humida: quomodo oppugnare ac destruere poterit moderatam illam frigiditatem ac humiditatem, quæ aliena non est ab humano temperamento; siquidem qualitates amicæ non se destruunt invicem? aut quomodo poterit producere moderatam illam caliditatem & siccitatem, quæ est in cadavere; siquidem qualitates inimicæ non se generant mutuo: Et ne diutius hac in re immorer, quomodo tandem aqua illa, quæ non

agit nisi per qualitates : quarum activitas est successiva , ac satis iners, producere tam subito poterit cæterorum accidentium mutationem numericam , ac nihilominus cum tanta similitudine ; ut perspicua nulla sufficiat ad statim discernenda accidentia de novo producta ab accidentibus recens destructis ? Multa alia possent adjici , sed quæ sunt dicta , puto , sufficient ut suadeatis Aristotelicos multas in Physicam induxisse chimæras pro corruptione suorum accidentium explicanda.

ARTICULUS VIII.

QUÆ SIT ACTIVITAS accidentium.

65. **P**rimò nulla entitas materialis , si verè materialis est , afficere potest aliam pariter materiale , nisi extrinsecè : & ratio evidens est , quia entitates materiales quantunque illæ sint , non possunt aliter concipi , quam ad instar corpusculorum , quorum penetratio non est minus impossibilis , quàm illa corporum ; at afficere intrinsecè nihil aliud est , quàm penetrare : quare rectè quidem intelligitur animam posse afficere corpus intrinsecè ; sed intelligi non potest quomodo corpus

corpus unum afficere alterum intrinsecè possit : eademque ratio valet pro corpusculis , seu pro entitatibus materialibus quantuliscunque. Neque obstat si dixeris posse aliquod corpus , seu subjectum, admittere intra partes , ex quibus constat, entitatulam aliquam materiale : in quo casu , numquid entitatula ista afficiet subjectum illud intrinsecè ? Non inquam obstat , quia si ad rei veritatem attenditur , entitatula illa quamvis supponatur existens inter partes sui subjecti , non est tamen intra ullam partem illius ejusdem subjecti ; & sic nullam illius partem afficit intrinsecè : ergo nec afficit intrinsecè suum subjectum , quandoquidem subjectum nihil est præter partes omnes, ex quibus constat. Quare sicuti anima non diceretur afficere intrinsecè corpus, si nullam corporis partem afficeret intrinsecè; ita si entitatula illa nullâ intrinsecè afficit partem subjecti , de quo agitur ; consequens est , ut non afficiat illud intrinsecè. Propterea quæ jam evidens est , quod prænotandum censui, scilicet nullam entitatem materiale , si verè materialis est , posse afficere aliam pariter materiale , nisi extrinsecè.

Secundò, omnis perfectio , quæ alicui entitati materiali accidit propter qualemcunque alterius entitatis pariter materialis advenientis cum ipsa conjunctione, est tantummodò extrinseca : & ratio evidens est , quia perfectio per entitatem adve-

nientē communicata non potest intimior esse, quā ipsa entitas adveniens : At entitas ista adveniens est tantummodo extrinseca alteri, cui advenit, ut mox dictum est : ergo idem sentiendum est de perfectione communicata. Quare si mens ab omni præjudicio libera rem attentè perspiciat, facile convincetur nihil tam à veritate alienum esse, quā quod Aristotelici vulgò putant perfici res alias ab aliis intrinsecè : quia enim perfectio rei est res ipsa, aut certè non sejungitur à re, cujus est perfectio ; si nulla res, scilicet materialis, de qua agitur, potest intrinseca esse alteri, sequitur neque alteri posse esse intrinsecam perfectionem illius. Ergo universaliter loquendo perfectiones accidentales ; quas Aristotelici affirmant advenire suis subjectis, non possunt esse illis intrinsecæ : quo pacto calor v. g. adveniens aquæ non potest esse illi intrinsecus ; & ita de cæteris accidentibus sentiendum est. Imò quamvis res spiritualis afficere intrinsecè possit materialem, uti anima corpus : non tamen perfectiones unius evadunt perfectiones alterius, ita ut sicuti anima non evadit corpus vel è contra ; ita nec evadit corporea, tangibilis, mensurabilis, &c. & similiter corpus non evadit particeps rationis, cognitionis, amoris, &c. Omnis itaque communicatio perfectionum est tantummodò extrinseca ; quantumcunque pro intrinseca habeatur.

Tertio, non potest perfectio cujus-
cunque entis advenientis, ac qualiter-
cunque inhærentis evadere perfectio al-
terius entis, cui advenit, & inhæret. Ra-
tio est quia nullum ens potest retinere
suam perfectionem, ac simul communi-
care illam; sic enim possent pariter om-
nes perfectiones unius entis fieri com-
munes alteri, in quo casu unum ens esset
aliud: quod evidenter repugnat. At cer-
tum est omne ens retinere suam perfec-
tionem perinde ac retinet suam entita-
tem. Quo pacto finge entitatem illam
quam Aristotelici vocant calorem, ac
rursus finge illam advenientem igni; ac
postmodum dico istam perfectionem ca-
lesactivam, quæ est propria calori, nun-
quam fore propriam igni: idque potest
intelligi à pari, quia entitas caloris nun-
quam potest esse propria igni, alioquin
ignis evaderet calor, & denominari pos-
set calor, quod Adversarii non admittunt:
at perfectio calefactiva vel est calor ipse,
vel certe est inseparabilis à calore: quid
igitur intelligunt Aristotelici, quando
dicunt ignem esse calidum? Si enim tan-
tùm intelligunt entitatem, quæ est ca-
lor, esset conjunctam cum entitate, quæ
est ignis; hoc ipso necesse est ut conce-
dant entitatem, quæ est calor, tam ex-
traneam esse igni, quàm aquæ; vel ma-
ximè quia entitas illa non refugit esse
conjuncta aquæ. Si verò intelligunt enti-
tatem illam, quæ est calor: pertinere

explicandum effectum formalem calefaciendi omninò ineptè recurrunt ad calorem receptū : quia hoc ipso, contra quam velint, subindicant ignem non esse magis idoneum ad calefaciendum, quàm aquam, aut ferrum, aut lapidem ; nam similiter & aqua, & ferrum, & lapis calefaciunt, si calor in illis receptus fuerit. Præterquam quod si ignis non aliter calefacit, quàm in virtute caloris recepti, evidens est ignem omninò materialiter ac merè passivè se habere ad effectum calefaciendi ; & certè non minùs, quàm corpus humanum omninò materialiter ac merè passivè se habeat ad effectum discurrendi, quandoquidem non minùs distinguitur calor ab igne, nec minùs vere illi accidit juxta Peripateticos ; quam anima à corpore distinguatur, eique accadat. Nequè obstat si dixeris discrimen non modicum esse in hoc, quod ignis exigit receptionem caloris ; corpus autem non exigit receptionem animæ. Non certè obstat, quia exigentia illa ignis in ordine ad recipiendum calorem, vel est chimerica, vel multò major est ista corporis in ordine ad animam recipiendam ; siquidem non nisi ad eam recipiendā corpus efformatur. Deinde verò cum jam ostensum sit non posse intimiorem esse conjunctionem caloris cum igne, quàm animæ rationalis cum corpore humano, neque tamen effectus formales animæ evadere effectus formales corporis, aut id contra : quo

potiori titulo effectus formales caloris evadent effectus formales ignis? Quo potiori, inquam, titulo verificabitur quod ignis calefaciat? Si de corpore humano verificari non possit quod intelligat: non dico immediatè; sed neque etiam mediatè; non hæc propositio est falsa, *Corpus intelligit mediante anima*. Ergo pariter falsa erit ista, *ignis calefacit mediante calore*: & ratio est, quia calefactio non est minùs propria calori, quàm intellectio animæ; nec calor est minùs extraneus igni, quàm anima corpori. Sed præsertim opto, ut attendatur maximum esse discrimen inter hoc, quod est calefacere; & hoc, quod est calefieri: Ergo quamvis ignis calefieret à calore adveniente, non tamen propterea deinceps calefaceret; sed tantummodò calefaceret calor ille, quem supponeremus advenisse igni. Quidquid autem hætenus dixi de calore respectu ignis, id intellige de cæteris omnibus; quorum proinde nulli effectus formales possunt esse proprii ac connaturales subjectis, quibus advenire intelliguntur; id inquam intellige de cæteris omnibus non tantùm materialibus, sed etiam spiritualibus.

70. Atque ut tandem evidentissimè constet quanta sit inactivitas accidentium assumamus in exemplum accidens aliud generis spiritualis v. g. doctrinam, quæ juxta Aristotelicos facit doctum, sicuti pietas piam, justitia justum, &c. & inqui-

ramus qualiter entitas, seu potius entitula illa accidentalis, quam vocant doctrinam, conferre homini possit id, quod est esse doctum. Quid itaque est conferre homini id, quod est esse doctum; nisi conferre illi notitiam scientificam unius aut multiplicis objecti? Itaque entitas illa, quam vocant doctrinam, nisi conferat homini talem notitiam, non tribuet illi id, quod est esse doctum: atqui non potest illi conferre talem notitiam; sive quia entitas illa est incapax talis notitiæ, alioquin esset intellectiva; sive etiam quia non aliter cōferre posset, quàm representando objectum intellectui: At hæc representatio non est notitia, de quâ agitur, sed præsupponitur ad illam. Nisi fortè dixeris entitatem illam, quæ vocatur doctrina, esse notitiam ipsam scientificam sive unam, sive multiplicem, quæ se præbet, ac conjungit intellectui: ac si ita est, quomodo salvabitur id, quod affirmant doctrinam acquiri per actus intelligendi? Sed si de doctrina habituali sermo est, quæ manet in ebriis ac dormientibus, hæc saltem non erit notitia intellectiva, quæ pro tunc in illis merito supponitur nulla esse. Igitur omninò gratis, & inutiliter fingitur aliqua entitas, quæ hominem efficiat doctum. Omitto cæteras omnes difficultates, quas Aristotelici parum inter se concordēs accumulānt circa simplicitatem, aut compositionem hujusmodi entitatum accidentalium: nam

quia doctrina videtur esse res spiritualis, & aliàs successivè seu acquiritur, seu perditur; nec sine magisterio ac sudore comparatur modò segniùs, modò celerius pro varia dispositione ingeniorum, tam invicta sunt argumenta, quibus probatur entitatem illam doctrinalem non esse simplicem, quàm contraria, quibus ostenditur illam non esse compositam; Equidem utrisq; multò convictius demonstraretur entitatem hujusmodi nullam esse: atque idem cogita de cæteris consimilibus entitatibus; quibus Aristotelici tribuunt esse causas formales productrices effectuum accidentalium. Sicque tandem suadeberis activitatem accidentium perinde ac entitatem aut nullam esse, aut non esse idoneam ad effectus formales, pro quibus explicandis Peripatetici illa excogitaverunt; quare expedit illa pro inutilibus reputari, & è sinibus Philosophicis ejici.

71 Dices *primò* omnem effectum pendere ab aliqua causa, scilicet substantialem à substantiali, accidentalem ab accidentali; ergo causæ accidentales quas Aristotelici admittunt pro effectibus accidentalibus explicandis non sunt inactivæ, seu inutilis: imò sunt valdè utiles: neque potuerunt Philosophi quicquam aliud feliciùs invenire ad reddendam expeditissimè rationem talium effectuum: uti si inquiritur quomodo aliquid calefaciat aut calefiat frigefaciat aut frigeat; moveat aut moveatur,

coloret aut coloretur, figuret aut figuretur, &c. Quid expeditius, quàm affirmare tales effectus provenire à calore, frigore, motu, colore, figura, &c. Interim dum recentiores, qui contra Aristotelem machinantur omne genus insidiarum atq; approbriorum, indigent prolixissimis & intricatissimis sermonibus, ut explicent id, quod Aristotelici uno verbo hucusque explicuerunt & suaserunt populis, qui non aliter loquuntur ac sentiunt de accidentibus.

Respondeo non defuturas effectibus accidentalibus causas accidentales, quamvis nullæ sint hujusmodi entitatulæ, seu potius chimærulæ, quas Aristotelici excogitaverunt: nam quamvis nulla sit v. g. in igne entitacula caloris, nihilominus in eo aderunt corpuscula tenuissima, mobilissima, quæ aquam v. g. invadent, & commovebunt, & in vapores dissolvent, & in bullores attollent, &c. & sic aquam calefacient: ergo pro effectu illo accidentali aquæ calefaciendæ, & ita de aliis, non deerit causa accidentalis, eaque aptior & opportunior, quàm quâviscunque talis entitacula, quam vocant calorem. Quod verò adjiciunt non posse expeditius reddi rationem effectuum accidentalium, quam recurrendo ad accidentia Peripatetica: verum equidem id est; sed quàm expeditius, tam insufficientius; nam talis explicandi modus nullatenus sufficit intellectui, nisi fortè vul-

gari, aut non libero à præjudiciis Scholæ Aristotelicæ. Cujus rei in exemplum esto id, quod Astronomi observaverunt de retrogradatione ac titubatione quorundam cælorum aut syderum; si namque requiritur quo pacto cœlestia illa corpora retrogrediantur ac titubent, respondeatque Peripateticus id fieri per motum unum retrogradationis & alterum titubationis, quam sufficiens, amabo, erit ista responsio? An nen hoc est ludere in terminis? Atqui non aliter luditur, quum absque ulteriori elucidatione dicitur corpora calefieri per calorem, frigeri per frigus, colorari per colorem, figurari per figuram, &c. De hoc namque non dubitatur, neque istos loquendi modos quatenus longâ consuetudine firmatos refugio; sed contendo præterea explicandum esse, quid in re ac veritate physicâ sit &c. quod exprimitur per vocabula illa abstracta caloris, frigoris, coloris, figuræ, &c. ac rursus contendo, ut satis probatum fuit, entitatus hujusmodi, quales Aristotelici fingunt, inutiles esse ad physicam prædictorum effectuum explicationem.

73. Dices. *Secundò* calorem v.g. non esse de essentia ignis, quia potest fieri saltem divinitus, ut ignis non calefaciat: ergo ignis per se non calefacit; sed calefacit utique per calorem: itaque ad producendum actum calefaciendi calor non est inutilis seu inactivus. Quia verò, ut jam

dictum est, calor non est de essentia ignis, necesse est ut illi adveniat: advenire autem non potest, nisi in ratione alicujus determinatæ entitatis sese in illum insinuantis. Ac tum quia insinuatio ita est intima, totiusque ignis penetrativa, alioqui totus ignis non esset calidus, quod est falsum, Hinc sequitur calorem afficere intrinsecè ignem, eique conferre denominationem intrinsecam calidi: atque ita de cæteris accidentibus, illis tantummodò exceptis, quæ non sunt in sensu stricto accidentia, suisque subjectis non inhærent sed adhærent, uti vestes, divitiæ, honores, &c. Nam hæc & consimilia accidentia tantum conferunt denominationem extrinsecam, quam exponimus per id, quod est esse vestitum, esse divitem, esse honorabilem, &c.

Respondeo calorem esse revera accidentalem igni, & posse suspendi divinitus, quia consistit in fluxu corpusculorum igneorum, quem facile est Deo cohibere; & iste est fluxus, per quem ignis calefacit: sicque à nobis facile exponitur quid sit calor, ac simul quid sit illius accidentalitas relata ad ignem. Sed si in modo sentiendi ac loquendi Aristotelico accipitur calor pro entitate, quæ omninò differt ab igne, ac non minùs quam ab aqua, quomodo per illam ignis calefaciet: aut potius quomodò illa unica non calefaciet, interim dum ignis omninò extraneè se habebit ad calefactionem? Deinde cum hu-

jusmodi entitas calorifica sit prorsus materialis, certum est ex ante dictis, non posse fieri, ut se se in ignem insinuet modo, qualem reputant, penetrativo: in quo casu neque afficiet illum intrinsecè, neque conferet denominationem intrinsecam. Tandem ut non immorer in hoc, quod adjiciunt de discrimine inter denominationes intrinsecas, & extrinsecas, provenientes ab accidentibus, quorum alia inhaerent, & alia adhærent suis subjectis; tantum dico nullas formas materiales, imo nullas spirituales posse sic intimè advenire suis subjectis, ut pertineant ad intrinsecam illorum constitutionem; atque ita ex hoc capite nullam conferent denominationem intrinsecam. Nè tamen quaestio sit de nomine, fatebor istam conferri ab accidentibus quocunque modo intimis, illam verò scilicet extrinsecam ab extrinsecis; quo pacto denominatio, quâ anima denominat corpus animatum erit intrinseca: & extrinseca erit illa, quâ vestes denominant corpus vestitum. Verum hinc nihil recti aut validi arguitur contra inutilitatem accidentium Aristotelicorum, seu inactivitatem formalem satis hætenus stabilitam.

QUÆSTIO II.

DE SPECIEBUS

generatim spectatis.

UT in antecedente quæstione totâ ostensum fuit nullam esse physicam realitatem accidentium, quibus Aristotelici tribuunt produci ex suis subjectis; sic in tota hac subsequente ostendetur, si Deus faverit, nullam esse pariter physicam realitatem specierum sensibilium intentionalium, quas docent produci à suis objectis, & exinde emitti ad suas respective potentias; ex quo utroque ostenso rectissimè consequetur id, quod remanet ex pane ac vino consecratis, neque de accidentibus, neque de speciebus Aristotelicis utpotè physicam nullam realitatem obtinentibus, posse intelligi. Quæstionem itaque istam divido in articulos sex, quorum in primo requiritur sit ne possibilis multitudo specierum sensibi-

H

lium in sensu Aristotelico acceptarum : tum in secundo , sit ne possibilis earum productio : deinceps in tertio , sit ne possibilis earum emissio : postea in quarto sit ne possibilis earum propagatio : exinde in quinto , sit ne possibilis earum receptio : ac denique in sexto stabilietur quæ sit vera entitas, vera emissio, vera propagatio, &c. specierum sensibilium.

ARTICULUS I.

SIT-NE POSSIBILIS

*multitudo specierum sensibilium
in sensu Aristotelico
acceptarum.*

74. **N**otandum primò nihil tam consentaneum esse genio naturæ, quàm confectari in suis operibus modos operandi omnium simplicissimos, ac proinde etiam expeditissimos; quare illi omnes, quos Aristotelici passim inducunt pro explicandis quotidianis Naturæ phænomenis ex hoc uno, quod operosi sunt, ac multas secum ambages trahunt novarum & realium productionum, pro suspectis habendi sunt. Unde sicut in disputatione præcedente statim reprobavimus doctrinam, quam sequuntur de suis accidenti-

Sit-ne possib. mult. specier. &c. 87

bus physicis propter innumerabilitatem entitatum realium, quæ singulis momentis producendæ occurrerent, si talia essent in rerum natura entium accidentalium genera, qualia illi fingunt; sic initianda fuit hæc quæstio ab examine multiplicatis illius incredibilis entitatû realium, quarum productionē exigeret opinio de speciebus sensibilibus in Aristot. sensu acceptis: quatenus vel propter hanc unâ multiplicitatē, ad quam illi non satis attendunt, concludendum occurreret species sensibiles objectivas omninò alias esse ab ullis entitatibus de novo productis, quas fingere humana mens possit. Nam si vel omnes totius naturæ vires in unum conatum coacervatæ non fuissent ad productionem unius entitulæ, quæ millesimam granuli arenosi partem æquaret, quid non præsumendum erit adversus multitudinem innumerabilem entitatum, quas necesse foret produci à natura cohærenter ad doctrinam Aristotelicam pro efficiendâ qualibet objecti vel unius visibilis, aut odorabilis, &c. sensatione?

Notandum *Secundò* species, quæ ab objectis emittuntur, non emitti ab illis quasi per alterna temporum intervalla; sed emitti assiduè & absque ulla intermissione cogitabili; neque difficile id intelligitur, quatenus agentibus necessariis competit agere sine mora ulla ac requie donec eorum activitas sit exhausta: quo pacto homo, qui v. g. in ratione objecti visibilis

agit necessariò; singulis instantibus emittit sui speciem, eamque non dimidiatam, sed integram, in quâ proinde continentur tot diversæ species, quot sunt diversæ partes corporis humani, ita ut alia sit species oculi, auris alia; & alia nasi, &c. Quia verò plurima objecta, imo omnia sunt multipliciter sensibilia, uti visibilia simul & palpabilia, odorabilia, gustabilia, &c. Hinc sequitur illa esse continuò & assiduè occupata in emittendis simul ac circum quaque sui tot diversis specierum generibus, quot sunt diversa genera sensibilitatis ipsorum. At quia tandem species sensibiles si in sensu Aristotelico accipiuntur; sunt entitates reales totidem de novo productæ aut producendæ; non debet, si mihi bene videtur, ita credule excipi, ut passim solet, multiplicitas hæc de novo producenda, quamvis aliàs esset absolutè producibilis, tot innumerabilium entitatum, atque hoc ipsum est, quod probandum occurrit subsequenter nonnullis ratiociniis.

76

Itaque non est credibile, imò prorsus incredibile est emitti, aut qualitercunque produci ab aliquo objecto entitates reales multò plures, quàm in ipso contineantur, & nihilominus id contingeret si species quæ à quocunq; objecto producuntur, haberent realitatem ullam de novo productam, qualem Aristotelici reputant. pro quâ veritate stabilienda ponamus exemplum in arenæ granulo tenuissimo,

Sit ne possib. mult. specier. & c. 39

quod utique concipiendum est à toto illo tempore, quo visibile, ac palpabile fuit, integram sui speciem momentis singulis emisisse, & emissurum esse deinceps circumquaque, & ad omnem distantiam: cujus utique exempli vim quæ tanta est Aristotelica subtilitas, quæ effugere possit? Nam etsi illæ species non auferrent singulæ nisi millies, aut centies millies millesimam partem ejus realitatis materialis, quæ ab initio competebat prædicto granulo, evidens est auferendam jamdiù & exhauriendam fuisse totam illam realitatem, propter innumerabilitatem instantium, in quorum singulis portio quædam illius abscessisset. Quare si nihilominus granulum illud non passum fuit realem ullam sensibilem sui immutationem, nunquid pro chimæricâ habenda erit omnis realis productio specierum sensibilium ex illius realitate progenitarum? Præterquam quod non potest fingi tantulæ entitatis, quantulam diximus, quælibet v.g. visibilis species prædicti granuli: Saltem enim necesse est, ut correspondeat erectioni superficiali illius. Quia verò species quorumlibet, objectorum plus minusve corporeorum obtinent, ut par est, plus minusve corporeitatis sive realitatis corporeæ, periunde absumerentur nec sufficerent qualiacunque objecta crassiora sensibilia ad tot species reales ex suâ ipsorum realitate producendas: igitur impossibilis est tanta multiplicitas specierum

sensibilium , si necesse est eas verè & realiter produci à suis objectis: & ex suis simul objectis; ut Aristotelici opinantur.

77

Rursus si verificaretur species, de quibus agitur, realiter produci, verificaretur quoque talium realitatum ad illas attinentium multipliciter multò majorem fore eâ, quæ pertinet ad omnia objecta sensibilia, seu quod idem est, ad res universas corporeas; ita quod res istæ corporeæ à se ipsis & ex se ipsis corporeæ realitatis copiâ hætenus produxissent multò majorem eâ, quam in seipsis exceperint olim à Deo: at quid absurdius? Nam præterquam quod si ita esset, non produxisset Deus ab initio vel unam medietatem rerum corporearum quæ in mundo sunt; & adhuc medietatem spatii totius mundani alteram ab eodem initio vacuum reliquisset pro admittendis tot innumerabilibus speciebus corporeis, quas deinceps objecta singula productura fuissent: præter, inquam, ista gravia incommoda, ad quæ non attenditur ab Adversariis, non desunt alia in omnem modum graviora. Uti quod iste mundus esset jam omnino alius ab eo, quem Deus creavit, realitate scilicet antiquâ objectorum transformatâ in novam realitatem specierum: nisi fortè fingatur ista species depereuntes reddere suam suis objectis realitatem, atque ita restaurari realitatem omnem objectivam: in quo casu sicut objecta producant suas species, sic species

producerent sua objecta, quod nemo sanæ mentis reputabit verisimile. Uti etiam quod innumerabiles illæ realitates specierum objectivarum exhaurirent tandem omnem realitatem objectorum : & sic superesset aliquando nihil aliud in toto spatio mundano , quàm species sensibiles : absque objectis sensibilibus ; quod si quis fateatur posse contingere , non video quid tam impossibile sit , quod pro possibili reputari non possit. Tum verò non est cur hæream in probatione propositionis conditionalis , ex qua totus iste discursus pendet , quia veritas illius constat ex prænotatis ; ut attendenti patebit.

Denique si species , de quibus dictum 78 est , verè ac realiter producantur , consequens est , ut omnes postquam semel productæ fuerint , vel perenniter conserventur ; vel successivè destruantur : At neutrum est in quo sufficienter attento con- quiescere mens possit. Non equidem in priori , quia tot specierum realitates perenniter conservatæ tum excrescerent in molem corpoream incredibilem , nec totius mundanæ universitatis mole minorem : tum ubique passim repræsentarent sua objecta perinde extincta ac absentia , siquidem quocunque translata suam retinerent activitatem , quæ non alia foret , quàm repræsentandi objecta , pro quibus repræsentandis productæ fuisse supponerentur. Sed neque in posteriori , cujus probabilitas nulla est , nisi verificetur des-

trui alias ab aliis ejusdem generis, aut diversi generis, uti visibiles à visibilibus; odorabiles ab odorabilibus, &c. vel aliter visibiles ab odorabilibus, odorabiles à visibilibus, &c. verum quo pacto destruent se mutuò & non potius inuabunt ac fovebunt quæ utcunque spectant ad idem genus? inter eas quippe non minor esset concordia, quàm inter duos gradus caloris homogenei, quorum unus juvat, fovetque alterum: sed præterea neque menti occurrit modus ullus idoneus, quo destruere se se mutuò possint quamvis sint diversi generis; nisi fortè talis proponatur, quo apud Aristotelicos ignis lignum destruit, & in se transformat. At unde species etsi diversi generis tam repugnantem obtinuissent contrarietatem, quasi aliis competeret esse calidas, & aliis frigidas? &c. Aut nunquid contrarietatem illam propugnabunt Aristotelici eo simili fine, ut aliæ in alias transformentur: quod si utique proferrent, non multum id differret ab eo, quod novus aliquis somniator affereret sibi dormienti visam fuisse coloris speciem, quæ degenerasset in speciem odoris; aut speciem odoris, quæ degenerasset in speciem soni, &c. Nec plura congeram ratiocinia, quia his, ut puto, satis demonstrata manet impossibilitas ejus multipliciter, quam secum inferrent species sensibiles, supposita reali ac physica juxta doctrinam Aristot. istarum productione, quæ nunc pariter impossibilis

est, ut in articulo sequente probabitur.

Quod si interim objecerint non minùs 79
impossibile esse, ac non minùs in-
numerabilem multitudinem corpusculo-
rum, per quorum effluvia explicare so-
lemus species sensibiles objectivas, de
quibus agitur; nihilque à nobis opponi
potuisse contra specierum realium multi-
tudinem, quod ab ipsis opponi non possit
contra prædictorum corpusculorum mul-
tiplicitatem, quæ perinde realis est: res-
pondebimus hanc intercedere evidentem
differentiam, quod in nostris corpuscula-
ribus effluviis nihil accadat de novo ac rea-
liter productum, sicut accidit in emissio-
nibus specierum Aristotelicè acceptarum.
Quare nulla fit apud nos, ut apud illos,
nova realitatum corporearum multiplici-
tas, contra quam militant ratiocinia, quæ
adduximus.

Aut si rursus opposuerint naturam, quæ 80
potuit providere, ut ex granulo moschi
v. g. prodeant per annos plurimos tot
corpuscula, quæ sufficiant ad tamdiu
odorandum, providere similiter in eo po-
tuisse vim occultam producendi tot mi-
nimulas specierum sensibilibus realitates,
quot & quales Aristotelica opinio exigit
ad tamdiu pariter odorandum: non deerit,
quod in promptu reponatur, discrimen in
hoc consistens, quod natura, quæ nullam
habet vim productivam, nullam quoque
concedere potuit prædicto granulo: at
quia vim habet motricem, eam commu-

nicare potuit multis ejus granuli corpusculis, in quorum effluvio odor consistit.

- 81 Et si tandem institerint nobis parum esse nota mysteria doctrinæ Aristotelicæ, quandoquidem loquimur de speciebus productis perinde ac de entibus, quæ de novo & adæquate producerentur, quamquam nihil præter formam quamdam accidentalem producitur: at formæ accidentales æque ac substantiales nullum spatium occupant, nec materiam ex se ipsis ullam habent, qualem fingimus quasi de novo productam, & contra quam tantummodò militamus. Si inquam sic vel similiter institerint, fatebor non esse equidem datum omnibus nosse mysteria doctrinæ Aristotelicæ: at quis scit proveniat ne eorum tanta incomprehensibilitas ex sublimitate veritatis, & non potius ex sublimitate erroris: quamquam de cætero ab annis plurimis non me latet quid Aristotelici intelligant per productionem formarum sive substantialium, sive accidentalium, quas volunt sic esse totum aliquid formæ, ut nihil sint materiæ; sed hoc ipsum est, quod semper impugnavi, ac semper impugnabo: quia nullum est producibile genus entis, quod non taut spirituale, aut materiale, seu quod non habeat aliquid spiritus, aut materiæ ipsum denominantis. Quare hoc ipsum quoque est, quod probare studebo non posse species sensibiles & materiales, de quibus agitur, vere ac realiter produci, quin si-

mul cum illis de novo producat^{ur} aliquid materiæ: & hæc productio est creatio, quam proinde agentia naturalia non attingunt. Præterea quamvis certæ quædam formæ accidentales ex certis quibusdam subjectis possent educi, non tamen omnes indiscriminatim ex omnibus; in quibus utique diversimode temperatis non potest esse æqualis, & æquè prompta dispositio ad quamlibet accidentalitatem excipien-
dam. Et nihilominus species illas, de quibus agitur, volunt Aristotelici ex omni indiscriminatim subjecto educi, imo simul plures, uti ex aere, per quem propagantur. Quo pacto necesse est ut aer simul transformetur in speciem coloris, & in speciem odoris & in speciem soni, &c. at quomodo potest illa aeris portio, quæ fit species coloris fieri simul species odoris, aut species soni? &c. Certè hoc totum valde est intricatum, nec eget fusiori refutatione.

ARTICULUS II.

*SIT. NE POSSIBILIS PRO-
ductio specierum in sensu Aristote-
lico acceptarum?*

ADverto dubitari meritò posse de
existentia rei, de cujus producibi-
litate, & idoneo ejusdem producibilitatis

modo non satis constat : quia enim nulla res existit , quæ producta non fuerit , nec ulla producitur , quæ producibilis ante non sit ; nec ulla est producibilis , nisi per idoneum aliquem modum : eapropter quare non dubitabitur de existentia rei , pro cuius producibilitate explananda nullus idoneus modus offertur ? itaque species illæ omnes sensibiles objectivæ , quas Aristotelici admittunt à suis objectis productas , non ante à sanis Philosophis admittendæ sunt , quàm discussum ab illis attentè fuerit an , & qualiter sint producibiles. Atque hic est scopus noster , ut ostendamus species objectorum corporeorum qualiumcunque sensibiles non esse tales , quales in Aristotelicis Scholis recipiuntur ab objectis suis productæ ; sed omninò alias esse ; ac omninò aliter explicandas.

- 83 Adverto rursus producibilitatem , de qua sermo est , vexari unâ alterâque difficultate considerandâ , tam ex parte causæ materialis , quàm ex parte causæ efficientis : nam ex parte quidem causæ materialis , cum non alia offeratur materia , quàm ipsa materialis entitas objectorum sensibilibum , videtur species objectivas non posse aliunde generari , quàm ex quibusdam illorum particulis seu portiunculis : at istæ particulæ seu portiunculæ conversæ ex natura objecti in naturam speciei tandem exhaurirent massam , ex qua abscederent ; nisi quod etiam videtur non posse rem repræ-

repræsentabilem in repræsentationem converti: omnis autem particula, seu portiuncula objecti cujuscunque sensibilis titulum habet rei repræsentabilis, scilicet per speciem sui: non ergo transmutari potest in speciem sui propriam, ac multo minus alienam. Tum similiter ex parte causæ efficientis difficultas non deest, quia si quæ est specierum, sensibilium entitas producenda, exigeret hæc productio in objectis producentibus vim idoneam ac idoneam simul industriam, quæ utraq; manifestè carent. Quarum tandem difficultatum ac similium vim augebo in subsequentibus ratiociniis, quæ nimia occurrerent nisi nollem ego esse nimius. Quare ea coarctabo sic tamen ut satis pateat, quàm improducibiles sint species sensibiles objectivæ in Aristotelico sensu acceptæ pro totidem entitatulis sive formulis realibus, quæ egeant ab objectis suis, ac simul ex objectis suis produci.

Primò. Species Aristot. montis v.g. quem 84
eminè video vel ante pertinuerunt ad integritatem materiale[m] montis, vel non pertinuerunt. Si primum: ex hoc saltem capite improducibiles sunt, quod improducibile est, quidquid productum præsupponitur: quale necessariò præsupponendū est quidquid ad prædicti montis integritatē materiale[m] pertinuit. Si secundum: rursus erunt improducibiles ex hoc altero capite, quod nihil fuit ad materiale[m] ejusdem montis integritatem pertinens, ex quo fieri illæ

possent: siquidem nihil habent commune cum eo omni, quod montem componebat antequam fierent: quare ex nihilo montis fierent; & sic crearentur? at à solo Deo creari aliquid potest. Neque satis est si dixeris speciem prædicti montis ex hoc uno, quod est species illius; esse similitudinem illius: omnis autem similitudo est convenientia, seu, ut ita loquar, communitas quædam rerum similium. Non inquam satis est, quia per speciem, de qua agitur, vel intelligis similitudinem in sensu præciso & abstracto, vel intelligis in concreto aliquid, quod est simile rei, cujus est species: si itaque illam intelligis in sensu priori, quid reale potest esse unquam commune rei abstractæ cum concreta? Si autem in posteriori, hoc etiam contendo, ac deinceps probabo entitatem illam, quam vocas speciem, non posse esse similem objecto, cujus apud te species est.

85 *Secundò.* Species Aristotelicæ sunt similitudines quædam reales objectorum, & ab iisdem objectis transmissæ ad suas respectivè potentias; hujusmodi autem similitudines improducibiles esse facile concedet quisquis seriò considerabit nihil posse esse simile enti, nisi ens simile, cui nimirum conveniat similis v. g. color, figura similis, similis gravitas, quies similis, &c. propter enim proprietates istas, & cæteras quas non enumero, entia dicuntur similia inter se, aut dissimilia. Itaque si in exemplum proponitur species

montis, quis dixerit posse fieri ut mons tali speciei conferat colorem suo similem, figuram suæ similem, gravitatem suæ similem, quietem suæ similem, &c. propagabilem usque ad oculos intuentium? At si hoc non est possibile, ut patet, improducibilis erit montis prædicti species illa, qualem Aristotelici fingunt. Vel maxime quia mons non posset conferre speciei, de qua agitur, colorem suo similem, figuram suæ similem, &c. quàm conferendo illi de suo colore aliquid, de sua figura aliquid, &c. At istud aliquid coloris, istud aliquid figuræ, &c. non esset, ut rursus patet, simile toti colori montis, toti figuræ, &c. ad eundem modum; quò nulla pars corporis humani est similis toti corpori humano.

Tertid. Si mons, de quo jam feci hypothesim, producere posset speciem aliquam sui, aut hæc potentia conveniret singulis partibus, iis adminis, quæ superficiem ejus componunt; aut tantummodò non nullis veluti per singulare privilegium concurrentibus ad speciei transmittendæ productionem. Quia verò nihil constat de singulari illo privilegio concurrendi, quod præterea insufficiens esset, quia cum non omnes partes sint similes, non possent aliæ aliarum speciem efformare; super est ut omnes ac singulæ ad id concurrant: in quo casu species prædicti montis tantæ molis esset, quantæ est illius superficies. At hoc non mi-

nus impossibile est , quàm si diceretur posse superficiem illius montis superficiem generare ad oculos nostros transmittendam instar speciei , quæ ex hoc ite-um esset inepta , quod nimis excederet parvitatem pupillæ. Igitur tales species , quales juxta Aristotelicam doctrinam desiderarentur ad visionem efficiendam , non sunt producibiles : atque idem cogita de speciebus cæteris , quæ ad afficiendum gustum , aut olfactum , &c. deservirent , ut ex præmissis ratiociniis proportionaliter applicatis satis patebit.

- 87 Tum verò ut præmissa hæc ratiocinia magis elucidentur , discutiamus quantuli sit roboris id unum , quod opponere Aristotelici possunt , nempe entitatem illam , quam ipsi tribuunt speciebus rerum sensibilium non esse nisi intentionalem & repræsentativam : ac proinde graviter errare nos , qui de illius producibilitate non aliter discurremus , quam si ageretur de producibilitate entitatis absolutæ , corporeæ & materialis , eique omnino similis , quam objecta ipsa sensibilia obtinent : cum nihilominus opus non sit species objectorum esse aliter objectis suis similes , quam intentionaliter ac repræsentative ad eundem modum , quo effigies picta Alexandri non aliam habet cum Alexandro similitudinem , quàm intentionalem , seu repræsentativam.

- 88 Itaq; nunc si hanc defensionem discutimus , quid in ea solidi est ? nihil planè , Nam

omnis entitas sive sit repræsentativa sive non sit, necesse est ut sit vel corporea, vel incorporea; aut, quod idem est, vel spiritalis, vel materialis: id quippe quod est repræsentare aut non repræsentare; quod est quoddam esse aut non esse relativum; supponit quoddam esse absolutum, scilicet corporeum, vel incorporeum, ut patet ex prima ac generalissima prædicamentali divisione entis in corporeum, & incorporeum. Atque ut exemplo utar, quod inducant, numquid forte putabunt tabellæ repræsentanti Alexandrum tantummodò convenire genus illud entis repræsentativi, & non potius advertent repræsentationem illam præsupponere entitatem materialem ac corpoream colorum, quos pictor composuit, & applicuit ~~totæ~~ ut artis est? Deinde etiam satis ineptè excogitatum fuit genus illud entis, ut aiunt, intentionalis seu repræsentativi, quasi mediantis inter corporeum & incorporeum, quia species est repræsentatio sui objecti: at id quod est generis unius repræsentari ab eo non potest, quod est generis alterius; sic color à colore repræsentari potest, ab odore non potest, & sic de aliis. Ergo species generis intentionalis repræsentare non posset rem generis materialis. uti colorem, odorem, &c.

Denique sub finem hujus articuli non prætermittam id, quod in gratiam producibilitatis specierum Aristotelicarum mihi aliquando unus quidam objiciebat

imagunculas illas nostras, quas alii in aliorum oculis videmus satis exprimere quid generatim sint species rerum sensibilibus; at imagunculæ illæ, quia nihil, ut meritò reputatur, participant de materialitate sive objecti, sive oculi in quo videntur, meritò quoque reducentur ad genus quoddam speciale entis, scilicet intentionale & repræsentativum, in quo exemplo ille quidam præsumebat vigere convictionem eximiam, quamvis sola quædam, eaque turpis admodum in eo lateat ignorantia rerum physicarum. Nam primò quidquid interim sit de imagunculis, visionem efficientibus, poterit ne ille quidam similes imagunculas ullas fingere veluti deservientes, auditui, odoratiui, cæterisque sensibus? Aut si sic finxerit, doceat nos quibus coloribus ac lineamentis exprimi sonus possit, aut odor, &c. Tum secundò neque tales ullas imaguncularum ineptias visionem efficere hinc è contra satis convincitur, quia si tales imagunculæ emitterentur ab objectis, & omninò propter illas fieret visio; illæ quidem viderentur, sed non viderentur objecta illas emittentia ad eundem modum, quò non video me in oculo alterius, sed imagunculam mei. Et ne tandem putes dixisse me leviter ac sine causalatere in illo imaguncularum exemplo ignorantiam rerum physicarum turpem admodum; hoc unum addo Physicis omnibus notum, scilicet visionem perfici per refra-

Sit-ne possib. emissio spec &c. 103
 tionem illam, quæ fit in oculo specierum
 exinde transmittendarū. ad sedem sensus
 cōmunis per nervū opticum : at imagina-
 culæ quas inducit ille quidam Aristotel.
 non magis oculum pervadunt aut intro-
 mittuntur per cerebrum , quàm repræ-
 sentationes qualescunque aliæ speculares
 per crassitiem crystalli. Imò nec intromit-
 terentur unquam , ut evidens est , abs-
 que penetratione , quæ tam impossibilis
 est , quàm productio specierum sensibi-
 lium Aristolica illa , contra quàm hæte-
 nus satis.

ARTICULUS III.

SIT NE POSSIBILIS
emissio specierum sensibilium in
sensu Aristotelico accep-
tarum ?

ADverto ostensā jam impossibilitate 90
 specierum sensibilium in sensu Aris-
 totelico acceptarum , superesse etiam in-
 quirendum posset-ne fieri , dato quod es-
 sent producibiles , earum emissio ac pro-
 pagatio , qualiter ab Aristotelicis putatur ,
 & de emissionem quidem earum in hoc ar-
 ticulo , de propagatione verò in subse-
 quente discutietur. Ac ne discussiones
 istæ scrupulosiores appareant , quasi nul-

lum aut nimis modicum extet discrimen inter emissionem istam & propagationem, perpendat Lector non posse speciem transmitti ad potentiam, nisi prius emissâ fuerit ab objecto; sicuti non potest lapis transmitti ad destinatum scopum, nisi jam à projiciente emissus. Quapropter ut Physicis familiare est seorsim disquirere vim unam, quâ projicitur lapis; ac deinceps vim alteram, quâ transmittitur seu propagatur per aërem; cur non seorsim disquiri poterit, imo debet an species, quæ supponeretur ab objecto producta, posset ab illo emitti; & deinceps an species, quæ supponeretur emissâ, posset per medium interjacens propagari, aut utcumq; aliter deferri ad potentiam sensitivam. Itaque non è re erit, si divisim probevismus tum emissionem, tum propagationem specierum sensibilium Aristotelicè acceptarum impossibilem esse; imò id plurimum proderit ad eas, (quod instituti consilii-que nostri est) eliminandas, aut in saniori sensu accipiendas.

- 91 Adverto iterum non posse ab ullo objecto fieri emissionem ullius speciei, prout Aristotelicorum mos est, acceptæ, absque prævia in illo, prævièque exercitata vi motricè emissiva ac, ut ita loquar, projectiva: tum quia talis emissio est motio quædam realis, quæ proinde vim motricem præexigit: tum etiam quia species præcisè ut species est, non est mobilis; exigit igitur moveri, tali uti-

que motu, quo veluti protrudatur ac dirigatur ad potentiam, à qua percipienda est: tum demùm quia de tali specie Aristotelica non aliter discurrendum est, quàm de entitatula qualitercunq̃ excogitata materiali, quæ locomovenda est, ut à visu objecti ad sinũ potètiæ perferatur. Ergo vel locomovebitur ab intrinseco, quod non admittunt, vel quod admittunt, ab extrinseco, scilicet ab objecto, cui proinde assignanda est vis locomotiva, seu emissiva suæ speciei. Præterea dubitabit nemo quin reperiri debeat inter vim illam emissivam, & motum ad emissionem consecutum talis quædam proportio, qualis advertitur inter vim projectivam, & motum lapidis v. g. projecti, qui celerius aut ulterius fertur; idemque intensius aut remissiùs pervolat; quo vividiores aut languidiores sunt vires projicientis: emissio quippè illa, de qua agitur, specierum sensibilium est veluti quædam projectio ab objectis directà ad suas respectivè potentias. Quare si deinceps ostendero impossibilem esse in objectis vim omnem hujusmodi proportionatam motui specierum ad emissionem præsuppositam, consecuto, satis elucebit impossibilitas omnimoda emissionis specierum sensibilium in sensu Aristot. acceptarum.

His præmissis addo pro prædicta impossibilitate probanda rationes nonnullas, quarum prima hæc est. Non potest mons v. g. emittere speciem sui, nisi illi primum

velut impulsus conferat deinceps per suam aut per alienam vim ad oculos perventura; alias namque mons se haberet prorsus passivè, nec proinde dicendus esset emittere speciem sui, ut Aristotelici passim loquuntur. At nunc contendo primum illum impulsus esse omninò impossibilem: quia enim non datur medium inter motum & quietem propter utriusque oppositionem privativam, nec aliunde potest quies procreare impulsus, sequitur procreari illum non posse, nisi à motu: Sed mons est immotus: ergo est incapax communicandi primum illum impulsus. Nisi fortè dixeris montem quòdem illum esse sensibiliter immotum, non carere tamen perennibus insensibilibus quibusdam motiunculis sive succutiunculis à Natura ei provisus ad effectum primò impellendi seu emittendi suam speciem. Aquæ fictio esset ista, quàm indigna Philosopho tantum non insano? Nam per huiusmodi succutiunculas possit quidem species, de qua agitur, succuti, sed non emitti, dirigique ad potentiam: aliunde etiam mons ille simul emittit speciem suam ad Boream, ad Austrum, ad Orientem, ad Occasum, & ad omnes partes intermedias: at impossibile est unum & idem corpus versùs partes illas simul succuti; non minùs quàm loco moveri; quocunque enim modo succussionem intelligas, non liberabis illam à motione locali.

proportio excogitabilis inter uim, quâ mons emitteret suam speciem, & motum talis speciei emissæ; quia motus iste est citissimus; nam quæcunque montem oculumque distantia interjaceat, ea non impedit quominus absque ullâ ferè morulâ mons percipiatur ab oculo: ergo iste motus impropotionatus omnino est cum vi impulsiva montis, inertissimâ utique, &, ut ita loquar, quietissimâ. Neque tutò confugies ad id, quod forte excogitabis fieri posse, ut extet proportio illa idonea, quamvis insensibilis sit; ad eundem modum, quo non deest proportio debita inter celeritatem motus projectitii, & conatum projectivum, quamvis modicus admodum, ac ferè nullus sit motus projectivus, si cum motu projectitio conferatur? Non inquam tutò confugies, quia satis constat nullum conatum projectivum insensibilem esse, quare hinc non potest probari insensibilitas conatus, quo mons emitteret suam speciem: præterquam quod conatus iste montis multò sensibilior foret propter arctissimam cohæSIONem ejus cum ima tellure, quæ tota commoveretur quoties mons iste suam speciem parturiret. Sed ô quàm prædicanda parturitio, quamque similis illi, de qua Poëta cecinit, *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*

Tertia denique ratio hæc est. Species 94 illa, quam mons emitteret, in sensu Aristotelico accepta aut esset gravis, aut le-

vis : universis enim rebus corporeis aut gravitatem , aut levitatem assignant ; hactenus verò satis probatum est talem speciem enumerari debere inter res corporeas , si vel minimam realitatem habuerit , per quam à chimæricis distinguatur. Nunc itaque si gravem esse illam dixerint , gravitate utique proportionata ei quam repræsentat , multum ut opinor , laborabunt in providendo idoneo vehiculo , quo ab objecto suo ad suam potentiam deferatur postquam semel emissâ fuerit : nam illud quod vulgò assignant , sive aeris , sive lucis non videtur natum aptum sustinere , ac transmittere tantum onus. Si verò maluerint illam esse levem , facile erit contra arguere res corporeas , quo leviores sunt , eo difficiliore esse projectu ; quis enim non expertus est festucam difficiliorem esse projectu , quàm lapidem ? Quare levissima illa entitatula , quam Aristotelici vocabunt speciem , non posset à monte , quem in exemplum adduxi , ad distantiam vel unius tantum miliaris ; nè dicam unci passus emitti absque conatu , impulsuque vehementissimo , qualem nemo suspicabitur. Atque hæ rationes prorsus convincunt impossibilem omninò esse emissionem Aristotelicam specierum sensibilium , earum saltem , quæ visioni deserviunt , quamquam simul & æquè convincunt pro cæteris , si benè perpenduntur. Sed urgendæ præsertim fuerunt contra emissionem specierum

rum

rum visibilium , quia Aristotelicorum plurimi , qui istas in solito antiquo sensu accipiunt , cæperunt cæteras in sensu recentiori accipere , ac nobiscum docere illas , quæ deserviunt odoratui , nihil esse nisi talia corpuscula , quæ è corporibus odorosis fluunt : & alias , quæ deserviunt gustui , non esse nisi sales , qui linguam afficiunt : ac tum neque aliam esse speciem soni , nisi undulationem aeris collisi , aut percussi illam , quæ aurem afficit ; neque tandem per aliam speciem tactum affici , quàm per duritiem ipsam , aut cæteras proprietates rei tactilis tactui applicatas , ut in decursu latius explicabitur.

Novi equidem non placituram viris Aristotelicis istam disquisitionem de emissionem specierum , ac forsan dicturos quærere nos nodos in scirpis , & hærerè pueriliter in investigandis minutis , quas ipsi negligunt : sed quid an expropter non erit verum id , quod de impossibilitate emissionis prædictæ demonstratum est ? at si id verum est , quæ ratio est , ob quam arguendi non sint erroris in re , quæ majoris est momenti , quàm ipsi putent ? Si enim semel convinci se patiantur circa chimæricitatem specierum , quas & qualiter tuentur , quod utique convinci non potest absque ista non minutiarum , ut aiunt ; sed revera subtiliorum difficultatum enucleatione , spero fore tandem , ut in specierum Eucharisticarum remanentium , pro quibus explicandis totum hoc

opus institutum est, sanio-rem intelligentiam veniant.

96. Quod si rursus opposuerint posse aliter contingere, ut species, de quibus agitur, non emittantur ab objectis suis; sed sponte effluant ab illis, sicque perveniant ad suas respective potentias: in quo casu laboratum frustra à nobis fuisset in aggregandis ratiociniis adversus supradictam emissionem. Si inquam id opposuerint (quod utique non opponent nisi veluti in omnem eventum putantes posse se fortè hac viâ effugere vim rationum præcedentium) contra est, quia si loquuntur cohærenter ad sua principia, id unum, quod proprium est speciebus, est esse similes suis objectis: at ista similitudo præcisè ut talis nullam activitatem subindicat, sine quâ tamen fieri non potest prædicta effusio spontanea. Præterea quoque si ulla talis effusio fieret, non aliter utique fieret, quàm ad instar illius v. g. quæ fit è corpore odoroso, unde halitus odoriferi exeunt: at si ita fieret, species, de quibus sermo est, considerari aliter non possent, quàm veluti portiones eorum objectorum, quorum essent species, ac quorum proinde tota massa brevi exhauriretur. Ergo ista effusio spontanea specierum non minùs impossibilis esset, quàm emissio satis hætenus impugnata. Videamus deinceps an non sit æque impossibilis earum propagatio.

ARTICULUS IV.

*SIT-NE POSSIBILIS
propagatio specierum sensibilium in
sensu Aristotelico acceptarum?*

PRæmittam corporibus omnibus pro- 97.
jectis id commune esse primò impelli,
dirigique à suis projicientibus ad cer-
tum aliquem scopum, ad quem cum per-
venire non possint, nisi transmittantur
v. g. per aerem; hinc meritò accidit, ut
Physici inquirere soleant causam singula-
rem continuativam hujus transmissionis,
seu, quod idem est, propagativam pro-
jectionis factæ. Quia verò emissio spe-
cierum sensibilium Aristotelicè accepta,
si vera ac realis est, non aliter quàm ve-
luti projectio quædam intelligenda est
ex supradictis, hac de re propagationem
earum in particulari discutimus, ut casu
quo nulla idonea causa physica hujus
propagationis occurrat, tam verè ac tam
audacter illam impossibilem esse pronun-
tiemus, quàm pronuntiatum ante fuit
impossibilem esse earundem specierum
sensibilium seu productionem, seu emis-
sionem: atque hinc tandem tutò & irré-
vocabiliter constabit quàm parum philo-
sophicæ sint species in Aristotelico sensu

acceptæ. Optandum porro esset, ut viri Aristotelici, qui aliàs in quaestionibus de ente rationis tam fusè, ac tam seriò occupantur, non omnino spernerent quaestiones istas peculiare de natura, de productione, de emissionem, de propagatione, &c. specierum sensibilium, quas ipsi pro realibus, id est realiter productis, realiter emissis, realiter propagatis, &c. admittunt: quod si aliquando præstiterint, aut certè nostris præviisistis discussionibus mentem attentam præbuerint, deprehendent rem, de quâ agitur, omnino aliter se habere, quàm præsumpserint hætenus.

98. Præmittam rursus corpus projectum, quod postquam à suo projiciente elapsum est, transmittitur v. g. per aerem, transmitti utique per eum dependenter à vi motrice extranea vel sui mediæ, vel sui projicientis, si non recurritur ad intraneam, quâ moveat, deferat, sustineatque sese per totum tempus ac spatium suæ transmissionis. Quæ difficultates propterea quod communes sint speciebus Aristotelicis, quæ à suis objectis transmittuntur ad suas respectivè potentias, physicum hîc à nobis examen desiderarent, quod neque, ut puto, parum conferret ad earum inanitatem deprehendendam: quia tamen tot perquisitiones prolixitatem nimiam secum traherent, in hoc tantum perquirendo ac confutando morabor, quod in Peripatu vulgare est,

species eas quidem, quæ visioni deser-
viunt, propagari delatas à lumine; cæte-
ras vero propagari delatas ab omni medio,
per quod transmittuntur: quo pacto illis
quidem pro vehiculo assignant lumen;
istis autem sive aerem, sive aquam, &c.
Sed qualiter explicent istud aut illud ve-
hiculum, apud nullum authorem com-
perio; idque haud dubie, quia omnes
rem explicatu nimis arduam experti ma-
luerunt cæcæ suorum sequacium credu-
litati proponere. At quia simili creduli-
tati jamdiu valediximus, si nullus nobis
occurrat modus idoneus, quo prædictæ
species transvehi possint, impossibilem
earum propagationem proclamabimus,
perinde ac ante proclamavimus impossi-
bilem productionem, & emissionem ea-
rum.

His itaque præmissis dico nullum ex- 99.
cogitabilem esse idoneum modum physi-
cum, quo species sensibiles in Aristote-
lico sensu acceptæ propagari possint à suis
objectis ad usque suas respectivæ poten-
tias: idque dico propter plurimas ratio-
nes, quarum etsi nulla sit, quæ convic-
tionem non pariat, pauculas tamen pro-
feram, & absque ullo defectu illas, quæ
se priores obtulerint.

Primo. Itaque admittunt Aristotelici 100.
species sensibiles non aliter propagari,
quàm delatas à medio interjacente: at
certum est illarum delationem non esse fa-
cilem æque ac opinantur: & illas quidem,

acceptæ. Optandum porro esset, ut viri Aristotelici, qui aliàs in quæstionibus de ente rationis tam fusè, ac tam seriò occupantur, non omnino spernerent quæstiones istas peculiare de natura, de productione, de emissionem, de propagatione, &c. specierum sensibilium, quas ipsi pro realibus, id est realiter productis, realiter emissis, realiter propagatis, &c. admittunt: quod si aliquando præstiterint, aut certè nostris præviis discutionibus mentem attentam præbuerint, deprehendent rem, de quâ agitur, omnino aliter se habere, quàm præsumpserint hætenus.

98. Præmittam rursus corpus projectum, quod postquam à suo projiciente elapsum est, transmittitur v. g. per aerem, transmitti utique per eum dependenter à vi motrice extranea vel sui medii, vel sui projicientis, si non recurritur ad intraneam, quâ moveat, deferat, sustineatque sese per totum tempus ac spatium suæ transmissionis. Quæ difficultates propterea quod communes sint speciebus Aristotelicis, quæ à suis objectis transmittuntur ad suas respectivè potentias, physicum hîc à nobis examen desiderarent, quod neque, ut puto, parum conferret ad earum inanitatem deprehendendam: quia tamen tot perquisitiones prolixitatem nimiam secum traherent, in hoc tantum perquirendo ac confutando morabor, quod in Peripatu vulgare est,

species eas quidem, quæ visioni deserviunt, propagari delatas à lumine; cæteras vero propagari delatas ab omni medio, per quod transmittuntur: quo pacto illis quidem pro vehiculo assignant lumen; istis autem sive aerem, sive aquam, &c. Sed qualiter explicent istud aut illud vehiculum, apud nullum auctorem comperio; idque haud dubie, quia omnes rem explicatu nimis arduam experti maluerunt cæcæ suorum sequacium credulitati proponere. At quia simili credulitati jamdiu valediximus, si nullus nobis occurrat modus idoneus, quo prædictæ species transvehi possint, impossibilem earum propagationem proclamabimus, perinde ac ante proclamavimus impossibilem productionem, & emissionem earum.

His itaque præmissis dico nullum ex- 99.
cogitabilem esse idoneum modum physicum, quo species sensibiles in Aristotelico sensu acceptæ propagari possint à suis objectis ad usque suas respectivæ potentias: idque dico propter plurimas rationes, quarum etsi nulla sit, quæ convictionem non pariat, pauculas tamen proferam, & absque ullo defectu illas, quæ se priores obtulerint.

Primo, Itaque admittunt Aristotelicæ 100.
species sensibiles non aliter propagari, quàm delatas à medio interjacente: at certum est illarum delationem non esse facilem æque ac opinantur: & illas quidem,

quæ visioni deserviunt non posse deferri, seu pervehi, ut aiunt à lumine, hinc patet quod pervehi non possunt, nisi per motum localem, si verè ac realiter pervehuntur; quia verò quoties aliquid pervehitur ab alio, ut homo à curru; ambo uno ac communi motu feruntur: quo pacto prædictæ species pervehi à lumine poterunt? quandoquidem juxta Aristotelicos lumen non movetur motu locali; sed motu generationis, quo tantum moveri qualitas potest. Aut si dixerint nihil impedire quominus prædictæ species sensibiles visioni deservientes, quæ similiter qualitates sunt, pervehantur motu generationis, in quo casu vehiculum obtinebunt idoneum. Si inquam id dixerint, incident in laqueos multò intricatiores, quia species illas deferri motu generationis, est illas educi ex medio, per quod deferuntur: at quis intelliget speciem, quæ est similitudo v. g. montis, educi posse ex aëre, qui nullam cum monte similitudinem habet: aut rursus educi simul posse ex aëre species auri, plumbi, ligni, lapidis cæterarumque rerum, quæ neque secum invicem, neque cum aëre similitudinem ullam obtinent. Præterquam quod si species supradictæ deferrentur motu generationis, in hoc casu non opus haberet lumine pro vehiculo, sicuti lumen nullius alterius vehiculi ministerio indiget. Ac tandem si speciebus delatis perinde ac lumini deferenti communis esset motus ille generationis, cur

potius species dicerentur deferri à lumine, quàm lumen à speciebus? an quia forsitan de nocte quando omne lumen abest, species illæ non sentiuntur? Verùm hinc rursus atque invictè argumentarer pro ostendenda inanitate supradictæ propagationis, quia aer v. g. tam ex se ipso paratus est de nocte, quàm de die ad generationem passivam talium specierum, quæ est earum propagatio juxta Aristotelicos: & similiter objecta tam parata sunt de nocte, quàm de die ad generationem earum activam, quæ est earumdem emissio: ergo independenter à lumine fieret visio, quia species visioni deservientes perinde emitterentur, propagarentur, & in suis respective subjectis reciperentur: quod falsum est.

Secundo, Non possunt generatim quætor. cunque species deferri, seu vehi à medio, per quod transmittuntur, nisi medium illud eodem motu feratur, quo eas defert: sicuti non potest currus vehere me versùs partes occiduas, si non trahitur ipse versùs easdem: quare si in exemplum proposuero species v. g. odoratui deservientes, quæ, ut experimur, emitti in orbem solent, ac circumquaque pariter diffundi; an Aristotelici dicturi sunt aerem pariter in orbem, ac circumquaque moveri? Non id, ut opinor, dicturi sunt; quia sic relinqueretur in orbem vacua tota vicinia corporis odorosi; ac tum propter istam vacuitatem jam non

posset ultra odor transmitti, quia suum ei jam deesset vehiculum. Quid ergo dicturi sunt? Unum est ad quod possunt confugere, scilicet delationem, de qua agitur, non sic materialiter ac rustice ab ipsis intelligi, ut à nobis solet: satis quippe est, aient, si intelligatur species, quæ à suis objectis emittuntur, sustineri à medio, quod pertranseunt, donec ad subjecta sua perveniant. Sed contra est: tum quia omnino aliud est deferri, & aliud sustineri; sic enim aliquando videmus festucas, quas aer sustinet, & non deferret; quandoque verò sustinet & deferret, sed nota quod nunquam deferret eas in orbem radiatim, quo modo prædictæ odorosæ species deferendæ occurrerent: tum rursus quia si species tantum sustinentur à suis mediis, à quo igitur deferuntur? utique, aient, à se ipsis: sed si deferri, ut ante aiebant, est generari, generabuntur ergo à se ipsis: quod est ridiculum. Quocunque itaque se vertant, experientur angustias, donec sentiant aliter de speciebus sensibilibus, quam assolent de cæteris formulis seu entitatulis accidentalibus, quas inconsideratè in Physicam induxerunt.

102. *Tertiò*, De rebus, quas novimus esse corporeas, quamvis earum corporeitatem parum discernamus aut quia hæc subtilior est, aut quia sensus nostri sunt hebetiores, debemus non aliter cum moderata proportionem discurre, quam

de cæteris, quæ per crassio rem sensibilioremque impulsione m nos afficiunt. Itaque si objecta v. g. visibilia ad oculos nostros transmitterent imagines sui veluti tabellas; nunquid istæ tabellæ hinc & illinc, ut ita loquar, ex adverso volitantes se se interrurbarent? nunquid tantus talium tabellarum continuû profluentium numerus impleret aerem? an redirent ad sua objecta? an deperirent postquam suas affecissent potentias? &c. Certe hæc & similia in mentem turmatim veniunt, quando in plenum ac seri um examen revocatur propagatio specierum visibilium Aristotelicarum; nec occurrunt responsiones idoneæ. Pro cæteris quoque speciebus non minùs intricatæ sunt petitiones, quæ proponendæ offerrentur, si ve consistant illæ in imaginibus ex hoc uno, quod sunt species; si ve consistant in alio quocunque genere entitatarum profluentium ex suis objectis; nam interturbationem procrearent ei similem; de qua jam dictum est, & sufficientem causam nullam haberent si ve sui reditus ad sua objecta, si ve sui interitus ad occursum suarum potentiarum. Ergo tandem supradictæ species omnes sensibiles, si in Aristotelico sensu accipiuntur, sunt impropagabiles, perinde ac sunt irreceptibiles in suis subjectis, ut probabitur in articulo sequente, postquam unum alterumque solvèro ratiocini um, quod forsam videre-

tur favere propagationi , quam impugnamus.

103. Potest enim objici visionem esse instantaneam , quæ talis utique esse non posset , nisi species visioni deservientes propagarentur in instanti perinde ac lumen , à quo pervchi reputantur ; at si ita est , hinc conjici potest Naturam non tam impatienter providisse propagationi , de qua agitur , quin providerit ad eam perficiendam causas idoneas , quarum tamen , propter sublimitatem ipsarum , comprehensio non sit possibilis : Postmodum verò ex hac incomprehensibilitate præsumpta sequitur non esse confidendum iis in contrarium propositis argumentis , quæ imbecillitas ingenii humani suggerit : quin etiam consultius esse , si Aristotelico more non tam curiose inquirantur causæ illæ , quæ captu nostro altiores sunt. Verum hæcine sunt cogitata philosophorum , & non potius philosophastrorum , qui malunt in errore versari , quàm audire si quid novi ac solidi pro veritate instauranda objicitur ? Quasi verò illa *falsò præsumpta* incomprehensibilitas causarum sublimium naturalium auctoritatem suffecerit viris Aristotelicis proponendi qualescunque voluerint , nobisque abstulerint licentiam vel saltem eas in examen physicum advocandi. Dixi *falsò præsumpta* , quia non est reputandum naturaliter incomprehensibile , quidquid solis Naturæ viri-

bus peragitur, quamvis fortè non fuerit haftenus comprehensum. Ergo quæ tanta audacia est, aut quæ potius non est laudabilis fiducia in inquirendis causis ac modis concurrentibus ad quaslibet sensationes perficiendas? licebit itaque saltem inquirere sint-ne ad eas perficiendas idoneæ species illæ, quas Aristotelici proponunt, quin etiam, ut puto, licebit eas repudiare ac deridere, si ac non sine multis absurdis ineptæ fuerint, ut ostensum est.

Ac tandem si rursus opponant species^{104.} sensibiles, & imprimis illas, quæ visioni deserviunt, pertinere saltem ad particulare aliquod genus rerum sublimium, & ideo quando de illis discurretur, in eundam esse viam altiore, quàm quum de cæteris rebus vulgaribus ac palpabilibus disputatur; atque exinde etiam contendant futilia esse argumenta, quibus species Aristotelicas non aliter impugnamus, quàm per assiduam ac fastidiosè repetitam comparisonem rerum vulgarium istarum cum illis sublimibus, uti quum v. g. comparamus modum, quo species visibiles à lumine pervehuntur cum modo, quo pervehitur quis à curru, aut quo currus ab equis trahitur, &c. Si inquam hæc aut similia opponant, facile patebit ea non opponi, nisi ad effugium, nec quicquam aliud sapere, quàm tumorem inanis multiloquii: quandoquidem si invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt visi-

bilis, intellecta conspiciuntur ; quanto æquius præsumi potest , ut invisibilia Naturæ per ea , quæ ejusdem visibilia sunt , intellecta conspiciantur , scilicet sublimia illius per ejusdem vulgaria. Ergo gratis redarguitur via , quam iniimus perscrutandi modum illum sublimem, quo species Aristotelicæ perveni à lumine possint , adducto exemplo hujus alterius vulgaris , quo quis à curru pervenitur , aut currus ab equis trahitur , &c. Uno verbo si Aristotelici quidquid de suis speciebus docent , id ratione , aut experimento , aut saltem exemplo probaverint , parati ad consentiendum sumus ; sed interim dissentiemus ac contradicemus cum bona venia : quæ enim esset tam iniqua lex illa , quæ vel nos cogeret ad admittenda quæ illi non probant , vel compelleret ad dimittenda , quæ hucusque probavimus ? Ecce jam alia contentio dirimenda.

ARTICULUS V.

SINT-NE RECEPTIBILES

*in suis subjectis species sensibiles
juxta Aristotelicum sensum
accepta.*

Manifestum est insufficiens fore ad 105
omnem sensationem peragendam
quidquid Aristotelici tradunt circa spe-
cies sensibiles à suis respectivè objectis
productas & emissas , ac per sua respecti-
vè media propagatas : nisi tandem in suis
respectivè subjectis recipi possent. Qua-
re nunc inquirimus modum physicum ,
quo illæ in istis receptibiles sint : inqui-
rimus autem eo fine , ut si tam clarè
constet eas irreceptibiles esse , quàm ante
constitit esse improducibiles atque impro-
pagabiles , firmitus adhæreamus iudicio ,
quod sæpe tulimus adversus illa omnia
entitatum formalium accidentalium ge-
nera , quæ viris Aristotelicis alioqui cau-
tis occasionem intulerunt errandi passim
in rebus physicis , ac Physico Theologicis ,
iis præsertim , ad quas speciatim pertinet
disputatio de speciebus Eucharisticis so-
lis ac duntaxat consecratione peractâ ma-
nentibus , & pro quarum vera intelli-
gentia præsens opus Philosophico-Theo-
logicum institutum fuit.

106 Manifestum est rursus necesse omninò esse, ut species sensibiles postquam incurrerunt in sensum externum, procurrant ulteriùs in sensum quemdam alium communem internum, in eum scilicet, in quo sensationes omnes complentur, ac compleri demonstrantur à Physicis ex hoc maximè, quod nisi revera complerentur in communi quodam sensorio, non possent discerni aliæ ab aliis, sicuti discernuntur. Unde meritò inferunt inchoari quidem visionem in oculo, auditionem in aure, &c. Sed perfici in illo sensu communi interno; cujus organum principale esse putant glandulam quamdam cerebri pinealem, quàm aliter vocant apophysin vermiformem, ubi propterea reputatur velut in propria ac regia sede residere anima sensitiva. Quæ obiter dicta esse volo, propterea quod non sunt hujus loci, nisi in hoc, quod occasionem præbent animadvertendi non fore sufficientem ad sensationes perficiendas qualemcunque incursionem specierum Aristotelicarum in externa sensuum nostrorum organa, nisi propagari ulteriùs posset usque ad internum organum prædictum sensus communis: quare hæc propagatio requiritur ad perfectam receptibilitatem, de qua agitur, specierum sensibilibus in suis subjectis: quandoquidem præter potentias externas earum subjectivas adest alia interna, in qua necesse est eas recipi, seu subjectari.

specierum sensibilium in suis respectivè subjectis sive sensoriis requiri ex parte quidem istorū passivitatē & ex parte illarū activitatem idoneam, ita quod sensoria affici possint à speciebus, aut in ipsa introductis, aut certe ipsa pulsantibus convenienter ad ipsorum singularē temperiē ac contexturam. Hæc autem temperies singulorū sensuum pariter ac contextura admodum diversa est, ut satis patet; corporea tamen est in omnibus, neque moveri nisi corporaliter potest. Unde infero non esse idoneas ad eos afficiendos nisi species qualitercunque corporeas, ac proinde obtinentes activitatem verè, ac propriè corporalem, & qualem in irruptione seu percussione corporum videmus, salvâ tamen moderatione impulsione, quæ gravior aut levior esse debeat pro diversis sensationibus efficiendis salutiferis vel nocivis; gratis vel ingratis, &c. Itaque si sensus nostri non possunt affici, nisi per impulsione corpoream specierum, quæ per eam in illis recipiuntur, dijudicandum deinceps occurrit an speciebus Aristotelicis convenire possit idonea prædicta impulsio; quâ si carere comperiantur mensitò asseremus eas esse irreceptibiles in suis respectivè subjectis,

His ita positis non erit arduum multipliciter ostendere quàm impossibile sit species sensibiles juxta sensum Aristotelicum acceptas recipi in suis respectivè sub-

jectis convenienter & idoneè ad sensationes efficiendas. Et *primò* quidem sensus nostri externi pariter ac interni corporei cum sint, non possunt nisi per motum corporeum convenienter affici ab adventitiis sensibilibus speciebus : Nullum autem motum corporeum novimus præter localem ; is verò motus , quem Aristotelici tribuunt prædictis adventitiis speciebus , non est localis , quia non emittuntur, inquit , à suis objectis ad suas potentias instar corpuscularium effluviolorum , sed instar qualitatum accidentalium , uti lucis , caloris , frigoris , &c. Quibus convenit non aliter propagari , quàm per continuatam educationem ex suis subjectis ; quare si còtinuata ista educatio non sufficit ad idoneè afficièdos sensus nostros , rursus constabit prædictas species esse irreceptibiles , qualiter dictum est. Eam autem non sufficere sic evidenter probo : quia talis educatio est merè passiva si ex parte specierum prædictarum spectetur : at educatio merè passiva est similiter motio merè passiva : motio autem merè passiva non potest producere motionem aliam passivam : ergo per talem educationem non movebuntur sensus nostri idoneè ad suas sensationes. Præterquam quod , ut nihil dicam de generatione specierum ex mediis permeandis , non minùs evidenter absurdum est generari species visioni deservientes ex oculo , & alias auditioni deservientes ex aure , &c. vel propter

hoc tantum quod potentia ista sensitiva nihil habent simile cum objectis sensibilibus; quomodo itaque possent similitudines objectorum sensibilibus educi ex potentiis predictis dissimilibus. Certè ego tam libenter crederem posse similitudinè oculi generari ex monte, quàm similitudinem montis ex oculo: at illud incredibile est. Ergo & istud. Ergo denique talis receptio specierum in sensoriis; qualem Aristot. fingunt consistentem in educatione illarum passiva ex istis, non est idonea motio ad efficiendam qualemcunque sensationem: atque ita, quod probandum erat, species Aristotelicæ non sunt receptibiles in suis respectivè subjectis.

Secundò, Quotiescumque sensus nostri comperiuntur constituti ad aliam & aliam 102 ab objectis sensibilibus distantiam, toties aliter & aliter illa percipiunt: quæ diversa perceptio satis subindicat species illorum in talibus locis plus min. sive distantibus alias & alias esse, vel saltem aliter recipi in suis respectivè sensoriis. Nunc autem ostendo species quilibet sensibiles coherentes ad At st. acceptionem spectatas nec posse esse diversas, nec posse diverso modo recipi in sensibus non obstante qualitercunq. diversa distantia sensuum ab objectis. Et ratio hæc est, quia prædicta diversitas distantia nullam procreat diversitatem realem in aere v. g. plus minusve proximo, aut remoto, per quem species illæ propagantur, sive ex quo per

generationem contrinuatam educuntur. Ergo omninò æquales erunt quæ ex aëre remotiori educuntur his , quæ ex aëre viciniore ductæ fuerint ; & sic omninò æqualiter afficient suos respectivè sensus , vel maximè quia similiter ex parte istorum sensuum nulla quoque excogitari potest realis diversitas per distantiam ab objectis suis diversam producta. Ergo rursus ejusdem altitudinis , figuræ , viriditatis , &c. videretur mons sive procul , sive propè conspectus : quod de cæterorum sensuum objectis pariter verificaretur , ita quod eorum perceptio nullam varietatem subiret : quamvis utrorumque varia supponeretur distantia : & hoc nihilominus est contra quotidianam experientiam, quâ constat colores , odores , sonos , &c. omninò aliter sentiri , prout à suis respectivè sensoriiis plus minusve distant corpora colorata , odorosa , sonora , &c. Neque credendum erit viris Aristotelicis , si fortè dixerint id ita institutum à Natura fuisse , ut species sensibiles in sua propagatione minuantur ac debilitentur : unde consequi necesse sit sensationes diversas pro diversitate distantiae , quæ est inter objecta & sensoria. Non inquam credendum erit , quandoquidem hæc sunt mera verba , quorum incredibilitatem nullo ratiocinio , vel umbrâ ratiocinii temperant : deberent saltem leviter exponere nobis modum illum , quo possit debilitatio prædicta , ac diminutio spe-

cierum sensibilium perfici, & in quo exponendo non parum, ut suspicor, desudarent; sed multò magis si explanandum susciperent modum, quò fieri possit talis specierum immutatio, propter quam accidit; ut objecta rutilantia, si eminùs conspiciuntur, videantur subnigra, & quadrangularia appareant rotunda, &c.

Tertiò. Ad hoc ut species: de quibus 110
agitur, idoneè recipi valeant in suis respectivè subjectis, necessaria est in utrisque proportio quædam talis, qualem generaliter videmus inter corpora continentia & contenta, seu recipientia & recepta, quæ utique æqualem habent coextensionis reciproce quantitatem. Nunc igitur species illæ ubicunque constitutæ vel habent æqualem extensionem, vel inæqualem. Si æqualem, quomodo species visioni deservientes poterunt inæqualiter, ut par est, coextendi pupillæ hominis, bovis, columbæ, pulicis, &c.? Si verò inæqualem: quæ causa erit assignabilis, ob quam species v. g. montis ibi sit minor, ubi minor adest pupilla pulicis intuentis; & ibi paulò major, ubi major occurrit pupilla intuentis columbæ; &c. Hæc siquidem requiritur hic & illic inæqualitas specierum ad obtinendam coextensionem cum inæqualibus pupillis, hic & illic indiscriminatim constitutis. Præterquam quod coextensio illa specierum cum pupillis ubicunque occurrentibus si-
ve ad majorem, si-ve ad minorem distan-

tiam ab objectis visibilibus, repræsentaret ista ejusdem altitudinis, latitudinis, figuræ, &c. quod est contra experientiam. Sed si quid tandem maximè suadet irreceptibilitatem prædictarum specierum in suis subjectis, id certè est, quod earum receptio deberet esse propagabilis, ut prænotatum est, ab externis sensibus ad internos, seu ad internum illum communè, in cujus minutissimo quodam organo sensationes omnes perficiuntur. Quare etsi supradictæ species possent sensibus externis ubicunque constitutis coextendi, non propterea coextenderentur; imo propterea non coextenderentur minutissimo sensus communis interno organo, in quo dictum est sensationem omnem perfici. Nisi rursus Aristotelici fingant accidentales illas specierum suarum qualitates minui in progressu sensuum exteriorum ad internos perinde ac in progressu spatii, per quod ad sensus externos ab objectis suis processerunt. Quod siquidem ita finxerint, num idem est, ac si fingant pingi à singulis objectis visibilibus tabellas sui expressivas, quæ in processu suo servatis lineamentis omnibus, ac lineamentorum proportionibus paulatim decrescant à magnitudine talibus objectis coæquata usque ad parvitatem minutissimæ sensus communis glandulæ coæquandam? In quâ fictione redarguendâ non immoror,

III Sed paululum immorabor in contexenda

solutione unius alteriusque difficultatis ,
quam video posse objici : nam statim qui-
dem opponi potest multò convenientio-
res esse species Aristotelicas , ex hoc uno
quod sunt qualitates , receptibilitati de
qua agitur , quàm quidquid à nobis cor-
poreum , aut corpusculare excogitabitur ;
qualitatibus enim id proprium est esse
suorum subjectorum penetrativas : quo
pacto facile invadent sensum tum externos ,
tum internos : At quomodo invadi pote-
runt à qualibuscunque effluviis corporeis ,
seu corpuscularibus ? Ac tum subjungi po-
test qualitates Aristotel. nulli quantitati
esse affixas , alioqui non essent subjec-
torum suorum penetrativæ : hinc verò
facile provenit , ut semper convenientem
effectum producant in suis subjectis ,
qualemcunq ; ista magnitudinem obtine-
ant , aut parvitatem , quia nimirum utri-
que absque ulla coextensione corporea
virtualiter coæquantur. Tale verò pri-
vilegium nullum hactenus concessum est
à Natura , aut etiam concedi potuit cor-
puscularibus ullis immissionibus , quales
temerè Neoterici Aristotelicæ antiquita-
tis osiores excogitaverunt pro speciebus
sensibilibus explicandis.

Paululum , inquam , immorabor , quia
pro tenuitate talium difficultatum anni-
hilanda diutiùs immorari peccatum esset
otiosissimum. Nam prior quidem ex se
ipsa ruit , quia utrobique est contradic-
tio , & quod supponantur qualitates cor-
112

poræ nihil habentes corporis : & quod, si habent aliquid corporis, penetrent sua subiecta. De cætero autem corpuscularibus nostris immissionibus, quas pro exponendo toto specierum sensibilibum negotio adhibemus, non tribuimus esse penetrativas, ut Adversarius fingit : satis quippe est, ut agitatione suâ moveant sensus externos : nam hæc agitatio illis impressa faciliè traducitur ad internos propter communicationem, quam utrique habent per nervulos & ramulos nervulorum, ut notum est Anatomistis, & in articulo sequente probabitur,

- 113 Pro solutione autem posterioris difficultatis hoc tantum obiter dixerim quod tribuere qualitatibus corporeis coextensionem virtualementem absque corporea perinde est, ac si supponeretur eas esse simul corporeas & incorporeas : in qua suppositione est evidens contradictio, quam non aufert subsequens proclamatio tam eximii privilegii unicis qualitatibus Aristotelicis à Natura concessi ; quia non est probabile Naturam unquam confudisse res spirituales cum materialibus ; aut istis proprietates illarum indulgisse. Quod si nihilominus pro prædicto privilegio certant, adjuvent incredulitatem nostram exhibendo naturale aliquod experimentum, aut saltem ratiocinium, quod faciat fidem illius ; nam donec id præstiterint, convicti manebimus ob superiora argumenta species sensibiles, quas &

quales illi admittunt, non esse idoneas pro efficiendis ullis sensationibus propter suam in sensoriis irreceptibilitatem, de qua satis actum est.

ARTICULUS VI.

QUÆ SIT VERA ENTITAS,

vera productio, vera emissio,

vera propagatio, vera receptio,

specierum sensibilium?

PRæmitto duplicem esse quidditatem 114
considerabilem in speciebus sensibili-
bus, perinde ac in rebus cæteris, meta-
physicam scilicet & physicam. Tum il-
lam quidem Philosophi Aristotelici sa-
tis atque etiam satis aptè considerant,
secùs verò istam, de qua parùm sunt sol-
liciti ob ingenitam consuetudinem non
aliter de quibuscumque materiis philoso-
phandi, quam in sensu universali & abs-
tracto, quem explicant per formulas lo-
quendi universales pariter & abstractas.
Sic rectè quidem innuunt generatim spe-
cies sensibiles esse similitudines, imagi-
nes, repræsentationes, per quas objecta
sensibilia cum suis respectivè potentiis
uniuntur in ordine ad connaturalem sen-
sationem efficiendam; rectè etiam gene-

rationem insinuant illas esse defæcationes suis objectis, & emitti ab illis, & propagari, &c. Sed quid rei physicæ sint similitudines illæ, aut qualiter physicè produci, & defæcari, & emitti, & transmitti, &c. à suis objectis possint, id prorsus non inquirunt: imò ut non inquirant, fingunt illas ad ordinem quemdam intentionalem quasi abstractum potius, quam ad ullum realem spectare; quasi verò sensatio quæ est realis ac physica possit aliter fieri, quam per species realis ac physicæ entitatis, quin etiam activitatis.

- 215 Præmitto rursus voluisse tamen nonnullos Aristotelicorum inquirere entitatem physicam prædictarum specierum sensibilium, sed quia cohærenter ad principia sui Doctoris non potuerunt quicquam simile verò circa illas decidere, maluerunt abnegare omnes, aut illas adminùs, quæ visioni deserviunt, reputantes ac proponentes sufficere pro afficiendis potentiis sensitivis solam ac proportionatam objectorum suorum præsentiam. Atque ita Aristotelici isti propugnaverunt sufficere v. g. ad visionem præsentiam proportionatam rei visibilis, sive proportionatam distantiam inter oculum videntem & rem visibilem; idque ob sympathicam connexionem, quam Natura, ut aiunt, fixit inter potentias visivas & res videndas; sed de quâ præterito omni jure ratiocinii Philosophici nusquam cogitassent,

sent, si vel leviter concipere potuissent
verisimilitudinem aliquam productionis,
emissionis, propagationis, receptionis,
&c specierum acceptarum, sicut mos est
in Scholis Peripateticis accipi, pro toti-
dem veluti entitatulis de novo productis,
& emissis & propagatis per medium, quod
interjacet, ad usque sua respectivè senso-
ria. Dixi *Spreto omni jure ratiocinii Philosophi-
ci*, quia nihil tam ab omni ratiocinio
Philosophico absonum, quàm quod ob-
jecti præsentia, præcisè ut præsentia est,
immutare possit ac determinare sensum
distantem: immutatio siquidem ista es-
set actio: at quis nescit quàm impossi-
bilis sit omnis actio in distans? Tum verò
si objectū nihil agit circa potentiam sen-
sitivam, quæ supponatur distans, conse-
quens est, ut ad illam tam otiosè se ha-
beat, tamque inutiliter pro sensatione
efficienda, quàm si prorsus non existe-
ret: ergo solā suā præsentia non concur-
ret ad ullam sensationem; vel maxime
quia concursus objecti cum potentia ad
sensationem efficiendam est conjunctio
quædam utriusque reciproca; nempe vel
immediata, vel mediata: at præsentia
objecti quatenus præcisè præsentia est
abstrahens ab omni particulari influxu
ejusdem in potentiam, caret, ut evidens
est, omni titulo conjunctionis sive imme-
diatæ sive mediatæ, ergo rursus insuffi-
ciens est per se ipsam ac præcisè spectatam
ad omnem sensationem efficiendam: at-

que ita nusquam percipiuntur sive sentiuntur objecta ulla à potentiis, nisi influendo in illas; & isti influxus sunt species sensibiles, de quibus agitur.

- 116 Præmitto tandem duo esse genera objectorum sensibilibum; alia enim sunt quæ non sentiuntur, nisi per contactum immediatum applicentur suis potentiis, & hujusmodi sunt genera omnia objectorum simpliciter tactilium; quorum sensatio non fit nisi per immediatam conjunctionem ipsorum cum potentiis simpliciter tactivis: quo pacto corpus non sentitur in ratione duri aut mollis; asperi aut lævis; calidi aut frigidi. &c. si non tangitur immediatè. Alia verò sunt, quæ sentiuntur per solum contactum mediatum, & hujusmodi sunt genera omnia objectorum, quæ non sunt simpliciter tactilia, sed præterea sunt aut visibilia ratione luminis intervenientis; aut audibilia ratione soni propagati; aut odorabilia ratione vaporis effusi; aut gustabilia ratione salis immixti: sic enim objecta ista sentiuntur, non per applicationem immediatam suæ corporeitatis; sed per mediatam applicationem cujusdam sui influxus consistentis in motu quodam luminis, aut soni, aut odoris, aut salis afficientis suas respectivè potentias: quo pacto corpus in ratione visibilis, sonori, odorosi, sapidi, non sentitur per se; sed per aliquid sui, aut à se perveniens ad sensum visus, auditus, odo-

ratus & gustus. Quia verò id quod per-
venit ab objectis prædictis ad prædictos
sensus non afficeret eos sufficienter, nisi
tangeret & tangendo moveret, conse-
quens est omnem sensationem pendere à
contactu motivo seu immediato corporis,
quod simpliciter dicitur tangi; seu me-
diato corporis, quod dicitur videri; vel
audiri, vel odorari, vel gustari: his au-
tem præmissis & bene attentis non erit
arduum decidere, quæ sit vera entitas
specierum sensibilium, quæ vera earum
productio, vera emissio, vera propaga-
tio, vera denique & idonea receptio in
suis respectivè sensoriis.

His itaque præmissis dico species sensi- 117
biles nihil aliud esse, quàm actiones ob-
jectivas aut immediatas, aut mediatas:
quibus potentia sensitivæ attinguntur
& moventur certo quodam motu idoneo,
& conveniente suis ipsarum sensoriis, si-
ve organis sensitivis. Et ratio est, quia
species sensibiles ad aliud nihil ordinan-
tur, quàm ad repræsentanda objecta suis
respectivè potentiis: ex quo rectè infer-
tur eas nihil aliud esse, quàm id unum
formale, per quod fit in potentiis sensi-
tivis repræsentatio objectorum sensibi-
lium: at hæc repræsentatio fieri sufficien-
ter potest, imo non potest sufficien-
ter fieri, nisi per actiones prædictas ob-
jectivas aut immediatas, aut mediatas.
Et primò quidem potest per eas sufficien-

ter fieri, quia omnis actio proveniens ab objecto repræsentat necessariò illud in eo genere, in quo est activum: seu quod idem est, repræsentat statum illius activum propter conformitatem, quæ est inter actionem illius, & passionem, quàm talis actio causat in sensoris nostris, quo pacto corpus illuminans optimè repræsentatur per actionem illuminandi; & sonans per actionem sonandi; & odorans per actionem odorandi; & sapiens per actionem sapiendi; & tangens per actionem tangendi: unde tantum superest ut sciatur, sicuti sciatur deinceps quæ sit actio illuminandi, quæ sit actio sonandi, quæ sit actio odorandi, &c. *Secundò* neque potest sufficienter fieri nisi per eas, quia quidquid aliud præter eas extogitaveris otiosum & inactivum, id nec sensoria nostra movebit, nec proinde illis repræsentabit objectum, cujus utique repræsentatio actio quædam est, nisi dixeris aut corpus lucidum non agere dum illustrat, aut corpus sonorum non agere dum sonat, &c. Ergo species sensibiles, quatenus sunt expressiones similitudinariæ objectorum suorum, verè consistunt ac tantummodò consistunt in actionibus ipsorum immediatis aut mediatis, per quas nempe attingunt & movent motu ac modo, quo par est, sua respectivè sensoria.

118 Postmodum autem ut intelligas quæ,

& quales sint actiones istæ objectivæ seu immediatæ, seu mediatæ, in quibus æstui consistere quidquid spectat ad naturam specierum sensibilium, cogita enucleatim à quo pendeant singulæ sensuum nostrorum motiones passivæ, per quas ac propter quas sentimus quidquid sentimus: id autem, si cogitaveris comperies motionem passivam, quæ fit in oculis, pendere à motione activa prævia luminis incurrentis; & motionem passivam, quæ fit in auribus, pendere à motione activa prævia aëris percussi; & motionem passivam, quæ fit in naribus, pendere à motione activa prævia halitus odorosi; & motionem passivam, quæ fit in lingua ac palato pendere à motione activa prævia salis permixti; neque minùs pendere à motione quadam activa prævia corporum tangentium motionem omnem totius corporis sensitivi passivam, ad quam subsequitur universalior illa sensatio, quæ vocatur tactus. Nunc autem quia motiones passivæ, quæ sunt in oculis & pendent ab incurso luminis; eæ sunt quæ efficiunt visionem; consequens est ut videatur objectum, à quo per directionem, aut per reflexionem, aut per refractionem profluit lumen illud: Et hæc est representatio corporis seu illuminantis seu illuminati, aut quid idem est colorati: similiter quia motiones passivæ, quæ sunt in auribus, & pendent ab incurso aëris percussi, eæ sunt, quæ effi-

ciunt auditionem; consequens est ut audiatur objectum, cuius percussio incurrentem aërem illum agitat: Et hæc est representatio corporis sonori, five sonantis. Deinde quia motiones passivæ, quæ sunt in naribus, & pendent ab incurso halitus odorosi, eæ quæ sunt, quæ efficiunt olfactionem; consequens est ut odoretur objectum, à quo odorosus ille halitus profluit: & hæc est representatio corporis odoriferi. Postea quia motiones passivæ, quæ sunt in lingua & palato, & pendent ab aliqua salis permixtura, eæ sunt, quæ efficiunt gustationem; consequens est ut gustetur objectum illud, in quo adest illa salis immixtio; & hæc est representatio corporis sapidi, five sapientis, aut quod idem est, salientis. Ac tandem quia motiones passivæ, quæ in toto corpore sunt & proveniunt ab occurso quorumlibet corporum, eæ sunt, quæ efficiunt sensationem tactus; consequens est ut tangantur corpora quæcunque illa sunt, quæ occurrunt; & hæc est representatio corporum merè tactilium. Ubi advertis nullam sensationem fieri sine tactu, & sic omnem sensum posse vocari sensum tactus; sed apponendum discrimen fuisse inter eum tactum qui conscendit ad dignitatem visus, & eum qui excellentiam habet auditus, &c. retento universaliori vocabulo tactus ad tactum illum designandum qui

fit in toto corpore, nec requirit specialia sensoria, qualia sunt sensoria oculorum, aurium, &c.

Addo ad maiorem intelligentiam ob-
jecta corporea sensibilia, si bene attendi-
tur, nihil aliud esse, quàm agentia cor-
porea concurrentia ad efficiendas in senso-
riis nostris motiones utique corporeas,
quarum perceptio est sensatio aut hæc
aut illa, nempe aut visio, aut audi-
tio, &c. prout per eas afficitur aut or-
ganum visus, aut organum auditus, &c.
Quare prædicta objecta nec egent, nec
possunt aliter repræsentari, quàm in ra-
tione taliter, taliterque moventium sen-
sus nostros: at id omninò præstant per
solas eas motiones, per quas illos aut im-
mediatè, aut mediatè afficiunt, & ita sol
omninò se repræsentat in ratione illumi-
nantis per eam illuminandi motionem,
quâ afficit oculos: & campana omninò
se repræsentat in ratione sonantis per eam
sonandi motionem, quâ efficit aures,
&c. quia verò motio per quam sol afficit
oculos non est motio solis immediata,
sed tantummodò mediata: quatenus non
est nisi motio luminis à Sole emissi; & si-
militer quia motio, per quam campana
afficit aures, non est motio campanæ im-
mediata, sed tantummodò mediata, quatenus
non est nisi motio aëris inter campanam
malleumque collisi, & ad aures undula-
tim propagati, &c. ideò ad repræsentatio-
nem objectorum sensibilibum non requi-

runtur motiones ipsorum immediatæ, sed mediatæ sufficiunt, ut dictum est : & idcò quidem sufficiunt motiones mediatæ, quia exprimunt immediatas ; nam omnis motio posterior est expressio prioris , ut satis constar. Ergo , quod occorrebat probandum & explicandum , species sensibiles nihil aliud sunt , quàm actiones objectivæ aut immediatæ aut mediatæ, quibus potentia sensitivæ attinguntur, & moventur certo quodam motu idoneo , & conveniente suis ipsorum sensoriiis.

- 120 Nunc autem facilè decidetur atque exponetur quid rei physicæ sit productio , quid emissio , quid propagatio , quid receptio specierum sensibilium in suis respectivè sensoriiis ; quia enim species sensibiles , de quibus agitur , nihil sunt nisi actiones objectorum, quorum sunt species, utrisque competit produci similiter & emitti & propagari , & in sensoriiis tandem recipi , & sic non alia erit productio aut emissio , aut propagatio , aut receptio talium specierum , quàm huiusmodi actionum. Itaque si attendimus quæ sit in sole , & qualiter à sole ad oculos nostros perveniat actio illuminandi , hoc uno veniemus in adæquatam notitiam ejus speciei , quæ solem efficit visibilem ; & idem iudicium feremus de cæteris objectis illuminantibus , quæ visibilia sunt per suas species. Actio autem hæc illuminandi aliud certè nihil est , quàm pro-

fusio ejus luminis, quod è sinu Solis radiatim exiliens pervadit spatium aëreum interjacens, & oculos nostros ferit, & feriendo movet eo motu, quo opus est, ad visionem; ac tum quia inter objecta illuminantia & illuminata hoc unum discrimen est, quod illa lumen mittunt è sinu suo, ista autem ex superficie sua remittunt, idcirco per solam hanc actionem missi luminis remissivam, quæ simul est ejusdem modificativa, sunt visibilia objecta illuminata, aut quod idem est, colorata, neque aliâ opus est ad visionem ipsorum talem aut talem specie, quam prædicta remissione ac modificatione luminis, quod sic remissum & modificatum ferit oculos nostros ad motionem remissionis ac modificationis, illius excipiendam paratos. Deinde quia effluvium odoris satis magnam similitudinem habet cum illo, quod est luminis, hinc satis quoque intelligitur tota emissio ac transmissio ejus speciei, quæ nares afficit, efficitq; in eis olfactionem corporum, quæ proprium odorem mittunt, vel remittunt, communicantque extraneum. Neque multum absimiliter res accidit in degustatione corporum saporum sive propriis abundant, saporibus, id est salibus, sive exceperint extraneos per intermixta condimenta; habent enim isti sales sive proprii sint, sive extranei motionem perinde idoneam propungendo, ut par est sensorio gustus, qui deliciosius illos excipiet, quò melius

commixti fuerint aut ab arte, aut à Natura. Quod verò spectat ad auditum, verum equidem est non prolabi ex corporibus sonoris ulla effluvi a corpuscularia, sed nihilominus quando illa pulsantur, seu quando sonant, nonne aër interceptus colliditur, & hæc agitatio aëris collisi nonne in orbem pervchitur, donec occurrat tympano auriculari, in quo fit auditus, nempe propter hanc agitationem perceptam, quæ est species corporum sonantium? Ac tandem non opus est dicere quomodo fiant & communicentur species corporum merè tactilium, quia per se satis intelligitur qualiter hæc sese præsentent sensibilia per solam tangendi actionem immediatam, quâ afficiunt sensum. tactus toto corpore sensitivo diffusum

121. Quia verò, ut ante dicebam, necesse est pro complemento omnis sensationis, ut species sive, quod idem est, motio, quæ ab objecto sensibili mediatè aut immediatè imprimitur sensoriis externis, transferatur ad internum sensorium commune, & ad illud quidem sensorii communis organum pineale, in quo apud eruditiores Physicos vulgare est sensationes omnes perfici, aliasque discerni ab aliis; non erit arduum ut concipiatur qualiter fiat ista translatio propter nervulos ac nervulorum ramulos, per quos anatomicæ observationes satis probant conjungi singulos sensus externos cum prædicto organo pineali. Neque arduum rursus

erit ut intelligatur qualiter in somniis accidat sentiri tanquam visa, quæ non videntur; & tanquam audita, quæ non audiuntur, &c. Sic enim accidit ex occurſu vaporum insurgentium, qui sensum internum communem afficiunt per commotiones eis similes, per quas illum afficerent sensus externi, si nimirum ipsi moverentur ab objectis, quæ reputantur visa, audita, &c. Neque tandem erit arduum ut comprehendatur quomodo repræsentari possint à Deo, vel ab Angelo perinde in vigiliis ac in somnis objecta aut hæc, aut illa quamvis non existentia; ad hoc quippe tantum requiritur, ut à Deo vel ab Angelo taliter moveantur sensus interni ac externi, qualiter moverentur ab his, aut illis objectis si adessent præsentia: quo pacto potest tum Deus, tum Angelus repræsentare se homini tum dormienti, tum vigilianti sub specie arbitraria, ac proinde etiam repræsentare illi quidquid voluerit. In quo toto repræsentationum tam supernaturalium, quam naturalium negotio advertis quàm sufficientes sint actiones objectivæ, vel objectivis æquivalentes independentes ab omni recurſu ad ulla entitatarum productarum genera, qualia admittunt Aristotelici pro speciebus sensibilibus explicandis. Atque hæc est doctrina, ex qua pendet decisio quæstionis totius tertiæ consequentis; & contra quam interim nonnulla possunt objici, quæ breviter ostendo nullius esse roboris.

112. Potest enim primò objici species sensibiles esse similitudines objectorum sensibilium; neque posse rem aliquam repræsentari, nisi per similitudinem sui: quid verò, inquit, esse potest in actionibus objectorum simile cum objectis, ac præsertim substantialibus, quæ ex toto differunt ab accidentalitate suarum actionum? Verum quantula est hæc difficultas? quis enim non advertat objecta non esse objecta actualia nisi quatenus actu concurrunt ad sensationem sui efficiendam? quod idem est ac si dicerem objecta non repræsentari suis potentiis, nisi in ratione talium taliumve agentium, uti visibilia, audibilia, &c. At quæ major similitudo esse potest, quàm inter agens reduplicative spectatum, & actionem quæ est ille ipse status agentis reduplicative spectati? vel maximè quia status agentis, quamquam aliunde agens sit substantia, tam est accidentalis, quàm actio ipsa, quod annoto ut advertat Adversarius quàm nullius momenti sit id, quod affert ex dissimilitudine accidentium cum substantiis. Præterquam quod tum per species sensibiles, de quibus agitur, non habent repræsentari substantiæ ullæ secundum se ipsas spectatæ, sed ipsarum proprietates accidentales visibiles, audibiles, &c. Tum rursus non excedunt gradum accidentalitatis entitaturæ illæ, quæ pro objectis repræsentandis fingit Schola Aristotelica:

Aristotelica : quare ex motivo accidentalitatis nihil veri arguitur contra id , quod propugnamus actiones objectivas esse suis objectis similes , imò solas esse , quæ idoneam cum illis , ac pro illis repræsentandis similitudinem habeant.

Potest etiam rursus objici species sensibiles esse id. , per quod objecta sensibilia cum suis respective potentiis conjunguntur ; fit enim sensatio ex concursu objecti cum potentia , ut apud Philosophos omnes vulgare est : at prædicta ista conjunctio non potest fieri per solas actiones objectorum ; quia actiones objectorum non sunt extra sua objecta , ideoque nusquam sunt intra potentias , vel maxime juxta nos , qui non distinguimus realiter actiones ab agentibus. Unde sequitur necesse esse , ut ex objectis proficiantur entitatulæ similitudinariæ deinceps recipiendæ in suis respective potentiis ; & istæ quidem entitatulæ sic profectæ à suis objectis , suisque cum potentiis conjunctæ , erunt suorum similitudines objectorum , sicut Aristotelici docent. Sed neque hæc difficultas gravior est ; imò satis levior , si attenditur ad id , quod plus quam satis expressum fuit cum disjunctione requisita species sensibiles consistere in actionibus objectivis aut immediatis aut mediatis , scilicet aut immediatis pro afficiendo sensu tactus ; aut mediatis pro afficiendo sensu visus , auditus , &c. actiones autem mediatæ sunt illæ , quas objecta communi-

cant aut corporibus interjacentibus, quæ attingunt potentias, aut corpusculis quæ emittunt ad illas : quo pacto corpuscula lucis à sole emissæ habent actionem, ut ita loquar, vicariam, per quam sol conjungitur cum oculo ; & aer qui campanam sonantem, auremque interjacet, habet actionem vicariam, per quam campana cum aure conjungitur, &c. Sicque actiones objectivæ quæ sunt vel immediatæ, vel mediatæ obtinent cum suis potentiis necessariam conjunctionem : ergo neque etiam quicquam veri arguitur contra istas actiones ex defectu debitæ conjunctionis cum potentiis, quibuscum necesse est objecta per eas concurrere ad sensationem efficiendam.

124. Potest tandem objici latissimum esse discrimen inter id quod est percipi objectum, & inter id quod est percipi actionem objecti, idque propter defectum identitatis inter objectum & actionem objecti : at doctrina, quam hucusque exposuimus, probat satis equidem percipi posse à potentiis sensitivis actiones objectorum sensibilium ; sed non satis probat percipi per eas objecta posse ; quia vel falsò supponit adæquatam identitatem inter objecta & actiones ipsorum ; vel aliàs falsiùs supponit ex duobus adæquatè diversis perceptionem sensitivam unius secum necessariò inferre perceptionem sensitivam alterius. Verum hæc tertia, quæ tandem objicitur, difficultas si nos aliquatenus

premeret, multò convictiùs premeret Ad-
versarios, qui apertum discrimen admit-
tunt inter objecta sensibilia, & entitatus
specierum sensibilibum, quas emittunt:
quomodo itaq; apud illos posset perceptio
specierum secum trahere perceptionem
objectorum? At apud nos res aliter om-
nino se habet, quia species sive actio-
nes objectivas non distinguimus ab ob-
jectis in statu reduplicativo objecto-
rum, id est agentium ac se se repræ-
sentantium spectatis: unde impossibile
est, ut objecta simul cum suis specie-
bus ac simul per suas species non per-
cipiantur: sic quippe impossibile est,
ut non percipiatur sol in ratione illu-
minantis simul cum actione ac per ac-
tionem illuminandi; & campana simi-
liter in ratione sonantis simul cum ac-
tione, & per actionem sonandi; &c.
idque ad eum modum, quo homo re-
præsentat se in ratione docti per actio-
nem docendi, & in ratione cytharædi
per actionem cytharizandi, &c. Quæ
doctrina de speciebus sensibilibus gene-
ratim præmitti ac stabiliri debuit pro
elucidanda specierum Eucharisticarum
materia, ad cujus intelligentiam totum
hoc opus Philosophico-Theologicum ins-
titutum est. Certè enim si dignarentur
Viri Aristotelici audire hæc ratiocinia,
quibus modò convictum est nulla hæc-
tèns producta fuisse, aut produci potuisse
genera talium entitatarum, quales ipsi

admittunt , & vocant *species sensibiles* rerum corporearum ; illicò non confunderent istas suas *species sensibiles* cum *Species Eucharisticis* duntaxat manentibus, quas ut verè manere , ita & verè præstitisse necesse est. Idque ad eum modum , quo si audirent superiora præcedentis quaestionis argumenta , quæ manifestò probant Naturam nec progenuisse unquam , nec progignere potuisse eas formarum accidentalium præsumptas realitates , quas designant per abstracta vocabula quantitatis , gravitatis , saporis , coloris , figuræ , &c. sine mora utique valedicerent opinioni, quâ confundunt cum istis inanissimis accidentibus illas easdem realissimas species Eucharisticas, de quibus superest, ut Philosophico-Theologicè deinceps edisseratur,

QUÆSTIO III.

QUÆ SINT PANIS AC

Vini species, quæ post consecrationem Eucharisticam remanent, & quantum ab accidentibus ejusdem panis ac vini Aristoteleis differant?

D hanc quæstionem planè ac plenè solvendam pertinet ut inquiratur. *Primò* An legitima sit acceptio specierum pro accidentibus? *Secundò*, An acceptio ista lædat formam consecratoriam? *Tertiò*, Possit-ne probari ex Sacris Conciliis? *Quartò*, Probarine possit ex sanctis Patribus? *Quintò*, Quæ potiora sunt argumenta quæ illam probant? Ac tum *Sextò*, Quæ potiora sunt argumenta, quæ iam reprobant?

ARTICULUS I.

*AN IN ALIQUO, ET IN
quo sensu possint species pro acci-
dentibus accipi, & viceversa?*

125. **A**Dverto solam revelationem Myste-
rii Eucharistici occasionem præbuisse
Aristotelicis confundendi hæc duo nomi-
na *Specierum & Accidentium*; ex eo scili-
cet, quod præsumentes remanere post
consecrationem accidentia existimata pa-
nis ac vini, videlicet quantitatem, gra-
vitatem, colorem, sorem &c. dissen-
tirent omnino à decisionibus Conciliari-
bus, quas suo loco referam, de remanen-
tia solarum specierum, nisi confunderent
species cum accidentibus. Nam de cætero
ubicunque non agitur de ordine ullo ad
prædictum Mysterium, alias omnino hinc
speciebus, hinc accidentibus aptant defi-
nitiones, & tribuunt proprietates: uti
species quidem volunt nihil esse, nisi si-
militudines sensibiles, quibus conveniat
ab objectis suis produci, & emitti ab illis,
& propagari per spatia obviantia, & in
potentiis suis recipi, & ibi efficere sensa-
tiones, &c. At nihil tale affingunt acci-
dentibus, videlicet quantitati, gravitati,
colori, sori, &c. Et meritò quidem;

quia enim nihil substantiis inest commune cum accidentibus, quo pacto possent ista esse repræsentativa illarum? Ultra quod accidentia ista continuò ac permanenter inhærent suis subjectis: ergo nec emittuntur ab illis, nec propagantur per ulla spatia, nec perveniunt ad ulla potentias, nec in eis sensationem ullam efficiunt, &c. Non nego tamen Aristotelicos debuisse speciebus tribuere id, quod est esse accidentales, quia revera accidentales sunt; sed contendo nunquam futurum fuisse, ut confunderent accidentalitatem quantitatis, gravitatis &c. cum accidentalitate specierum, nisi persensissent se ad hoc compulsos pro explicanda inoffensis præjudiciis suis revelatione Eucharistica: quis enim eorum aliàs non tueretur accidentalitatem istam posteriorem esse ex toto repræsentativam & ad ordinem intentionalem seu repræsentativum spectare: illam verò priorem esse è contra repræsentatam, & intra naturalem repræsentabilem rerum cæterarum ordinem contineri? quod idem est ac si dicam, quis eorum aliàs non tueretur, ac pro firmiori tuitione non juraret hinc species, hinc accidentia esse duo genera rerum totaliter discernendarum ab invicem.

Adverto rursus decisiones Conciliates, 126. quæ latæ fuerunt pro stabilienda remanentia solarum specierum, excludere evidenter remanentiam talium accidentium, quibus non competit esse, & vocari spe-

cies ; præsertim quia decisiones illæ non cadunt quoad suam vim decisivam supra id , quod dicitur species remanere ; sed supra id , quod dicitur eas remanere solas , aut eas duntaxat remanere. Et ratio est , quia id quod videtur non est materia fidei exercendæ : quare S. Greg. nom. 26. supra Evangelium Joannis , & ad illa verba Apostoli , *Est autem fides sperandarum substantiarum rerum , argumentum non apparentium* , sic habet. *Profecto liquet , quod fides illarum rerum argumentum est , quæ apparere non possunt ; quæ enim apparent jam fidem non habent , sed agnitionem.* Intelligi quoque id ipsum poterit hoc familiari exemplo Petri , quem ego haberem præ oculis meis , & quem revelaret mihi Deus esse prædestinatum ; nam in hoc casu prædestinatio Petri esset de fide ; sed nihilominus præsentia Petri non esset de fide. Igitur a pari non est de fide remanentia specierum ; quid enim est tam evidens , quàm hæc remanentia ? Sed de fide est remanere species solas , & eas remanere duntaxat , sicut loquitur Concilium Tridentinum sess. 13. can. 2. *Manentibus duntaxat speciebus panis & vini.*

127. Adverto denique non esse saltem impossibilem in casu , de quo agitur , remanentiam solarum specierum destructis simul cum substantiis panis ac vini accidentibus earum præmemoratis , quantitate videlicet , gravitate , colore , sapore , &c. Et ratio evidens est ; tum quia nec ista

accidentia habent majorem indestructibilitatem, quàm substantiæ, ad quas pertinent: tum etiam quia non eget Christus ad exhibendum se in Sacramento Eucharistico subspeciebus panis & vini ope ulla talium accidentium; sicuti nemo putat eum indiguisse vestibus aut hortulani, aut peregrini ad offerendum se Magdalenæ sub illa specie; & sub ista Discipulis, qui pergebant in Emmaus. Quâ possibilitate suppositâ facile hinc transitur ad deprehendendam convenientiam remanentiarum solarum specierum per exclusionem prædictorum accidentium; quatenus hæc naturaliter conjunguntur cum suis respectivè substantiis, & ad earum naturalem conceptum spectant; intelligere enim soleamus per hæc vocabula *panis & vini*, utriusque substantias non præcisas, sed concretas cum suis accidentibus. Neque obstat quod hæc accidentia non sint substantialiter aliquid panis & vini; non inquam obstat: quia nihilominus involvuntur in conceptibus ac denominationibus panis & vini: quis enim diceret comedis se panem, aut bibisse vinum, si nihil excepisset præter utriusque substantias ab omni quantitate, ab omni gravitate, ab omni sapore, ab omni tandem proprietate nutritiva, refrigerativa, &c. separatas? Ergo si panis & vinum, prout vulgo accipiuntur, destruuntur per Consecrationem Eucharisticam, consequens est destitui conjunctum cum substantiis etiam acciden-

ria utriusque : sicque remanerent solæ panis & vini species , quia præter eas nihil panis & vini remaneret. Neque parum profutura est deinceps vis hujus argumenti familiaris ad probandam sententiam nostram , quæ tantopere certat pro solis remanentibus speciebus , scilicet panis & vini post Eucharisticas consecrationes.

128. His animadversis concludo nullum adesse idoneum philosophicum , aut Philosophico-Theologicum sensum , in quo species accipi pro accidentibus prædictis possint , quando proponitur & deceditur à Sacris Conciliis solas ac duntaxat panis & vini Eucharistici post utriusque consecrationem peractam species remanere. Nam *primò* quidem quando Sacra Concilia determinant solas species panis & vini remanere , quas intelligere possunt species , nisi species utique ejus panis , quem Sacerdos ante consecrationem contrectaverat , & ejus vini , quod cum aqua miscuerat ? At ille panis & illud vinum suam omnem realitatem secum habebant , ac proinde suam quantitatem , suam gravitatem , suum colorem , suum saporem , &c. Igitur sensus naturalis talium decisionum Conciliarium est solas remanere species totius realitatis , quæ in pane illo ac vino continebatur. Quod si nihil remanet præter istas solas species , quis ille est legitimus sensus , in quo colligi ab Adversariis possit manere quantitatem , gravitatem & accidentia cætera , quæ utique aut nulla

erant , aut efficiebant portionem totius illius realitatis , quam designare omnes solemus per vocabula expressissima *panis* ac *vini* ? Ergo denique nullus est idoneus philosophicus , aut Philosophico-Theologicus sensus , in quo prædictæ species pro accidentibus prædictis possint accipi. Nam quod dicerent accidentia ista pro speciebus illis posse accipi , quia substantias suas , alioquin insensibiles , reddunt sensibiles , id est visibiles , tangibiles , ponderabiles , &c. nullius est convictio- nis : & ratio est , quia præterquam quod talia accidentia , utpote nullam sortien- tia similitudinem cum suis substantiis non magis repræsentare illas possunt , quàm repræsentari ab illis , si Concilia per spe- cies Eucharisticas intellexissent talia acci- dentia , exclusissent alias species talium accidentium repræsentativas , quas tamen nec excluderunt , nec adversarii repudiant : aliàs insensibilia quoque essent acciden- tia , quorum remanentiam propugnant. & quod adjicerent potuisse Concilia in- telligere per species tum accidentia præ- dicta , tum species prædictorum acciden- tium , multò minoris momenti est ; imo majoris contradictionis , quia duo tam opposita , quàm sunt inter se prædicta ac- cidentia , & species prædictorum acciden- tium , non potuissent nisi in sensu abusivo & æquivoco designari per unicam ac sim- plicem denominationem *Specierum* : quare multò æquius est , & Sacrorum Conci-

liorum simplicissimæ, ac ab omni Amphibologia sejunctissimæ elocutioni convenientius, ut dicamus ea per species intellexisse neras species, ac proinde exclusisse subiecta quævis, & objecta specierum, qualia tamen essent accidentia prædicta, si manerent; quia si manerent, tangerentur, viderentur, &c. ad quas sensibiles opus est speciebus: atque ita si maneret quantitas, hæc quantitas emitteret sui speciem, & sic de cæteris.

- 129, *Secundo*, Ad hoc ut verificetur posse species & accidentia, de quibus agitur, accipi pro se invicem, necesse est ut substitui nomen accidentium pro nomine specierum, & è contra possit inoffensâ veritate omnis propositionis, in qua alterutrum expressum fuerit: idque ad eum modum, quo non offenderetur veritas propositionis, in qua substitueretur mens pro intellectu, aut è contra intellectus pro mente: quia nimirum mens & intellectus pro eadem re, sive pro eadem potentia animæ rationalis solent accipi. Quare si ostenderim non posse species pro accidentibus, aut aliter accidentia substitui pro speciebus salvâ veritate propositionis, in qua sic substituerentur, certissimum erit quod proposui. Ad id verò ostendendum statim occurrunt loca Sacræ Scripturæ illa omnia, in quibus habetur apparuisse Deum aut à Deo selectum Angelum Patriarchis, Prophetis, plurimisque aliis Sanctis Viris sub variis rerum variarum speciebus: namque

que si apparitiones istæ proponerentur quasi è contra dicendo apparuisse Deum, sive Angelum sub variis variarum rerum accidentibus, an non sensus esset Deum perinde ac Angelum sibi in his casibus miraculosis personaliter unisse magnitudinem aut parvitatem; gravitatem aut levitatem; duritiem aut molliem; asperitatem aut lævorem; albedinem aut rubedinem; &c. earum rerum, sub quarum formis sensibilibus seu speciebus apparuissent? quod nec Sacri. Intèrpretes approbant; nec parum dedeceret præstantiam Angeli: quòd itaque minùs deceret præstantiam Dei? Occurrunt etiam singularia & quædam exempla apparitionum Christi, qui ante & post Resurrectionem se se sub aliis & aliis speciebus videndum exhibuit; minime verò sub aliis & aliis accidentibus, nisi putes eum quando transfiguratus est & facta est species vultus ejus altera Luc. 29. dimisisse accidentia corporis mortalis, ut accidentia corporis gloriosi assumeret; vel quando ostensus est in alia effigie cunctibus in villam Marc. 16. dimisisse rursus accidentia corporis non jam mortalis, ut assumeret accidentia corporis mortalis, ac simul vestimenta hominis peregrini. Occurrunt denique miraculosæ & magis adhuc speciales apparitiones Eucharisticæ ejusdem Christi, qui visus interdum fuit sub speciebus alicujus molis carnez, aut sub aliis distinctioribus alicujus puel-
li; pro quibus explicandis nec ipse D.

Thomas alibi referendus putavit recur-
rendum esse; nisi ad sensuum immutatio-
nem pendentem à variis variisque actioni-
bus objectivis insolitis; solitarum loco
per Christum subministratis; ac propte-
rea independentem ab ullis accidentibus
de novo productis. Ergo species & acci-
dentia non possunt pro se invicem accipi,
ut erat probandum.

130. *Tertio*; Non potest saltem absque er-
randi periculo è duobus accipi unum pro
alio; quando è duobus illis potest manere
unum, alio non manente: quia nimirum
nullus est excogitabilis idoneus sensus, in
quo confundi possit res una certò existens
cum alia, cujus existentia incerta est;
propterea quod nulla sit necessaria conne-
xio inter utriusque existentiam. Quare ad
probandum non posse species & acciden-
tia, de quibus agitur, accipi pro se invi-
cem, satis erit si ostendatur posse manenti-
bus speciebus, pro quibus solis certamus,
non manere accidentia, pro quibus mili-
tant Adversarii. Id verò ostenditur: tum
quia nulla est talium accidentium inde-
structibilitas: tum quia essentia talia acciden-
tia forent destructa, perinde possent appa-
tere, ac si non essent destructa; ad hanc
quippe apparentiam opus tantummodò
esset, ut Deus tales nostris sensibus spe-
cies suppeditaret, quales suppeditarentur
à prædictis accidentibus, si adessent. De
speciebus autem nostris intentionalibus
certum est, quod mancant: imò certum

est non posse eas non manere, quandiu afficiunt, ut revera afficiunt sensus nostros. Ex quo jam intelligis posse fieri ut putemus videre accidentia, quæ non sint, sicuti putamus videre panem qui non est: non posse autem fieri, ut non sint verè species, quas putamus videre: & sic species quidem istæ certò existunt, accidentia autem illa non certò existunt. Ergo, quod erat probandum, nullus est philosophicus, aut Philosophico-Theologicus sensus, in quo species & accidentia, de quibus agitur, possint indiscriminatim accipi, & confundi: atque ex hac veritate sic stabilita deinceps meritò inferetur illam specierum remanentiam, quam Sacra definierunt Concilia, multùm abesse ab ista accidentium remanentia, quam Aristotelici definitam, peræque censent, ac tumentur. Sed interim perpendamus motiva, quibus compelluntur ad accipiendas species pro accidentibus, eaque serio ac nihil dissimulanti examini subiciamus.

Primò. Namque objiciunt licere sibi intelligere per species remanentes, de quibus sermo est; id ipsum, quod intelligebant piissimi simul ac Doctissimi Patres, qui interfuerunt Conciliis, in quibus eas remanere definitum est: at verisimile est, inquit, imo quacunque verisimilitudine verisimilius illos saltem, qui Concilio Tridentino interfuerunt, intellexisse per species ista eadem accidentia, pro quibus Aristotelici Catholici decertant; illi enim

erant pariter Aristotelici, ut satis conjicitur ex autoritate, quam Aristoteles tunc temporis in Scholis omnibus obtinebat. Et revera quis non præsumat id intellectum fuisse per species à præsulibus Aristotelicis illius sæculi in Concilium adunatis, quod intelligerent hujus sæculi præsules, si pariter essent omnes Aristotelici, & ad celebrandum pariter Concilium convenirent, ibique confirmarent decretum Concilii Tridentini de remanentia solarum specierum. Igitur recte accipi species pro accidentibus possunt in casu, de quo agitur: imo prorsus sic accipiendæ sunt juxta sensum Aristotelicum, juxta quem eas in Conciliis, ac præsertim Tridentino acceptas fuisse prudenter creditur.

- 13². Respondeo intelligendum à nobis esse per species, quas in Concilio Tridentino definitum est duntaxat manere, non id, quod ejus Sacri Concilii Patres singuli fortè seorsim intellexerunt; sed quod intelligere debuerunt cohærenter ad id, quod fuerat antè intellectum à Patribus æque piis ac doctis, qui priora ea celebraverunt Concilia, in quibus anticipatum fuit decretum de speciebus solis remanentibus. Nihil quippe tam conveniens est, quàm ut decretum, quod in aliquo recentiori Concilio confirmatur, censeatur confirmatum fuisse, aut saltem confirmari debuisse in eo sensu, in quo ab antiquioribus Conciliis latum fuerit: vel maxime quia Concilia quantò antiquiora

An in aliq. & in quo sensu, &c. 161

sunt, tantò viciniora fuerunt moribus, traditionibus, Doctrinis tum Apostolorum, tum Sanctorum Ecclesiæ Patrum, qui Apostoli successerunt. At verissimile est, imo ut ipsis Adversarii mei verbis utar, omni verisimilitudine verisimilius Concilia, quæ ante Tridentinum definierunt solas species remanere, non intellexisse per eas accidentia Aristotelica quantitatis, gravitatis, coloris, saporis, &c. quia tunc neque tam adhuc florebat in Scholis Christianorum autoritas Aristotelis, neque tam deffloruerat illa Platonis, à quo sterisse plerosque Sanctos primæ Ecclesiæ Patres tam certum est, quàm lucere solent, si dies est. Platonici autem exoræ semper fuerunt, & adhuc sunt formæ accidentales, de quibus sermo est: igitur per species solas remanentes non intelligebantur à Sacris Conciliis, à quibus Tridentinum præventum est, accidentia prædicta quantitatis, gravitatis, coloris, &c.

133.

Neque obstat quod non tanto temporis intervallo Concilium Tridentinum præventum ab iis fuerit, in quibus definitum est solas manere species, ut censi possint acceptæ fuisse potius in sensu Platónico, quàm in Aristotelico, quasi verò Platonis autoritas corruere ita de repente potuerit. Non inquam obstat: tum quia ad commutandas opiniones philosophicas non opus est longo temporis intervallo; opiniones enim hominum perinde ac me-

res satis subitæ vicissitudini subjacent :
 atque ut hodie pravus efficitur , qui heri
 erat probus ; ita qui fuit heri Platonicus ,
 effici potest Aristotelicus hodie : quid
 enim vetat eum hodie falsò convinci , qui
 pro veritate heri certabat ? Nisi quod pro
 veritate sic languide certatur in rebus
 philosophicis , ut in iis plerique Magi-
 strum sequantur , non à quo convincun-
 tur ; sed ad quem sequendum , vel quasi
 sequerentur , laudandum aut turpitudine
 lucri , aut honoris ambitu , aut nescio quo
 lethalis obedientiæ fato moventur. Tum
 rursus non obstat , quia trium adminùs
 sæculorum lapsu Concilium Lateranense ,
 in quo definitur solas species remanere ,
 Tridentino præivit : & hæc tria sæcula
 annon putas sufficere potuisse ad submit-
 tendum in Scholis nostris Platonem Aristote-
 li ? Certe id putabis , si nosti quid vel
 in una Academia Parisiensi Aristoteli tuo
 acciderit intra limites sæculi decimi tertii.
 Aristoteli inquam tuo , cujus l bros cele-
 berrima Academia illa tum damnavit . tum
 probavit ; tum prohibuit , tum permisit ,
 tum combussit , tum jussit illustrari com-
 mentariis multis Vide librum D. Joan-
 nis de Lauroy Theologi Parisiensis de va-
 ria Aristotelis in Academia Parisiensi for-
 tuna.

- 134 Objici etiam rursus potest communem
 ac receptissimam omnium hujus temporis
 Catholicorum opinionem cò inclinare , ut
 reputent species Sacramentales nihil aliud

An in aliq. & in quo sensu, &c. 163

esse, quàm vulgaria accidentia quantitatis, gravitatis, coloris, saporis, &c. quæ præfuerint subjectata in pane & vino; ac tum post utriusque hujus subjecti transubstantiati ruinam miraculose conserventur absque subjecto. Igitur imprudens ac periculosum est non intelligere talia accidentia per species, quas in Conciliis definitum fuit solas remanere. Imprudens quidem, quia prudentia suggerit, ut in intelligendis & exponendis rebus, quæ utcumque ad fidem spectant, non recedatur à communitate fidelium: ne si unusquisque eas suo modo intellexerit, confusio inde exurgat inextricabilis. Ac rursus periculosum, quia cum inter sensus philosophicos, in quibus res ad fidem spectans potest intelligi, non sit nisi unus veritati conformis, quis præsumat eum assequi, vel maxime recedens à via philosophandi inter Catholicos trita & vulgari? Uno verbo etsi Philosophis liceat aliter atque aliter explicare res, quæ sunt omnino naturæ, prout quisque alia & alia tuetur principia philosophica; non tamen perinde id eis licet, quando res illæ ut in præfenti casu, ad fidem utcumque referuntur; tunc enim omnino præstat sua privata Lumina subicere opinioni, quæ in Ecclesia dominatur: talis autem ea est, quâ per species solas remanentes intelliguntur accidentia vulgaria quantitatis, gravitatis, coloris, saporis, &c.

Respondeo haberi quidem adhuc pro 135.

communiori posse opinionem , quâ creditur intelligenda esse per species prædictas prædicta accidentia ; sed non defuisse tamen huic sæculo viros egregie doctos ac severe Catholicos plurimos , qui valedicentes formis accidentalibus Aristotelicis , discesserunt proinde ab omni sensu , in quo accipi pro illis species possint. Quare quis scit annon intra lapsum futuri sæculi augendus sit numerus verè philosophantium , desituraque sit tandem esse communior opinio , quam Adversarius objicit , vel maxime quia nec fuit olim communior , quando nondum prævaluerat in Scholis Platoni Aristoteles ? Atque ita non est tanti momenti , quanti fortè Adversarius eam reputat , oppositio communioris illius sensus , in quo per remanentiam specierum intelligitur remanentia accidentium. Deinde quamvis res fidei sit remanentia specierum , non tamen perinde est res fidei sensus , in quo species accipi debeant , quia non fuit ab ullo Concilio determinatus ; sed relictus ut in plerisque rebus fidei , quas aliter & aliter schola explicat , disputationibus nostris : & ideo quid imprudentiæ , aut quid periculi est in isto , etsi tu recentissimum dixeris , antiquissimo nostro modo explicandi species remanentes ? Neque Adversarium juvat major ille , quem opponit , numerus Theologorum , qui aliter quàm nos , sentiunt de speciebus remanentibus : Quasi verò propterea quod numerus Tho-

multarum uno aut altero millenario prævaleat multitudini Scotistarum teneantur isti adungere se illis, aut è contra illi istis, si fortè inferior fuerit illorum numerus; quis enim audivit veritatem rerum sic inquiri per numeros, attenta multitudine & non potius attenta vi rationum, quæ afferuntur? Aut quis nescit non tam recte homines agere, ut meliora pluribus placeant, & argumentum pessimi turbam esse?

Objicietur fortè tandem evidens esse¹³⁶, quod remaneant illa eadem involucria, quæ panis substantiam obtegebant: Quid autem sunt involucria illa, nisi accidentia vulgaria quantitatis, gravitatis, &c. Aliunde vero præter involucria illa nihil remanet: nam sive per species intelligantur actiones objectivæ, per quas panis se visibilem, tangibilem, gustabilem, &c. exhibebat; sive meræ & inanes apparentiæ: evidens è contra est tales species non remanere; siquidem neque panis perseverat sic agere; neque antea mere & inaniter apparebat: quid ergo remanet, nisi dicatur remanere quantitatem, gravitatem, colorem, &c.? Itaque sensus legitimus ac Catholicus, in quo accipi debent species remanentes, iste est, nimirum quod sola remaneant quæ præexistebant accidentia, & afficiebant substantiam panis jam miraculose transsubstantiati in corpus Christi.

Respondeo non posse convenienter tri¹³⁷

bui accidentibus saltem omnibus Aristotelicis, quod sint involucra substantiæ; nam quieti v. g. aut motui non convenit, nisi fallor, obtegere substantiam, ex quo sequeretur saltem non omnia accidentia, quæ afficiebant substantiam, remanere, postquam illa deperiit. Imo neque ulla pro veris ac proprie acceptis involucris haberi possunt, quia nulla sunt, quæ non penetrant intime totam substantiam: alioquin sola illius superficies esset quanta, esset gravis, esset colorata, esset sapida, &c. de quo apud Aristotelicos non convenitur. Ad quid ergo ut probent manere accidentia, opponunt manere involucra substantiæ; quasi non sint æque fictitia involucra ista, ac illa accidentia. Aut si utique opus est pro tuenda veritate decisionum conciliarium remanere aliqua involucra panis & vini post transubstantiationem utriusque, an promptius veriùsque ulla offeruntur, quàm unius & alterius species? Tandem quia deinceps recurret occasio fufius explicandi quid sint species istæ, & qualiter consistant in actionibus objectivis, & qualiter non sint inanes apparentiæ ac multò minùs illusoriæ, abstinco à prolixiori solutione, properoque ad sequentem articulum.

ARTICULUS II.

**AN ACCEPTIO SPECIE-
rum pro accidentibus ladat formam
consecratoriam ?**

P Ræmitto duo adesse genera entium 38.
sensibilem; scilicet sensibilem im-
mediate, & sensibilem mediate. Sensibi-
le immediate, sive *ut quo* (hic est solitus
Scholæ terminus) vocatur illud, quod
afficiendo immediate potentiam sensiti-
vam producit in ea perceptionem sensibi-
lis alterius distantis à potentia sensitiva.
Sensibile verò mediate, sive *ut quod* (ec-
ce alium scholæ terminum) est illud, quod
etsi distet à potentia sensitiva, nihilomi-
nus ab ea percipitur propter actionem im-
mediatam alterius sensibilis ab ipso emissi,
& ipsum repræsentantis: unde intelligis
sensibile *ut quo* esse repræsentativum sen-
sibilis *ut quod*; & ideo quia id, quod re-
præsentatur potentia sensitivæ est id,
quod dicitur ab ea percipi, & esse obje-
ctum illius; assumitur sensibile *ut quod*
pro objecto, & sensibile *ut quo* pro specie.
Hoc pacto lumen directe emissum à Sole
& propagatum ad usque potentiam visi-
vam est species solis visi; sicut idem lu-
men emissum quidem à sole; sed reflexum

à pariete. est species parietis visi : hoc etiam pacto sales emissi à cibo sapido sunt species cibi gustati, & halitus emissi à moscho odorifero sunt species moschi odorati, &c. Ubi advertere potes objectum quod distat à potentia sensitiva non senti-ri vere ab illa, quia non conjungitur cum illa : aliunde verò non datur sensatio sicuti nec actio ulla in distans; sed tantummodò verè sentiri id, quod ab objecto utcunque provenit, ab eoque proveniens facit, ut judicemus id, à quo provenit hoc, quod sentitur, esse ejusdem sensibilitatis. Et ideo omnis perfecta sensatio post se trahit judicium, quo reputatur sic vel sic se habere objecta, propterea quod sic vel sic se habeant species talium objectorum.

Præmitto rursus in utraque forma Sa-
 139 cramenti Eucharistici tum priori, quâ consecratur panis; tum posteriori, quâ consecratur vinum, reperiri pronomen, quod Grammatici vocant demonstrati-
 vum, ut constat ex verbis utramque illam formam constituentibus, *Hoc* est corpus meum, & *Hic* est Calix Sanguinis mei. Neque verò pronomen illud potest verti adverbialiter, quasi perinde sit dicere, *hic* seu in hoc loco, est corpus meum, ac dicere *hoc* est corpus meum: & similiter perinde sit dicere, *hic* seu in hoc loco, est Calix Sanguinis mei, ac dicere *hic* est Calix Sanguinis mei: Theologi namque Catholici omnes in hoc conveniunt propter varias rationes

An acceptio specierum pro &c. 169

rationes ac validissimas , quamvis non æque convenient circa id , quod præcise per pronomen ; de quo agimus , demonstratur. Atque ob hanc causam movi difficultatem propositam , an acceptio specierum pro accidentibus lædat formam consecratoriam : pro cuius difficultatis solutione etiam dico naturalem ac solitam prædicti pronominis demonstrativi vim ac significationem hanc esse , ut per illud demonstretur quidquid sensui obijcitur in ratione sensibilis *ut quod* sic quippe quum dicitur *hoc est aurum* , demonstratur id totum , quod ex parte auri est sensibile *ut quod* : sed non demonstratur id , quo illud est sensibile , & quod propterea vocamus sensibile , *ut quo* : non demonstratur scilicet species , per quam aurum illud senti-ri potest , id est , videri , tangi , ponderari , &c. ita ut omnino aliud sit dicere *Hoc est aurum* , & aliud omnino dicere , *Hoc est species auri*. Et revera falsum est speciem auri esse aurum , vel maxime quia aurum v. g. visum distat à potentia visiva ; sed species auri visi conjungitur cum illa. Neque plura exempla proferam , quia nimis obvia unicuique : tantum opto , ut ex iis , quæ lector sibi ipsi proponet , mecum colligat verificari de accidentibus quantitatis , gravitatis , coloris , saporis , &c. si quæ sunt , quod sint sensibilia *ut quod* , tanquam emittentia sui speciem , ac distincta proinde à specie quam emittunt : ideoque etiam esse demonstrabilia per

prænomèn *hoc* ; ita ut sicut demonstrari aurum potest dicendo *hoc est aurum*, demonstrari etiam possit quantitas ejusdem auri dicendo, *hoc est quantitas auri*, & ita de aliis accidentibus,

140. Præmitto denique pronomina demonstrativa obnoxia esse æquivocationi, quæ contingere potest, quoties è duobus æque demonstrabilibus, quorum unum se habet per modum includentis, & aliud per modum inclusi, non satis præsumitur utrum è duobus sit illud, quod vult demonstrare is, qui loquitur : ut si quis ostendens hydriam aquâ plenam diceret, *Hoc est aqua*, nec præsumeretur, ut vulgò tamen præsumitur, illum velle demonstrare non hydriam includentem, sed aquam inclusam. Unde intelligis non vitari illam æquivocationem nisi ab eo, qui recte præsumit, quæ sit intentio loquentis : at recte præsumi potest in multis casibus propter assuetum loquendi modum ; sed in multis aliis fieri quoque potest, ut non recte præsumatur, in hoc v. g. casu quo quis ostendens crumenam auro intertextam, & capientem dubliones quosdam aureos diceret, *hoc est aurum* ; dubitari enim posset an de filis aureis intertextis, an verò de dublionibus aureis inclusis vellet intelligi particulam demonstrativam, quâ utitur ; & sic occasionem æquivocationi præberet. Quia verò Christus nullam ulli æquivocationi occasionem præbere potuit, ut revera nullam præbuit, quia simplicissime locutus est dicens *hoc est cor-*

An acceptio specierum pro ac. &c. 171
pus meum, & hic est Calix Sanguini mei,
consequens est particulas demonstrativas,
quæ in utraque forma illa Sacramenti Eu-
charistici continentur, ita cadere seorsim
supra unum aliquod sensibile, ut cadere
non possint supra aliud: quare necesse est,
ut non adsit seorsim, nisi unicum aliquod
sensibile demonstratum per pronomen de-
monstrativum formæ utriusq; consecrato-
riæ; nam si adessent seorsim duo, aut plu-
ra sensibilia æque demonstrabilia, adesset,
ut patet, periculum æquivocandi, quod
ablatum fuisse à Christo, qui asserere uti-
que illud potuit, quis non affirmet?

His autem præmissis ostensurus sum ac 141.
ceptionem communem Aristotelicam spe-
cierum pro accidentibus habere formam
utramque consecratoriam, neque cum il-
la compati: idque, ut puro ostensum erit
dummodò demonstrarem, quantò melius
utrique conveniat acceptio prædicta spe-
cierum pro solis panis & vini actionibus
objectivis, quæ similitudines utriusque
sunt, aut, quod idem est, species in ve-
rissimo ac strictissimo sensu acceptæ. In
hunc itaque finem subjicio nonnulla ratio-
cinia, & ad summum tria, de quibus
æquissimus Lector judicet.

Ecce itaque primum ratiotinium Ad 142.
veritatem formæ Sacramentalis, quâ v. g.
panis consecratur, non est necessaria re-
manentia specierum acceptarum pro quan-
titate, gravitate, colore, &c. ut è con-
tra necessaria est remanentia illarum ac-

ceptarum pro solis similitudinibus objectivis : ergo saltem ex hoc capite non magis convenit formæ prædictæ remanentia illa , quàm ista : imo magis convenit ista , quàm illa. Et ne gratis dixisse videar remanentiam illam non esse necessariam ad veritatem formæ prædictæ Sacramentalis , ostendo illam , si fortè foret necessaria , non ad aliud utique necessariam fore , quàm ad præbendum aliquid demonstrabile correspondens pronomini *hoc* , nempe quum dicitur , *Hoc est corpus meum* : at quid præbere potest demonstrabile , nisi aggregatum quoddam ex accidentibus quantitatis , gravitatis , &c. & rursus quid evidentius , quàm aggregatum illud non esse corpus Christi ? Ergo id , quod demonstratur per pronomen *hoc* , non est aggregatum illud : alioquin falsa evidentissime esset forma prædicta Sacramentalis : unde sequitur saltem non esse necessariam , ut dixi , pro tuenda veritate formæ illius Sacramentalis remanentiam specierum in sensu Aristotelico acceptarum pro quantitate , gravitate , &c. Nequidesunt in Sacris paginis exempla , quæ id probant à pari : nam quando Christus visus fuit sub specie peregrini & hortulani , sicut accidentia sua non dimiserat , ita nec assumpserat extranea , aut se sub illis absconderat ; & nihilominus vere dici potuisset , *hoc est Christus*. Similiter quando Spiritus Sanctus visus est sub specie Colombæ , vere dici potuisset , *hoc est Spiritus Sanctus* ; quamvis non la-

An acceptio spec. pro accid. &c. 173
teret, ut revera non latebat, sub ullo vero
aggregato accidentiū spectantiū ad reali-
tatem columbæ. Ac tandē è contra necessa-
riam esse remanentiam specierum, scilicet
solarū, ac pro solis similis uдинibus accep-
tarū, hinc eruitur quod species præcisè ut
species sunt, non sunt sensibiles *ut quod*, sed
tautummodò *ut quo*, sicuti notavimus: atq;
ita non sunt demonstrabiles quasi sint id,
quod videtur, aut tangitur, &c. & sic
permittunt plenam ac integram veritatem
formæ illius sacramentalis demonstrativæ,
Hoc est Corpus meum; & pro qua tuenda
neccesse est, ut id unum, quod videtur, sit
Corpus Christi; ut id unum, quod tan-
gitur, sit Corpus Christi, &c. Ergo pro
illa eadem veritate tuenda species Eucha-
risticæ verius accipiuntur pro solis simili-
tudinibus objectivis, quàm pro acciden-
tibus, quantitatis, gravitatis, coloris, &c.

Ecce jam ratiocinium alterum. Neccesse 143
est pro veritate hujus formæ consecrato-
riæ, *Hoc est Corpus meum*, tuendâ, ut illud
pronomen *hoc* sublatâ omni æquivocatio-
ne non possit ad aliud referri, quàm
ad ipsissimum Corpus Christi; quia, sic-
ut præmissum fuit, non debuit Christus
præbere fidelibus occasionem ullam æqui-
vocandi in re tam sacra. At si remanen-
tia specierum accipitur pro solis veris ac
propriè dictis speciebus, siye solis simili-
tudinibus objectivis, abest æquivocandi
ocasio, & è contrâ adest si accipitur pro
accidentibus quantitatis, gravitatis, &c.

quia nimirum ista accidentia sunt sensibilia *ut quod*, ideoq; demonstrabilia per pronomen supradictum : species autem , quæ verè ac simpliciter species sunt , non sunt sensibiles , nisi *ut quo* , ideoque non sunt demonstrabiles per illud pronomen. Neque satis est si dixeris occasionem illam , quam objicimus æquivocandi vel levissimam esse , vel potius nullam ; quis enim incidere posset in errorem tribuendi accidentibus panis , quod sint corpus Christi , qualiter tamen erraret , si putaret ea per pronomen , de quo agitur , demonstrari ? Non inquam satis est : quia licet ii omnes , qui caute ambulant in fide , incidere in illum errorem non possint , attamen qui minùs caute ambulant , incidere in eum possent : ac præsertim rustici homines , quibus si dixeris id quod vident , id quod tangunt , id quod manducant , &c. esse corpus Christi , nunquid illicò credent corpus Christi esse quantitatem illam , quam ob popolare præjudiciū putant se tangere , videre , manducare , &c. ? Imo cur tacebo doctissimos Theologos in errorem nullatenus tolerabiliorem incidisse reputantes per illud pronomen , quod vocabo consecrativum , demonstrari non quidem substantiam panis , sed substantiam nescio quam indeterminatæ naturæ , quæ deinceps evadat substantia corporis Christi ? In errorem , inquam , nullatenus tolerabiliorem ; quia de tali substantia quandiu indeterminatæ naturæ est , non

magis verificari potest, quàm de aggregato accidentium, quod sit corpus Christi. Unde quia ex aduerso omnis ambiguitas sermonis consecratorii prorsus tollitur, si semel recipitur solas vere ac proprie acceptas species remanere, ut probatum fuit; consequens est ut prævalere debeat opinio ista alteri propter maiorem convenientiam, quam habet cum veritate per formam consecrativam expressa.

Ecce denique ratiocinium tertium, cuius vim cruo ex plenisque validioribus illis argumentis, quibus Theologi contra Lutherum & alios Hæreticos probant non remanere substantiam panis post consecrationem Eucharisticam ejusdem panis: argumenta siquidem illa fere omnia videntur pariter militare contra remanentiam accidentium, de quibus agitur. Atque imprimis illud, quo demonstrant non fore veram in hoc casu formam istam consecratoriam, quâ dicitur, *hoc est corpus meum*; quia his verbis demonstraretur substantia panis, de qua impossibile est verificari, quod sit corpus Christi. Tum etiam illud alterum, quo contendunt substantiam panis in ea hypothesi remanentis contrarietatem venerationi hujus Sacramenti, quia scilicet offerretur adoranda adoratione Latræ. Vide D. Thom. 3. parte q. 7. art. 2. Hæc autem argumenta, quæ selegi præ multis aliis, aut non satis valide oppugnant remanentiam substantiæ; aut satis valide oppugnant remanentiam acciden-

tium. Et de priori quidem id evidens est ; quia si quid convincit, utique id convincit , nihil post consecrationem factam remanere demonstrabile , de quo verificari non possit , quod sit corpus Christi : at si remaneret aggregatum accidentale , non minùs demonstrabile esset , imo demonstrabilius esset , quàm substantia ex hypothesis remanens : & nihilominus de illo tam falsò prædicaretur corporeitas Christi, quàm de substantia illa panis remanente. De posteriori quoque id non minùs est manifestum ; quia sicut substantia illa , quæ remaneret , offerretur adoranda adoratione patriæ , ita eadem adoratione adorandum offerretur aggregatum accidentale ; si pariter remaneret. Ergo ex hoc utroque argumentor ut dicebam , vel non satis validè oppugnatur remanentia substantiæ , vel satis validè oppugnatur remanentia accidentiû. Neq; obstat quod Theologi Scholastici non intendant oppugnare istam æquè ac alteram. Non inquam obstat , imo multùm juvat ; quia si nihilominus utraque pariter oppugnatur , signum est veritatem dogmatis Philosophico-Theologici , quod tuemur , incurrere per se ipsam satis in oculos Adversariorum , ac per ipsam non stare , quin convincantur sui erroris. Sed obstant convictionis hujus felicitati præjudicia philosophica , quibus laborant , & in quibus stabiliunt consequentia quædam objecta , quorum decisio assertionem nostram firmabit.

monstrativam, quæ in forma panis Eucharistici consecratoria præponitur cæteris vocabulis, demonstrare utique aliquid quando profertur, ac proinde demonstrare illud antequam cætera vocabula proferrantur: quia verò præsentia corporis Christi præsupponit prolationem eorum omnium, consequens est non posse cadere demonstrationem prædictæ dictionis supra corpus Christi, quod nempe nondum est demonstrabile, quia nondum præsens. Igitur cadit supra aliquid præexistens conversioni panis in corpus Christi: illud autem præexistens vel erit substantia panis, vel accidentia, vel species panis, de quibus perinde omnibus non verificatur corporalitas Christi: unde patet opinionem nostram perinde ac oppositam iisdem torqueri difficultatibus provenientes ex dictione demonstrativa, de qua agitur: & sic non esse ex hoc saltem capite convenientiorem formæ consecratoriæ.

Respondeo solutionem difficultatum 146. illarum ex dictione demonstrativa provenientium, & quibus falsò adversarii putant torqueri opinionem nostram perinde ac suam, ex hoc uno advertendo pendere, quod dictio illa demonstrativa nullum significatum obtineat, aut obtinere possit, donec forma consecratoria ex integro prolata fuerit. Illa quippe dictio tenet locum subjecti in prædicta forma: at subjectum relative se habet ad suum prædicatum,

ita ut utrumque sit simul naturâ & cognitione, sicuti relativis commune est: atque ita significatio subjecti non prævenit significationem prædicati, scilicet in sensu formali; quandoquidem subjectum, ut dixi, nempe formaliter & reduplicative acceptum, non est prius prædicato; idque ad eum modum, quo pater in sensu suæ relationis ad filium formali ac reduplicative acceptus non est prior suo filio. Ergo donec complete enuntiatur fuerit prædicatum formæ consecratoriae, dictio illa demonstrativa *hoc*, quæ tenet locum subjecti, nihil demonstrat: factâ autem enunciatione completâ demonstrat corpus Christi; aliàs forma consecratoria esset falsa, quia nihil est demonstrabile præter corpus Christi, quod sit corpus Christi. Sic itaque forma consecratoria non est attendenda secundum successionem prolationis verborum, quasi singula seorsim proferuntur significant aliquid, & id quod significant operentur: sic enim successive cõverterent panẽ in corpus Christi; sed attendenda est secundum totalẽ suam significationem, seu vim significativam & conversivam panis in corpus Christi, quæ utique vis est in indivisibili posita perinde ac instantanea nec operativa. Quare tandem si in hunc modum attenderint Adversarii ad prædictam formam, advertent facile quantum absit ut opinio nostra prematur iisdem difficultatibus, quibus opprimi suam, cæci sunt, si non vident.

Opponent etiam *f. undò* formam con-147.
secratoriam, de qua agitur, habere vim
conversivam panis in corpus Christi, ac
proinde significativam ejus conversionis :
ex quo principio indubitato bene infertur
à Theologis necesse esse, ut per dictio-
nem demonstrativam, quæ est in prædicta
forma, significetur aliquid, quod sit
conversum, transeatque ab eo, quod
est esse panem ad id, quod est esse Cor-
pus Christi. At dictio illa demonstra-
tiva non significaret aliquid conversum,
si tantummodò per suam demonstratio-
nem significaret corpus Christi, quod uti-
que non convertitur. Itaque necesse est,
ut aliquid, quod non est corpus Christi
ante consecrationem, fiat corpus Christi
per consecrationem, sicuti similiter ne-
cesse est illud aliquid per pronomen præ-
dictum *hoc* demonstrari; vel maxime quia
aliàs Christus dicens, *Hoc est corpus meum*:
nihil aliud significasset, nisi corpus suum
esse corpus suum: quæ est propositio iden-
tica, & cujus veritas independet ab omni
consecratione: nam quid aliud esse potest
corpus Christi, nisi corpus Christi? Sed
potest aliquid, quod non est corpus Chri-
sti, fieri corpus Christi per formam con-
secratoriam, cujus proinde dictio demon-
strativa designat illud aliquid, quod non
erat corpus Christi, & fit corpus Christi.
Et sic non superest apud Theologos alia
difficultas, quàm in edicenda, ac distine-
te exprimenda ea re, quæ designatur; si
tamen superest ulla difficultas, postquam

D. Thom. clare probavit 3. p. q. 78. art. 5. eam rem esse substantiam in communi sine forma determinata, secundum quod potest substantia panis præexistentis considerari vel quatenus limitata per formam panis, & hoc pacto non designatur; vel quatenus non limitata per formam panis: atque in hoc sensu tum designatur, tum transmutatur in substantiam corporis Christi: sicque apparet quàm vera sit illa supernaturalis conversio, quæ per formam consecratoriam importatur, & significatur per dictionem illius demonstrativam.

148. Respondeo, imo potius responsioni præmitto conversionem unius rei in aliam, qualè & qualiter esse putant possibilem sive Philosophi, sive Theologi Arist. esse etiam Divinitus impossibile; ad illius enim possibilitatem requireretur, ut una res posset fieri alia: & hoc est, quod contendo esse etiam Divinitus impossibile, quia una res non potest fieri alia, nempe omnino alia, nisi cessando esse id totum, quod ipsa est: at si cessat esse id totum, quod ipsa est, nihil ex ipsa superest, ex quo fieri possit alia: ergo si alia fit, aliunde omnino fit, quàm ex illa, cujus nihil superesse probatum est: ergo tandem ex una non fit alia. Quia itaque in recta Philosophia tam impossibiles sunt conversiones entitatum physicarum aliarum in alias, quàm metaphysicarum scilicet essentiarum, quarum una nusquam alia esse potest; superest ut tantummodò sit possibilis conversio

An acceptio spec. pro accid. &c 181

conversio alicujus rei qualiscunque ex uno statu in alium, uti aquæ ex statu floris in statum aut compactæ grandinis, aut emollitæ nivis, &c. Atque ut ad rem veniam, non absimilis est conversio corporis Christi ex uno statu in alium, uti ex statu apparendi sub specie propria in statum apparendi sub specie aliena, videlicet sub specie panis: & sic nobis non est perinde ac Adversariis arduum edicere ac distincte exprimere illud aliquid conversum, quod necessario importatur per formam consecratoriam, & designatur per dictionem illius demonstrativam: illud namque aliquid est ipsum corpus Christi conversum, seu transiens à statu apparendi sub propria specie ad statum apparendi sub specie panis, ut dictum est. Tum verò est optimus modus, quo intelligenda sunt verba Christi dicentis, *hoc est corpus meum*, quatenus efficiebat & Apostolos suos docebat rem omnino ac mirabiliter novam, nempe hoc corpus, quod simul exhibebat eis sub specie panis videndum, tangendum, manducandum, &c. non esse corpus panis, aut quodcunque aliud ex possibili alia transubstantiatione proveniens; sed esse corpus suum. Quo pacto nec prout identicum accipi potest dictum illud, *hoc est corpus meum*, nec prout verum independenter à consecratione: siquidem tunc à consecratione Christi omnino pependit, sicuti à consecratione Sacerdotali omnino quotidie pendet, quod corpus exhibitum,

Q

visum, tactum, manducatum, &c. sub specie panis, sit corpus Christi. Nihilominus hoc, quod dico de conversione corporis Christi ex uno statu existendi in alium, non præjudicat conversioni panis in corpus Christi, scilicet accepta in sensu legitimo, juxta quem adesse incipit corpus Christi ex vi consecrationis sub iis speciebus, sub quibus ex vi consecrationis ejusdem, panis adesse destitit: sed non propterea est fingendum dictionem demonstrativam formæ consecratorię cadere supra aliquid panis quod convertatur, quia nihil panis conversi est corpus Christi: cadit itaque dictio illa demonstrativa aut supra Christi corpus conversum modo quem ante dixi, aut supra illud ipsum Christi corpus prout est terminus conversionis ejus, quæ sit ex pane in ipsum, ut jam explicui, & infra fusiùs explicabitur. Tandem quod addunt de substantia illa abstracta & indeterminatæ naturæ designata per pronomen demonstrativum formæ consecratorię, vellem id audire, aut legere paulo verisimilius redditum: nam neque substantia abstracta videtur mihi posse convenienter ad ullum sensum demonstrari, neque per suum statum illum abstractum esse convertibilior in substantiam aliam, neque de illa verificari unquam potest, quod sit quædam alia substantia concreta: quod nihilominus verificandum occurreret, si illa esset corpus Christi, nam revera illud, quod demon-

An acceptio spec. pro accid. &c 18;
stratur per pronomen *hoc* , est corpus
Christi.

Opponent fortè etiam tertio demonstra- 149.
tionè, quæ fit per pronomen demonstrati-
vū formæ consecratorię esse utiq; sensibi-
lè; & non purè intelligibilè: nam numquid
erat sensibile, id est visibile, tangibile,
comedibile, &c. hoc quod Christus a postu-
lis suis offerebat, & de quo affirmabat rea-
litate sui corporis dicens, *Hoc est Corpus
meum*? At Corpus Christi non habet sub
speciebus Eucharisticis, nisi modum exis-
tendi spiritualement, proptereaque prorsus
alienum ab illo modo sensibili prædicto,
nempe visibili, tangibili, comedibili,
&c. Unde sequitur non satis convenire
formæ consecratorię, de qua est quæstio,
opinionem, quā compellimur ad dicen-
dum dictionem illius demonstrativam ca-
dere supra ipsum Corpus Christi. Vel de
cætero, aient, tenebimur ad fatendum
vim dictionis illius demonstrativæ cadere
supra species acceptas more nostro pro-
meris similitudinibus objectivis, de quib-
us cum æquè parum verificetur corpo-
reitas Christi, ac de vulgaribus accidenti-
bus quantitatis, gravitatis, &c. sequitur
rursus opinionem nostram nullatenus alte-
ri prævalere in ordine ad majorem, de
qua nunc sermo est, convenientiam cum
forma Eucharisticâ.

Respondeo, & retorqueo substantiam 150.
illam abstractam, quam D. Th. posuit
pro subjecto dictionis demonstrativæ con-

Q.

secratoriae, non esse magis demonstrabilem ad sensum, quam corporeitatem Christi existentis spiritualiter sub speciebus Eucharisticis: abstracta enim omnia, si verè abstracta sunt, nullum sensum afficiunt; sed solo intellectu apprehenduntur: Siquidem quis vidit unquam, aut audit, aut tetigit ens in communi, vel substantiam in communi? Imo si loqui voluerint Adversarii cohærenter ad sua principia, fatebuntur neque substantias concretas ullo sensu corporeo percipi in se ipsis; sed percipi ratione suorum accidentium sicuti nos affirmamus eas percipi ratione suarum specierum. Quare si nihilominus dixerint eas esse demonstrabiles ad sensum, quia sunt sensibiles sub formis accidentalibus propriis, cur similiter non dixerim Corpus Christi esse etiam demonstrabile ad sensum, quia sensibile est sub speciebus alienis panis ac vini? Præsertim quia jam toties ostensum est pro solvenda ac tuenda veritate consecrationis nihil occurrere designabile per nomen demonstrativum ejusdem consecrationis, nisi corpus ipsum Christi. Neque mysterio vacat, idque forsan ad confusionem erroris philosophici Aristotelici, quod Sacerdos communicaturus populo hostias, quas consecravit, ut nihil habet inter manus, nisi Sacrum corpus Christi sub speciebus panis, ita nihil aliud adorandum adverbialiter demonstrat dicens, *ecce agnus Dei*, &c. Alia tandem so-

An acceptio spec. pro

lutione opus non est pro evertenda instantia disjunctiva, quam ultimò addunt, quia satis intelligitur ex supradictis species, quas contendimus solas ac duntaxat remanere, non esse sensibiles nisi *ut quo*, ac proinde esse indemonstrabiles per pronomen consecratorium. Quæ omnia si bene attenduntur satis probant lædi veritatem formæ consecratoriæ Eucharisticæ per acceptionem specierum pro accidentibus, ut erat probandum.

185

ARTICULUS III.

AN ACCEPTIO SPECIERUM pro accidentibus probari ex Sacris Conciliis possit?

ADverto non opus visum fuisse, ut inquireretur res aliàs inquirenda, an sacræ paginæ aliquid afferant, quo utcumque insinuetur admittenda acceptio specierum pro accidentibus in casu de quo agitur: quia nomen illud *accidentis* tam familiare ac tam charum Sectæ Aristotelicæ, nescio quâ sorte, à Sanctis illis codicibus omnino exulat, ac simul omne aliud ei præcise æquivalens, aut æquivalenter referibile ad probandam accidentium remanentiam, quam tuerentur: cum ex adverso nomen *species* satis frequenter

Q3

riis , videtur prætermitti quoque potuisse controversia præsentis articuli : nihilominus non prætermittendam duxi , ut ex iisdem Sacris Conciliis clariùs constet , quàm parum approbanda sit Aristotelica illa accidentium caterva , quam Scholastici talis Sectæ ex Philosophia in Theologiam vel maxime pro explicando Sacramento Eucharistico transtulerunt.

Adverto rursus defuisse numquam inter ^{152.} Philosophos Christianos perinde ac inter Gentiles varietatem opinionum maximam de rerum existentis , & existendi modis , de causis rerum & effectibus , de earumdem operationibus & operandi differentiis , & uno verbo de iis omnibus , de quibus in Philosophia edisseritur : unde fit , ut quando conscendunt ad studia materiatarum Theologicarum , sua secum ex materiis Philosophicis afferant præjudicia , quæ submittunt quidem fidei quoad res credendas ; sed non pariter quoad exponendas : & hæc est exponendi varietas , quæ Scholasticas Theologicas altercationes progignit. Hinc etiam fit , ut Ecclesiæ Præsules , quânto cæteris eruditiores sunt , tantò fulgentiores hujusmodi præventiones habeant , quas , si contigerit eos in Concilium adunari , secum pariter deferent. Neque tamen enascitura hinc suspiceris ulla jurgia , ac multò minùs pericula errandi in fide , quam stabiliunt aut exponunt ; quia Spiritus sanctus , qui Conciliis ritè convocatis semper præsi-

det, præventiones quæcumque illæ sunt mentis, aut quæ ex illis exurgere possent præoccupationes cordis, ita feliciter ac cautè temperat, ut sub nullis terminis discernatur aliquid aut exponatur, sub quibus non lateat, aut potius non fulgeat sensus verus, atque ex toto Catholicus: quamvis ob Scholastica, quæ dicebam, diffidia hominum. aliter & aliter philosophantium non pariter agnoscatur, dum quisque nititur terminos, qui illum exprimunt, conciliare cum philosophicis ingenii sui præventionibus. Vti comprobatur ex casu præsentis, in quo quamvis non dubitemus omnes quotquot sumus Catholici hanc esse catholicam veritatem, & in sensu citra omnem æquivocationem Catholico expressam, nempe quod post transubstantiationem panis ac vini in corpus & sanguinem Christi maneant utriusque solæ, eæque duntaxat species, nihilominus disquirimus an ad sensum illum proprius accedat vel quod Aristotelici putant per eas species intelligi quantitatem, gravitatem, colorem, &c. panis & vini; vel quod è contra contendimus per eas non intelligi, nisi panis ejusdem ac vini solas similitudines objectivas.

153. Adverto denique non posse litem hanc Philosophico-Theologicam brevius ac verius dirimi, quàm si semel conveniatur sapientissimos perinde ac doctissimos viros, qui Concilia celebrant, vitare in suis decretis, ac decretorum commentariis,

omnem prorsus ambiguitatem verborum : nec posse cautiùs illam vitare , quàm si verba , quæ usurpant , acceperint in sensu tum usitatori in colloctionibus humanis , tum accommodatori Sacris Scripturis , tum faciliori sive pro docendis Catholicis , sive pro hæreticis aut infidelibus convertendis. Præsumendum quippe est illos , ac illorum singulos sensui suo proprio , quem fallibilem noverunt , valedicere , ut in eum inclinent , quem fideles omnes recipere possint ac recepturi sint pro infallibili ; qualis utique ille est , quem dixi , & quem nemo dubitabit esse veritati imprimis illi , de qua agitur , conformiorem. Tum addo similiter necesse esse , ut propositiones hæreticas , quæ in Sacris Conciliis damnantur , damnatas reputemus quatenus contrariantur illi eidem sensui , in quo lata fuerint aut ferenda , exposita aut exponenda decreta quæcunque catholica : quia nimirum tum infinita esset , tum superflua res , si varii ac varii sensus , in quibus accipi possunt propositiones hæreticæ , disquirerentur singulatim , & damnarentur seorsim ; satis quippe damnabiles sunt , quotquot illi sint sensus , ex hoc quod non convenient cum sensu catholico definitionum Conciliarium. Addidi verò hanc notam , quia non parum proderit ad solutionem cujusdam objectionis , quam suo loco afferam ex Concilio Constantiensis. Interim ex his omnibus prænotatis eruo argumenta quædam ac motiva præsu-

mendi nihil ex Sacris Conciliis afferri posse, quod non faveat remanentiae specierum accipiendarum potius pro solis similitudinibus objectivis, quam pro accidentibus quantitatis, gravitatis, coloris, &c. unde intelligetur qualiter acceptio specierum pro accidentibus probari ex Sacris Conciliis non possit; sed è contra possit valide reprobari, convincique erroris.

154. Argumentum itaque primum, quo utar, esto istud, cujus efficaciam statuo in illa ipsissima distinctione reali, quam adversarii tradunt inter substantias & accidentia panis ac vini: nam si revera datur talis quaedam distinctio, necesse est ut quando Sacra Concilia definierunt remanere solas species, definierint vel remanere solas species talium substantiarum, vel solas species talium accidentium, vel denique solas species talium substantiarum simul & accidentium. Si primum: ergo excluderunt species accidentium, de quo non convenient adversarii, quia pugnant pro remanentia accidentium, quorum sensibilitas nulla esset, si non simul remanerent eorum species. Si secundum: ergo excluderentur species substantiarum, quod multò minùs fatebuntur, quia temere certarent pro accidentibus remanentibus, nisi contenderent eis competere, quod sint species suarum substantiarum. Si tertium: ergo excluderentur accidentia perinde ac substantiae; par enim utrinque est

An acceptio spec. pro accid. &c. 191

ratio, ac pariter suadens tum non remanere substantias, si solæ earum species remanent: tum non remanere accidentia, si solæ eorum species supersunt. Atque ita non habent adversarii quo confugiant, nisi attulerint, ut solent, sensum illum prorsus æquivocum, in quo affirmant acceptas fuisse à Conciliis, & à nobis similiter accipiendas esse species pro accidentibus. Sed contra sensum illum satis supra pugnavi; nihilominus hæc pauca addo, ut videas quantum sit discriminis inter species & accidentia, quatenus etiam juxta adversarios & cohærentissime ad doctrinam Aristotelicam, quam sectantur, neque accidentibus suæ desunt species, neque speciebus sua desunt accidentia: accidentibus siquidem convenit repræsentari, idque permanenter aut transeunter; splendide aut subobscurè; dimidiate aut ex integro, &c. Uti speciebus quoque accidit repræsentare variis variisque modis pro varietate objectorum, mediorum, ac sensuum: sic namque inter accidentia specierum enumerabis continuatam aut interruptam eruptionem; lentam aut velocem propagationem; mollem aut vehementem pulsationem sensorii, quod afficiunt, &c. Qualiter ergo possent res aded distinctæ confundi, nisi in sensu æquivoco, quem absit posse in ullis Conciliis circa istam, aliamve materiam deprehendi? Quia verò è contra sensus naturalis ac simplicissimus, in quo species solæ remanentes pos-

sint accipi, importat solas similitudines objectivas, consequens est nihil ex Sacris Conciliis afferri posse, quod faveat opinioni Arist. de remanentia accidentium, aut quod idem est, de accidentibus intelligendis per eas species, quas conciliatiter definitum est solas remanere.

155. Istud alterum argumentum subijcio non minus efficax, quo contendo nihil ex Sacris Conciliis afferri posse, quod excuset hæreticos, & obstat conversioni illorum: quandoquidem ea nihil decernunt aut exponunt, quod è contra illos non arguat sui erroris, ac simul ad eum deponendum non moveat per manifestationem veritatis. At facile excusantur, parumque præparantur ad depositionem suæ hæreseos, si definitio quæ affertur de remanentibus solis speciebus, accipi potest in gratiam accidentium quantitatis, gravitatis, &c. Et *primò* quidem facile excusantur: nam quis non excusaret eos sciens quanta sit juxta doctrinam Aristotelicam, quam Concilia approbare viderentur, dependentia accidentium à substantiis, quorum utique accidentium totum esse est inesse; unde videtur consequi aut illa non esse si non insunt, aut inesse si sunt, & sic vel illa non remanere, vel si remanent, substantias illorum remanere similiter, vel maxime quia nec immutat Deus, nec immutare potest rerum naturas. *Secundò* parum quoque præparantur ad depositionem suæ hæreseos, quia in hoc casu Con-
- cilia

cilia non damnarent doctrinam, ex qua illi consequentiam hæreticam suam colligunt; quamque propterea obfirmatè retinebunt, donec advertant damnatam simul fuisse ab iisdem Conciliis ejusdem consequentiæ causam, quæ tota est in principiis Philosophicis Aristotelicis. Uno verbo evidens est futurum nunquam fuisse ut Lutherani tam pertinaciter affirmarent in casu Eucharistico, de quo agitur, remanentiam substantiarum simul cum accidentibus, si ex doctrina Aristotelica non intulissent indispensablem dependentiam istorum ab illis; nam dependentiâ istâ sublatâ quid credere potuissent obstare quominus posset Deus substantias ab accidentibus separare; & conservare si vellet ista illis destructis? Unde vides quam utile fuisset prædictis hæreticis non esse præventos doctrinâ Aristotelicâ; sed oppositâ, quam tuemur: nunquam enim negassent id quod sacra Concilia definierunt remanere divinitus solas species substantiarum panis ac vini, evidentissima cum sit separabilitas talium specierum in sensu nostro acceptarum à substantiis suis, & ex sanctis paginis probatissima, ex quibus utique novimus plurimas factas fuisse apparitiones per solas rerum apparentium species assumptas inassumptis earundem substantiis.

Tertium tandem argumentum, quo 156
maneo convictus definitionem conciliarum, quâ statuitur solas species remanere,

non favere acceptioni specierum pro accidentibus, tale est: nempe. quod ex definitione illa in gratiam accidentiū accepta recte inferretur verificatio unius alteriusq; contradictorii; verificaretur namq; huiusmodi accidentia & remanere sola, & non remanere sola: remanere quidem sola, quia sic expressissimè definiretur: ac rursus non remanere sola, quia non possent ullo sensu percipi, si non remanerent simul eorum species, tales inquam species, quæ ab huiusmodi accidentibus provehantur ad suas respective potentias, & illorum similitudinem exprimant. Quia enim quantitas, quæ ex hypothese remanet, non coniungitur cum potentia v.g. visiva, neq; videri potest, nisi cum illa coniungatur in ratione visibilis, consequens est vel quantitatem prædictam non videri, vel utiq; videri per speciem sui, sive à se emissam: quare cū idem sentiendū sit de cæteris accidentibus, sequitur rursus vel ea non remanere sola vel si remanent sola, non remanere sensibilia, quorum neutrum admitti ab adversariis potest. Neque difficultatem effugient si dixerint terminos exclusivos, quibus concilia utuntur in casu isto, tantum usurpatos fuisse ad decidendam transmutationem substantiarum, quas simul cum suis accidentibus remanere hæretici affirmabant; unde colligitur non obstare veritati decisionis huiusmodi exclusivæ, quod accidentia, quibus convenit esse species reales, remaneant cum suis speciebus intentionalibus, modò non remaneant con-

An acceptio spec. pro accid. &c. 195
iuncta cum suis substantiis. Non inquam
difficultatem effugient, quatenus ea, quæ
sola remanere deciditur à Conciliis, quo-
modo remanent sola, si cum illis remanent
alia, & aliud omnino ordinis tam distincti
ab ordine accidentali, quàm ab ordine sub-
stantiali, ad quem pertinerent substantiæ,
quæ facta hypothese remanerent? Unde
sicut non remanerent sola, si remanerent
entia quædam alia ordinis substantialis, ita
nec remanerent sola, si remanerent pariter
entia quæcunque alia ordinis intentionalis,
quem dixi, & vere dixi tam distinctum ab
ordine accidentali, intra quem continen-
tur quantitas, gravitas, &c. quàm à sub-
stantiali, ad quem pertinerent substantiæ,
si remanerent, panis ac vini. Præterquam
quod exclusio videtur strictior, & ad abo-
lendam ex toto hæresim Lutheranam ma-
gis idonea, si per illam semoveri intelli-
gendæ sint omnes quæcunque, ac quot-
quot sunt, quæ præextiterint realitates
panis & vini, remanentibus solis talium
realitatum similitudinibus, quibus pro-
prie convenit esse, & vocari species, ut
jam toties dictum est. Videamus nunc
qualiter insurgant adversus hanc nostram
mentem adversarii, & quàm valide, aut
quàm invalide.

Insurgunt *primò*, & dicunt solutionem, 157.
difficultatis propositæ ex hac disquisitio-
ne totam pendere, an scilicet id, quod
in quibusdam Conciliis definitur solas
species substantiarum non remanentium

remanere , conjici possit five ex iisdem Conciliis , five ex aliis definitum , aut veluti definitum fuisse in favorem accidentium Aristotelicorum quantitatis , gravitatis , coloris , &c. nam in hoc casu , ut evidens est , Concilia favebunt opinioni communi , quâ reputatur per species prædictas intelligenda esse prædicta accidentia. At non difficile id conjicitur , quia postquam in Concilio Lateranensi definitum fuit solas species remanere , Concilium Constantiense definiit sola remanere accidentia , nempe ut exponeret quid præcedens Concilium illud alterum Lateranense intellexisset , & intelligi voluisset per species. Definiit autem sola remanere accidentia quando damnavit tanquam hæreticū istum secundum articulū VVicleffi , *Accidentia non manent sine substantia in eodem Sacramento* : Siquidem damnando propositionem istam negativam velut hæreticam , admisit & proposuit veluti de fide contradictoriam ejusdem affirmativam , hanc scilicet , *Accidentia manent sine substantia*. Ergo satis subindicavit illam specierum remanentiam , de qua Concilium Lateranense loquitur , non aliam esse , quàm remanentiam accidentium ; ac proinde per species intelligenda esse accidentia : alioquin sibi aperte contradicerent ista duo Concilia , quandoquidem non concordarent circa id , quod remanere definirent , si nimirum per duo illa nomina hinc specierum , hinc accidentium intelligerent

duo diversa rerum genera. Quia verò in Conciliis Florentino & Tridentino, quæ Constantiensi successerunt, tantummodo reperitur id, quod in Lateranensi fuerat definitum, scilicet solas species remanere, consequens est repetitam istam definitionem censi pariter expositam per id, quod in laudato illo Concilio Constantiensi statuitur de remanentia accidentium. Et sic patet posse ex Sacris Conciliis afferri convictionem pro eâ, & eorum accidentium remanentiâ, pro quâ Aristotelicæ Scholæ consentiunt.

Respondeo *primò* multum, si mihi bene videtur, esse discriminis inter modum loquendi usurpatum à Concilio rem aliquam fidei decernente, & alium loquendi modum usurpatum ab hæretico errante in re fidei: prior enim merito censetur proponi tanquam sacer & amplectendus, ut è contrâ posterior tanquam prophanus & vitandus. Quare verius ego inferrem ex Concilio Cōstantiensi damnante articulum prædictum secundum Vvicleffi, *Accidentia non manent sine substantia in eodem Sacramento*, reprobatum & damnatum fuisse simul cum hæresi in illo contenta modum eam exprimendi per substitutionem recentissimi nominis *accidentium* loco alterius antiquissimi *specierum*. Ergo ex hoc capite saltem Concilium Constantiense non exposuit nomen istud per illud, quia illud à se ipso non usurpavit; sed potius damnavit tanquam ab hæretico usurpatum.

Præterquam quod si voluisset Concilium Constantiense approbando modū loquendi VVicleffianum explicare, aut sic explicandum proponere nomen *specierum* per nomen *accidentium*, neque id ignorassent Patres Concili Florentini annis tantū post viginti quatuor celebrati, neque restituisent nomen *specierum* spreto. nomine *accidentium*, neque tandem imitatores ejusdem suæ locutionis habuissent eos, à quibus longè post celebratum fuit Concilium Tridentinū, in quo ad majorem cautelam, ac strictiorem exclusionem realitatū omniū in pane & vino præexistentium non tantum decernitur species panis & vini manere solas, sed manere species *duntaxat*; uthinc intelligatur nihil post factam transubstantiationē manere, quod non sit species: at accidentia, ut sæpius probatū est, vel non sunt species, vel non sunt species *duntaxat*, quia vel non sentiūtur vel emittunt suas species & sic sunt aliquid præter species.

159. Respondeo *Secundò*, perinde eventurum fuisse, ut damnaretur secundus ille articulus VVicleffi, si propositus in hunc modum fuisset. *Species non manent sine substantia in eodem Sacramento*, Nempe quia in illa perinde comparuisset hæresis opposita dogmati Catholico, quo sancitur omnem substantiam panis & vini transmutari in corpus & sanguinem Christi. Unde patet mentem Concilii Constantiensis fuisse tantummodò istam, declarandi scilicet hæreticam illam substantiæ remanentiam,

quam affirmabat VVicleffus , & de qua tunc temporis tota quæstio fiebat , nullatenus verò definiendi accidentium remanentiam , de qua utique non agebatur , & quâ sublatâ perinde falsa & hæretica erat propositio VViclefiana de substantia manente in Sacramento. Quod ut apertiùs fiat attende innumeras esse propositiones falsas , quæ sunt de subiecto , ut aiunt , non supponente , seu non existente , quare graviter errares , si ex hoc v. g. quod diceret hæreticus Anti-Christum vixisse centum annis , idque Ecclesia damneret , inferres Anti-Christum vixisse. Sic igitur à parî cogita propositionem illam VVicleffi, *Accidentia non remanent sine substantia in eodem Sacramento* , potuisse perinde damnari velut hæreticam , & nihilominus esse de subiecto non supponente , propter non existentiam talium accidentium , qualia VVicleffus falsò supponebat ex principiis Aristotelicis. Ergo non satis invictè colligitur existentia , & quod peius est in casu , de quo agitur , remanentia talium accidentium ex condemnatione articuli secundi VVicleffiani.

Respondeo *Tertiò* simul ac ultimò ^{160.} propositionem VVicleffi affirmantis accidentia non manere sine substantia in eodem Sacramento , non esse simplicem ; sed compositam , seu ut aiunt , conjunctam ac resolvablem in duas , quarum prior hæc erit , *Accidentia manent* , ac tum hæc erit posterior , *Accidentia non manent sine sub-*

stantia ; uti revera VVicleffus utrumque intendebat , scilicet accidentia manere , & non manere sine substantia propter indispensablem dependentiam , quam ab Aristotele didicerat , accidentium à substantiis. Si ergo Concilium definiit tanquam de fide propositionem contradictoriam illius VVicleffianæ coalescentis ex duabus quas expressi , definiit utique omninè ad rem nostram accidentia non manere : nam hæc *Accidentia non manent* , est contradictoria illius prioris , *accidentia manent* : ergo tam erit de fide hæc , *accidentia non manent* , contradictoria prioris , quàm illa altera , *manent sine substantia* , quæ est contradictoria posterioris. Neque replices accidentia non posse manere sine substantia , si non manent , quia ut jam præmonui , sensus Concilii est ea , quæ manent sive sint accidentia Aristotelica sensibilia , ut quod , sive Platonica ac tantum sensibilia ut quo ad instar specierum , manere sine substantia : neque enim putandum est illud Concilium voluisse , ubi tantum de re fidei agebatur , rem Philosophicam definire.

161. Addo propositionem illam VVicleffi dicentis accidentia non manere sine substantia esse negativam tantummodò in speciem : sed de cætero esse revera affirmativam propterea quod , ut rudiores Logici satis norunt , duplex negatio seu explicita , seu implicita æquivalet affirmationi : & revera VVicleffus affirmabat hæc duo

nempe accidentia manere, & substantiam manere cum illis. Quare si propositio VVicleffi ex toto damnata fuit, consequens est, & accidentia non manere, & substantiam non manere cum illis. Mitto plurima, quæ ex logicalibus, aut etiam grammaticalibus regulis responsionem hanc magis illustrarent: mitto inquam, ne summius, quamquam jam nimis sui præter morem; sed oportebat argumentum, quod Advers. insolubile opinantur, variis modis solvere, ut intelligant nihil in errore tam occultum, quod non revelet veritas, ac nihil tam acutum esse quod non obtundat.

Insurgunt *secundò*, & dicunt Concilium Constantiense non damnas-¹⁰²se VVicleffum, Joannem Hus, & alios quotquot tunc erant ejusdem erroris sequaces, quin simul damnet principium Philosophicum, unde illi errorem suum inferebant: alioqui non abstulisset occasionem errandi. Principium autem Philosophicum tale erat, nempe quod dependentia accidentiũ à substantiis esset essentialis, ac proinde indispensabilis, unde inferebant remanere substantias ex eo, quod accidentia remanerent. At non potuit à Concilio damnari hoc principium, nisi judicaverint Patres tam celebri Concilio assidentes dependentiam accidentium à substantiis, etsi naturaliter indispensablem, dispensabilem tamen esse divinitus: atque ita esse hæreticum id, quod VVicleffus, Hus, & alii

affirmabant neque remanere, neque remanere posse in Sacramento Altaris accidentia panis & vini absque suis substantiis, siue subjectis. Unde evidens est Patres ejus Concilii agnovisse accidentia, & dependentiam accidentium à substantiis, sed agnovisse eam dispensabilem divinitus, ac revera dispensatam in casu Eucharistico, de quo agitur. Itaque sic recte probatur ex Concilio Constantiensi accidentia, qualia in Scholis Aristotel. recipiuntur, remanere, nec ulla alia genera entium intelligi posse per species, quarum remanentia in aliis Conciliis definitur.

163 Respondeo non solere Concilia quicquam decidere ex professo de principiis Philosophicis; sed ea relinquere disputationibus nostris, utut melius fieri poterit, decidenda; vel maximè quia conclusiones fidei non pendent nisi ex principiis fidei, seu principiis revelatis, de quorum veritate ut nihil ambigendum, ita neque disputandum occurrit, nisi fortè ad exercitationem, quæ augere eorum intelligentiam possit. Quare falsò arguunt Adversarii Concilium Constantiense sollicitum fuisse de damnando principio, ex quo prædicti novatores suam hæresim inferebant, & sic agnovisse quidem accidentia, & eorum dependentiam à substantiis; sed damnasse talis dependentiæ indispensabilitatem, quæ ab hæreticis credebatur, & erat eis occasio tota, quæ patebat, errandi. Falsò, inquam, arguunt, quia non

decuisset Concilium sollicitudo illa, & aliàs fuisset superflua : ad hoc enim ut damnetur conclusio quædam tanquam hæretica, parum interest quod huic aut illi principio philosophico contrarietur; cum satis fuerit, si contrarietur cuilibet principio revelato. At conclusio hæc VVicleffiana, *Accidentia nō manent sine substantia in eodem Sacramento*, contrariatur principio infallibili, quod Christus revelavit dicens, *Hoc est corpus meum, & Hic est Calix Sanguinis mei* : & hæc est contrarietas, propter quam damnata fuit propositio illa. Aut si utique damnatum simul cum hæresi fuit philosophicum illud de essentiali accidentium indispensabilitate existendi in suis subjectis principium, unde hæresis inferebatur : quàm æquiùs à nobis præsumi poterit damnatam simul fuisse doctrinam de existentia accidentium, & de illorum dependentia à substantiis Aristotelicam, ex qua hæretici suum illud falsum principium expiscabantur, & in quo adhuc omnes, qui ab illis stant, fundant contumaciam suæ hæreseos. Certe enim hæc condemnatio multùm profuisset ad tollendam non tantummodo errandi in fide; sed etiam errandi passim in Philosophia occasionem totam, ac tam evidentem. Quare ex Concilio Constantiensi, contraquàm Adversarii philosophentur, nihil in gratiam accidentium, de quibus agitur, potest colligi; quia ibi nihil pro accidentibus definitur; sed contra accidentia, quo-

rum remanentiam simul cum suis substantiis hæretici affirmabant.

164. Insurgunt etiam *Tertiò* dicentes Concilium Tridentinum confirmasse quidquid priora Concilia definierant de speciebus solis remanentibus, in uno scilicet eodemque sensu acceptis: alioqui non id confirmasset; sed quid oppositum decrevisset. Ut autem assequamur sensum, in quo Patres Concilii Tridentini id confirmaverint, nemo est qui neget tutissimam esse viam hanc recursus ad Catechismum Romanum ex decreto ejusdem Concilii Tridentini, & Pii V. Pontificis Maximi jussu editum exponentem quæcunque in eo decreta lata fuerunt ad fidem attinentia. Præcaverant enim sapientissimi Patres exorturas deinceps controversias circa varios variorum decretorum textus hoc aut illo modo intelligendos: quare factum est, ut juberent componi Catechismum, qui nihil inexplicatum relinqueret; componi, inquam, à viris inter ipsos doctissimis, & inter ipsos assidentibus, quos si quis proinde dicat non assecutos fuisse mentem Concilii, aut se præ illis omnipibus assecutum esse, num pro insano potius, quàm pro contumaci habebitur? Itaque in Catechismo Romano parte 2. cap. 4. ad rem nostram habetur. *Tria sunt maxime admiranda atque suspicienda, quæ in hoc Sacramento verbis consecrationis effici Fides Catholica sine ulla dubitatione credit, & confitetur. Primum est, verum Christi Domini*

ni corpus, illud idem, quod natum ex Virgine in cœlis sedet ad dexteram Patris, hoc Sacramento contineri. Alterum est nullam in eo elementorum substantiam remanere, quamvis nihil à sensibus magis alienum, & remotum videri possit. Tertium est, quod ex utroque colligitur, etsi verba consecrationis id maxime exprimant, accidentia quæ aut oculis cernuntur, aut aliis sensibus percipiuntur sine ulla re subiecta esse, mira quadam atque inexplicabili ratione. Ac panis quidem & vini accidentia omnia licet videre, quæ tamen nulli substantiæ inherent; sed per ipsa constant, cum panis & vini substantia in ipsum Domini corpus & sanguinem ita mutetur, ut panis & vini substantia omninò esse desinant. Quid expressius? ac quis jam supererit dubitandi locus, quin Concilium Tridentinum per species, quas duntaxat manere confirmavit, ea intellexerit accidentia, pro quibus Aristotelicæ Scholæ decertant? Afferri etiam posset Concilium quoddam Colonienſe paulò post celebratum, in quo prædictæ species similiter per accidentia explicantur.

Respondeo neminem haftenus fuisse, 165.
qui Catechismo Romano parem ac Concilio Tridentino pro determinandis rebus fidei auctoritatem tribuendam esse duxerit: quare saltem non erit articulus fidei id, quod probant, aut probare se putant Adversarii intelligenda esse per species Concilii Tridentini accidentia Scholæ Peripateticæ. Et revera Theologi communiter

affirmant autoritatē Catechismi Rom. non excedere illam , quæ gravibus doctoribus tribuitur, exponendi res fidei; quapropter assumunt sibi , ut assumendam putant , licentiā impugnandi non pauca, quæ in prædicto Catechismo docentur spectantia ad disputationes scholasticas sive de Sacramentis, sive de Auxiliis Divinis, &c. Præterquam quod mens Concilii Tridentini hæc fuit , ut per Catechismum , cujus editionem decernebat , veritates Catholicæ explicarentur fidelibus populis modo , non qui subtilior esset , sed qui facilior esset & accommodatior ad eas persuadendas : quare opus fuit eas exponere juxta eum loquendi modum , qui in populis erat vulgatio , & ad communiores hominum tunc temporis philosophantium opiniones magis accedens : hinc factum est , ut Catechismus Romanus *species* vocaverit aliter *accidentia* , quia sic communius vocabantur. Neque tamen in hoc commutando vocabulo veritati ullatenus præjudicavit ; species enim , quas duntaxat manere Concilium Tridentinum definiit , sunt vere accidentia , eaque omnino realia ; sed omnino distincta ab illis , quæ in Schola Aristotelis admittuntur : sicque controversia nostra non est de nomine *accidentium* , ut vides , sed de re per nomen illud intelligenda. Unde tandem nihil ex catechismo jam toties laudato probatur , nisi species Eucharisticas posse vocari accidentia , sed certe non probatur eas esse ac-

cidentia, qualia olim Aristoteles finxit, eademque tunc ficta, nunc pro veris plebs Aristotelica recipit: Certe Sacra Scriptura, ut se captui nostro accomodet; dicit tres Viros apparuisse Abrahæ in convalle Mambræ, qui nihilominus erant tres Angeli, non autem tres Viri, ac multò minus tres tales Viri: potuerunt ergo similiter: imo si volueris debuerunt *species* vocari *accidentia*; sed hinc non sequitur eas talia esse accidentia, pro quibus Aristotelici certant. Igitur, quod probandum ac explicandum toto hoc articulo proposueram, nihil ex Sacris Conciliis afferri potest veri ac solidi, quo vel satis insinuetur species Eucharisticas accipiendas esse pro accidentibus quantitatis, gravitatis, coloris, &c. Neque tandem video cur non potius omiserint Adversarii mentionem Concilii Colonienfis, quod neque nisi Provinciale fuit, neque fuit approbatum, neque nisi exponendo, minimè autem decernendo pronunciavit *accidentia*. At expositio conciliaris etiam approbata decreti non facit rem de fide perinde ac decretum, ut apud Canonistas convenitur: quare non immoror, pergoque ad alia.

præventi sunt. Unde inferetur, idque infugibiliter, non potuisse species illas similiter explicari à Doctoribus antiquioribus, si forte inhæserint principiis aliis philosophicis, veluti Platonice contradicentibus progeniei talium Aristotelicorum accidentium. Nunc autem non alium testem invoco veritatis hujus, quàm D. Thom. qui in 2. Sent. dist. 14. art. 2. sic ait, *Basilus enim & Augustinus sequuntur in philosophicis, quæ ad fidem non spectant, opiniones Platonis, &c.* Neque dixeris hinc non sequi Sanctos illos Patres in punctis omnibus philosophicis fuisse Platonicos, sicque potuisse non esse Platonicos in iis, quæ spectant ad generationes formarum accidentalium; sicuti revera Platonici non fuerunt in iis multis, in quibus Plato non satis recesserat ab erroribus & superstitionibus gentium. Non, inquam, id dixeris; quia citati loci sensus luculentissimus is est, eos saltem fuisse Platonicos in plerisque philosophicis, ac in iis maxime punctis, quæ principiorum naturalium doctrinam attingebant: nam unusquisque ejus philosophicæ sectæ esse dicitur, cujus principia præfert cæteris alterius sectæ: quo modo D. Thomas pro Aristotelico habendus est, propterea quod apertè laudet ac profiteatur in plerisque philosophicis principia Aristotelica, quamvis ab Aristotele recedat in multis, in quibus iste Philosophus longe peius tur-

majoris auctoritatis , quàm dicta Philosophorum , quos sequuntur , nisi in hoc quod sunt ab omni infidelitatis suspitione separati : & ideo illæ auctoritates parum cogunt. in 2. sent. dist. 4. art. 2. Unde nemo est, qui non colligat posse similiter ex parte ac nomine D. Augustini , D. Basilii , aut cujusvis alterius Sancti Patris professi sectam Platoniam declinari , irritaque fieri objecta D. Thomæ , dicendo celeberrimum istum Doctorem tradidisse hoc aut illud in quaestione positum , non quasi asserentem ; sed sicut utentem his , quæ in philosophia , nempe Aristotelica , didicerit ; ac proinde in his non esse majoris auctoritatis , quàm Aristotelem. At Aristotelem ipsum , si revivisceret & loqueretur , audiremus quidem libenter ; sed quia jure infallibilitatis careret , exigeremus ab eo probationem doctrinæ , quam proponeret. Itaque in rebus Philosophicis , imo quoque in Theologicis , pro quibus philosophica principia advocantur , potissima omnium quæ desiderari & adduci auctoritas potest , probatio est : nihilominus non spernimus suffragia Doctorum , ac præsertim Sanctorum , & maximè antiquiorum , quæ causa nobis est inquirendi an patrocinentur nec ne acceptioni specierum pro accidentibus.

Adverto insuper quaestionem de existentia , aut non existentia formarum accidentalium Aristotelicarum esse omninò ac merè Philosophicam ; nam quod translata in Theologiam fuerit pro casu Eucharistico ,

de quo agitur, id tam se habet per accidens, quàm si in eam quæstio quædam geometrica transferretur: atque ut ista non eapropter pertineret ad fidem, sic nec illa ad eam pertinet: aut quia quæstio illa pendet ex multis aliis quæstionibus philosophicis, dicendum esset, quod nemo dixerit, universas ex quibus illa pendet, pertinere ad fidem. In eo autem genere quæstionum, quæ ad fidem minimè pertinent *omnium etiam Sanctorum auctoritas*, ut ait Melchior Canus lib. 7. de locis cap. 3. *Fidem quidem probabilem facit, certam tamen non facit.* Et ratio evidens est, quia conclusiones fidei non radican- tur, nisi in principiis fidei, quæ sunt principia revelata, & ad quorum certitudinem nulla est, quæ accedere possit principiorum Philosophicorum certitudo. Quare non est reputandum voluisse unquam sanctos Patres de re Philosophica disputabili partem affirmativam, aut negativam tuentes, proponere illam tanquam de fide: & sic sumus liberi ab eo iugo, à quo se pariter liberum esse voluit D. Th. qui ad objectionem sibi factam ex Aug annuerantem lucem inter corpora sic respondet 1. part. q. 67. art. 2. *Nihilominus non intendit hoc asserre quasi fidei conveniens; sed sicut utens his, quæ Philosophiam nempe Platoniam, addiscens audierat.* Ex quibus omnibus hanc duco postremam consequentiam fortè profuturam, neq; Adversariis, neq; nobis esse liberum accusare velut hæreticam, aut utcumq; erro-

neam in fide supernaturali alterutram opinionem sive quæ affirmat, sive quæ negat recipiendam acceptionem specierum pro accidentibus, non obstante quod sancti Patres in gratiam aut hujus aut illius locuti fuerint; quia continetur omninò utraq; intra limites controversiæ philosophicæ, omninoque pendet quoad sui veritatem, aut falsitatem à principiis naturalibus unde eruitur, veris aut falsis. Nihilominus non erit superfluum, ut non semel dixi, inquirere an sancti antiqui Patres faverint, aut non potius contradixerint isti, de qua agitur, acceptioni specierum pro accidentibus, ut deinceps per conjecturas varias inquiretur.

Itaque primò conjicitur sanctos Patres^{169.} videlicet eos, qui primis quinque, vel etiam sex sæculis floruerunt, non favere expositioni illi, quâ plerique Aristotelici Catholici volunt remanentiam solarum specierum intelligendam esse de remanentia accidentium quantitatis, gravitatis, coloris, figuræ, &c. Conjicitur inquam ex hoc, quod ubicumque ac quotiescunq; tractaverunt de Mysteriis Eucharisticis, nequidem nominaverint *accidentia*, sed usurpaverint semper nomen *specierum*, aut *effigierum*, aut *similitudinum*, aut *signorum*, aut aliud præcisè æquivalens. Quid igitur Dyonisius, Cyprianus, Basilus, Ambrosius, August. &c. quorum textus si referrem essem nimis, ignoraverunt ne, an non potius spreverunt nomen illud acci-

dentium, omninoque ineptum judicaverunt ad expositionem ejus Eucharisticæ remanentiæ de qua agitur? Sic certè opinabitur quisquis sapit, & id quidè opinabitur tam pleno jure, quàm Advertarii opinarentur oppositum, si sancti illi Patres suppresso nomine *specierum*, aut quod idè est *effigierum*, *similitudinum*, *signorum*, &c. nominassent frequentissimè *accidentia*.

170. Conjicitur id ipsum *secundò* ex Philosophia, quàm consecrabantur sancti illi Patres; consecrabantur enim Platonice, ut supra ex Divo Thoma relatum est; at hæc non admittebat accidentia, qualia Aristoteles contra Magistrum suum recalcitrans adinvenit; igitur non potuerunt sancti illi Patres exponere, aut exponendam judicare remanentiam Eucharisticam panis ac vini similitudinarii per genimina talium accidentium, quippe quæ noverant contrariari suis principiis. Quod si dubites quin Aristoteles accidentia illa adinvenerit, vide quàm glorianter id ei à suis sequacibus tribuatur; sed adverte quoque varietatem duplicis illius sectæ hinc Platonice, illinc Aristotelicæ non potuisse aliunde procedere, quàm ex varietate principiorum: hæc autem tota suboritur ex formis tum substantialibus, tum accidentalibus, quas Plato quidem cæpit cogitare, & præscindere à suis materiis; Aristoteles autem prosecutus est iis sic præcisam distinctam aliquam realitatem tribuere; sicuti tag-

dem accesserunt Aristotelici, qui affirmaverunt illam, quam Aristoteles separabilem non agnoverat, separari à suis materiis, seu subjectis posse: & hæc est illa accidentalium formarum realitas separabilis, imo separata, per quam explicandam esse præsumunt remanentiam specierum Eucharisticarum.

Id quoque *Tertiò* conjicitur ex hoc, 171
quod juxta strictissimam doctrinam Aristotelicam accidentia illa, de quibus sermo est, non sunt unice ac tantummodo species, effigies, similitudines, signa, apparentiæ, &c. panis & vini: quantitas enim v. g. licet esset species quædam panis ac vini, quot multas alias habet apud Aristotelicos proprietates & operationes formales? atque idem cogita de gravitate, de duritie, de figura, de colore, &c. Unde consequitur proprietatem illam repræsentandi panem & vinum non satis indicare totam realitatem naturalem quantitatis, & similiter gravitatis, duritiei, figuræ, coloris, &c. Ergo saltem Sancti Patres antiqui non statuerunt sufficienter remanentiam totius realitatis, quæ est quantitas; aut totius realitatis, quæ est gravitas, &c. quatenus non dixerunt quicquam aliud remanere præter signa, effigies, similitudines, apparentias, seu species panis & vini. Certè enim Dyonisius de Eccl. hier. non meminit nisi *signorum*, quæ & *venerabilia*, vocat. Nec D. Cyprianus de Cœna Domini, nisi *effigiei* remanentis. Nec

Ambrosius lib 4. de sacramentis cap. 4. nisi remanentis *similitudinis*. Nec Theophilactus apud Coccium Tom. 2. nisi remanentis *speciei*, quam & *apparentiam* vocat, &c. At non est verisimile tantos Doctores voluisse docere nos, quænam sint hæc res, quæ post destructam substantiam panis & vini remanent & nihilominus non adhibuisse, nisi talia vocabula, quæ naturas earum rerum nullatenus explicant: nam quod quantitas, gravitas, durities, figura, color, &c. repræsentent panem & vinum, cujus sunt quantitas, gravitas, &c. id plane est illis extraneum, si tamen utcumque illis competit suas repræsentare substantias, quod hætenus pernegavi. Id autem pernegavi; tum quia nullam habent cum illis similitudinem; ac tum etiam quia si quantitas v. g. supponitur esse similis suæ substantiæ, & sic posse illam repræsentare, non poterit certe illam repræsentare v. g. gravitas, quia ista duo accidentia *quantitatis* & *gravitatis* non sunt similia inter se; ergo non erunt consimilia uni tertio, nec proinde erunt repræsentativa illius; ac tum denique quia substantia; si in statu præciso à suis omnibus accidentibus, à quibus habet statum suum concretum, spectetur, non est magis repræsentabilis corporaliter, quàm essentia metaphysica hominis, aut leonis, &c. ut notum est omni non ignorant Metaphysicam. Atque istæ sunt conjecturæ, quæ me compulerunt ad affirmandum Sanctos Patres

tres, ac imprimis antiquos non favere opinionioni Aristotelicæ de remanentia accidentium, imo potius statuere oppositam de remanentia specierum strictè acceptarum pro solis similitudinibus objectivis. Videamus tamè an forte æquius acceptabiliusq; Adversarii è contra quicquam conjiciant.

Sed *Primò* quidem non æquius conjiciunt Sanctos Patres, qui sex prioribus sæculis floruerunt, fuisse accidentibus Aristotelicis ex hoc quod Sancti Patres, qui floruerunt in posterioribus sæculis, non ignoraverint illorum doctrinam simul cum Theologicâ Philosophicam, quam falsò præsumerentur voluisse deserere: tum quia sine dubio prævidissent enascituras ex controversiis philosophicis dissensiones Theologicas, quæ, si potuit fieri, debuerunt vitari: tum etiam quia non satis reverèter, ac non satis humiliter illos audiissent; si sic deseruissent, imo sic apertè deserentes, aperte etiam accusassent adminùs ignorantiz. Cum nihilominùs è contra constet, quot laudibus illorum eruditionem celebraverint, quàm assidue legerint illorum libros, quàm publicè professi se fuerint tantorum Magistrorum discipulos, ut passim videbis apud S. Bernardum, S. Thomam, S. Bonaventuram, &c. Non ergo consentaneum est rectæ rationi quod ante asseruimus de Sanctis Patribus veluti divisis in duas sectas philosophicas, Platonicam videlicet & Aristotelicam; præsertim quia D. Thomas expresse ait D. Dyoni-

fium, quem diximus stetit à Platone, stetit è contra ab Aristotele, à quo pariter stare cæteri Patres potuerunt: quamvis ab eodem in nonnullis materiis declinauerint: at hoc non est diversam sectam profiteri, sed in eadem variare, ut in eadem Aristotelici variant salvâ unanimitate, quæ requiritur ad tuendas res fidei.

173. Non inquam hoc totum æquius conjiciunt Adversarii: nam, ut paucis concludam, quod Patres recentiores ab antiquioribus discefferint in rebus philosophicis, non est istis injurium, quia non est arbitrarium convinci rationibus hujus aut illius Philosophi, Platonis aut Aristotelis: quare illi inoffensis istis potuerunt discedere à Platone, & inhærere Aristoteli. Præterquam quod cum nemo teneatur captivare intellectum suum, nisi in obsequium fidei, quænam est illa lex adedè sæva, quæ hac in re submittere debuerit, aut etiam potuerit Patres qui successerunt Patribus, qui præcessissent? Quare nulla est læsio sive modestiæ, sive reverentiæ in hoc, quod alii non consenserint opinionibus aliorum, sicuti neque Scotistæ lædunt reverentiam debitam Thomistis, aut è contrà, quamvis non modò non inclinent in easdem opiniones; sed insuper tueantur prorsus contradictorias. Quod autem dixit D. Thomas, D. Dyonisium fuisse Aristotelicum, id non tam affirmando dixit, quàm remittendo Lectorem ad ejus libros, ad quos simili-

ter cum remitto : nisi quod excipiendo D. Dyonisium, firmavit id quod de cæteris sanctis antiquis Patribus expressit, illos nempe fuisse Platonicos.

Neque *secundò*, majoris æquitatis erit ^{174.} conjectura hæc altera, quam fortè afferrent dicendo Patres antiquiores censendos esse non adhæsisse contumaciter opinionibus suis philosophicis ; sed eas potius permisisse mutandas, & emendandas in usum Scholasticum Theologicum, quem lapsu temporum Ecclesia approbaret. Unde sit eos, quamvis Platonici fuissent, nunc quasi pro Aristotelicis posse haberi ; quia si in istis posterioribus sæculis vixissent, non aliam Philosophiam coluissent, quàm Aristotelicam, ut pote ab Ecclesia magis approbatam. Atque ita vel patrocinati sunt accidentibus, de quibus agitur ; vel si viverent, patrocinium ferrent ; quod sufficit, ut non reputentur contrariari sententiæ communiori Arist. quàm pro isto casu Eucharistico, de quo agitur, explicando accipiuntur species pro accidentibus.

Non inquam majoris æquitatis erit ^{175.} ta ista conjectura, nisi forte apud eos qui æquitatem ratiocinii in subtilitate argutionis posuerint : quatenus voluntas submittendi opiniones suas præsentibus opinionibus subsequituris non efficit ullam opinionum immutationem, sicut nec efficit ullam convictionem, aut certe persuasionem in iis, qui sic se submittunt : quare etiam datâ ista submissione, quæ gratis fingitur,

pernego sanctos Patres, qui Platonici fuerunt, posse nunc quasi inter Aristotelicos computari; sicuti nec pro Aristotelicis habendi essent Patres, qui deinceps fuerunt Aristotelici; quamvis (quod nescimus aut non aliquando fiet) restituerentur lapsu temporum suæ primævæ auctoritati opiniones Platonice, & rursus, ut olim, in Ecclesia pervalerent. Si tamen sic loquendum est Ecclesiam approbare opiniones hujus, aut illius sectæ Philosophicæ, & non potius licentiam disputandi contra utramque, ad eundem modum; quo intra sectam vigentem Aristotelicam permittit altercationes Scholasticas non minùs contradicentes veritati aut hinc, aut inde, quàm si ex sectis variis certaretur.

176. Neque tertio ac tandem ullius erit roboris, quod omni aliâ conjecturâ prætermissa aiunt frustra à nobis inquisitum fuisse an sancti Patres antiqui in ea fuerint sententia, quam tuemur; quia licet fuissent in contraria, non tamen valediceremus nostræ, ut patet ex hoc, quod in prænotatis laudavimus Melchiorem Canum dicentem sanctorum etiam omnium Patrum auctoritatem non facere in rebus Philosophicis fidem certam; ac simul ex hoc quod declaravimus rem, de qua agitur, esse mere Philosophicâ. quare perinde, inquirunt, negaremus remanere accidentia quantitatis, gravitatis, &c. in casu Eucharistico, de quo sermo est, quamvis

Patres omnes antiquiores perinde ac recentiores agnovissent ea, & admisissent. Præterquam quod ad eludendam auctoritatem Patrum recentiorum, frustra ad antiquiores recurritur: veluti consecratos. Philosophiâ valde diversam; utrosq; enim Ecclesia pariter veneratur, & meritis: circûstantia enim temporis antecedentis, aut consequentis neq; pietatē auget, neq; doctrinam. Imo si alterutris quoad doctrinam fidendum est, videtur magis fidendum non iis, qui præcesserint; sed iis qui successerint: quatenus isti noverunt quæcunque illi sentiebant; & ex quibus, si alia qua reprobaverint, non sine causa reprobasse censendi sunt, sed reprobasse utique vel ob ratiocinia, vel ob experimenta nova; qualia successio temporum simul ac ingeniorum exercitatio solet subministrare.

Nullius, inquam, est roboris totum hoc ratiocinium; quia si inquisimus doctrinam Philosophicam sanctorum Patrum antiquiorum in re, de qua agitur, id non præstitimus, nisi ad eam opponendam isti sanctorum Patrum recentiorum doctrinæ pariter Philosophicæ, in qua Adversarii nimis confidunt. Neque si prænotavimus rem, de qua agitur, esse merè Philosophicam, & evadere non posse rem dei; id alio animo fecimus, quàm temperandam vehementiam nonnullo Scholasticorum, qui iustò levius hæc pro suspectâ in fide opinionem, quan

mur adversus accidentia Aristotelica quantitatis, gravitatis, &c. Vide præterea qualiter hoc non sit velle eludere auctoritatem sanctorum Patrum recentiorum, quos reverentissime colimus, licet istis alios opponamus: nam numquid pariter Adversarii istos opponunt aliis? Utri autem veriùs philosophati fuerint, non fuit propositi mei id inquirere, nec de hoc quicquam dico: tantum dico fieri potuisse ut errarent priores in Philosophicis; sed nec impossibile fuisse ut errarent posteriores: quare aliunde quàm ex alterutrorum; suffragiis veritas rerum Philosophicarum indaganda est, ex ratiociniis nimirum aut experimentis, quibus deinceps dimicabitur pro decidenda ex integro questione Philosophica - Theologica, de qua agitur, circa remanentiam specierum accipiendarum, aut non accipiendarum pro accidentibus vulgaribus Aristotelicis quantitatis, gravitatis, coloris, saporis, duritiei, figuræ, &c.

ARTICULUS V.

QUIBUS POTIORIBUS

argumentis probetur species panis ac vini post consecrationem Eucharisticam duntaxat manentes accipiendas esse pro accidentibus vulgaribus quantitatis, gravitatis, &c.?

Notandum primò multas esse proprie-
tates pani nondum consecrato conve-
nientes, quæ accidentibus illius postmo-
dum consecrati remanentibus, dato quod
remanerent, convenire non possunt. Il-
lam in exemplam affero, quæ est proprie-
tas nutriendi: quia enim nutritio est con-
versio alimenti in substantiam aliti, nec
potest in substantiam converti nisi substan-
tia; hinc fit, ut si panis consecratus nu-
triendi proprietatem habuerit, quam uti-
que habet: aliàs per defectum illius pro-
baretur sensibiliter mysterium, nec relin-
queretur fidei locus: hinc fit, inquam, ut
ea saltem adscribi accidentibus remanen-
tibus non possit: atque eapropter Aristo-
telici Catholici plurimi fatentur in casu
isto nutritionis suppleri à Deo ad occulta-
tionem mysterii & exercitium fidei substan-
tiam extraneam, quæ evadat propria ho-

mini, qui nutritur. Neq; casum istum dixeris prorsus singularem, quasi ad effectum formalem nutritionis necesse foret hostiarum consecratarum magnam copiam comedi; nam nulla est adeò parva hostia, quæ, si mysterium verè occultatur, non verè nutriat pro sua parvitate, subministratâ scilicet divinitus substantiâ adventitiâ pariter modicâ, quæ in substantiam communicantis vertatur. Sed neque desunt alii casus non minùs evidentes; etsi non æque frequentes, in quibus perinde opus est subministrari à Deo substantiam propter varias proprietates, quæ simul cum substantia panis perierunt, & aliàs convenire accidentibus ex hypothese superstitionibus non possunt: uti quando contingit vel ob incuriam generari vermes ex hostiis consecratis, vel ob malitiam hostias illas comburi: nullum quippe est accidens, imò nullum accidentale aggregatum, quod possit fieri materia seu vermis, seu ignis ex hostiis illis geniti. Ergo, quod est statim inferendum, proprietates istæ, quæ sunt posse nutrire, posse corrumpi, posse igniri, &c. non rectè tribuerentur accidentibus, quæ ex hypothese remanerent. Ergo, quod est rursus inferendum, non nutrit panis Eucharisticus nisi apparenter, non putrescit nisi apparenter, non igitur nisi apparenter: sive, quod idem est, non remanet nisi apparenter proprietas nutritionis, proprietas putrefactionis, proprietas ignitionis, &c. quia scilicet talium pro-

prietatum non remanent ipsæ realitates ; sed solæ realitatum ipsarum species.

Notandum *secundò* non convenire satis 179.

Aristotelicos inter se de eo omni , quod est , aut non est accidens distinctum realiter à substantia , cui inest : alii enim non admittunt pro accidente huiusmodi distincta molliem , alii duritiem , alii raritatem , alii densitatem , alii lævorem , alii asperitatem , alii siccitatem , alii humiditatem , alii figuram , alii quietem , alii motum , alii gravitatem , alii levitatem , &c. sive separatim , sive conjunctim , explicantes hæc aut illa accidentia per variam partium materialium unionem , configurationem , temperiem , &c. Quia tamén panis Eucharisticus est mollis aut durus , rarus aut densus , lævis aut asperus , siccus aut humidus , quadratus , aut rotundus , motus aut immotus , gravis aut levis , &c. nec adsunt ullæ partes materiales pro istis proprietatibus accidentalibus explicandis per earum unionem , configurationem , temperiem , &c. Compelluntur quotquot prædictam doctrinam tuentur de talium accidentium indistinctione à suis substantiis explicare , uti revera explicant , eorum remanentiam in pane Eucharistico per solas eorundem apparentias , sive , quod idem est , per solas species. Quæ expositio si pro nonnullis accidentibus valet , valebit æque pro omnibus , dummodò verificetur omnia perinde ac nonnulla eorum esse pariter à suis substantiis indistin-

Quibus potior. Arg. prob. &c. 287

tiam Divinam aut Angelicam , aut utcunque aliter per artem magicam & fraudulentam exhiberentur. Et ratio evidens est, quia veritas apparitionis alicujus rei pendet ex veritate specierum illius rei : at species, quæ rem aliquam repræsentant, sunt veræ species illius rei : alioquin essent species cujusdam alterius, & sic non illam, sed istam alteram repræsentarent contra hypothesim. Sic quando apparuit Spiritus Sanctus sub specie columbæ , vera fuit apparitio columbæ : rursus quando & quando apparuit Tobie Angelus Raphael sub specie adolescentis ducentis ac reducentis ipsum, vera fuit apparitio talis adolescentis : ac tandem quando apparuit Christo diabolus tentator sub specie quæcunque illa fuerit hominis, vera fuit apparitio talis hominis. Neque tamen in istis casibus enumeratis vera erat columba , aut verus adolescens, aut verus homo, qui apparuit; quia videlicet non requiritur veritas objecti apparitis ad veritatem apparitionis : & sic ne utamur exemplis ad rem nostram extraneis , vera est in casu Eucharistico apparitio panis , quamvis nullus ibi adsit verus panis. Nilominus quia judicamus ut par est ibi , unde species alicujus objecti ad nos transmittuntur, adesse & verè adesse illud objectum , necesse est ad amovendum periculum falsi judicii in dignoscendis apparitionibus objecti non veri , necesse inquam est , ut moneamur illud vere non adesse ; sed aliud sub specie illius : atque ideo mo-

ter cum remitto : nisi quod excipiendo D. Dyonisium, firmavit id quod de cæteris sanctis antiquis Patribus expressit, illos nempe fuisse Platonicos.

Neque *secundò*, majoris æquitatis erit 174. conjectura hæc altera, quam fortè afferrent dicendo Patres antiquiores censendos esse non adhæsisse contumaciter opinionibus suis philosophicis ; sed eas potius permisisse mutandas, & emendandas in usum Scholasticum Theologicum, quem lapsu temporum Ecclesia approbaret. Unde sit eos, quamvis Platonici fuissent, nunc quasi pro Aristotelicis posse haberi ; quia si in istis posterioribus sæculis vixissent, non aliam Philosophiam coluissent, quàm Aristotelicam, ut pote ab Ecclesia magis approbatam. Atque ita vel patrocinati sunt accidentibus, de quibus agitur ; vel si viverent, patrocinium ferrent ; quod sufficit, ut non reputentur contrariari sententiæ communiori Arist. quàm pro isto casu Eucharistico, de quo agitur, explicando accipiuntur species pro accidentibus.

Non inquam majoris æquitatis erit 175. ta ista conjectura, nisi forte apud eos qui æquitatem ratiocinii in subtilitate argutionis posuerint : quatenus voluntas submittendi opiniones suas præsentibus opinionibus subsequituris non efficit ullam opinionum immutationem, sicut nec efficit ullam convictionem, aut certe persuasionem in iis, qui sic se submittunt : quare etiam datâ ista submissione, quæ gratis fingitur,

pernego sanctos Patres, qui Platonici fuerunt, posse nunc quasi inter Aristotelicos computari; sicuti nec pro Aristotelicis habendi essent Patres, qui deinceps fuerunt Aristotelici, quamvis (quod nescimus aut non aliquando fiet) restituerentur lapsu temporum suae primævæ auctoritati opiniones Platonicae, & rursus, ut olim, in Ecclesia pervalerent. Si tamen sic loquendum est Ecclesiam approbare opiniones hujus, aut illius sectæ Philosophicæ, & non potius licentiam disputandi contra utramque, ad eundem modum; quo intra sectam vigentem Aristotelicam permittit altercationes Scholasticas non minùs contradicentes veritati aut hinc, aut inde, quàm si ex sectis variis certaretur.

176. Neque *tertiò* ac tandem ullius erit roboris, quod omni aliâ conjecturâ prætermittitur aiunt frustra à nobis inquisitum fuisse an sancti Patres antiqui in ea fuerint sententia, quam tuemur; quia licet fuissent in contraria, non tamen valediceremus nostræ, ut patet ex hoc, quod in prænotatis laudavimus Melchiorem Canum dicentem sanctorum etiam omnium Patrum auctoritatem non facere in rebus Philosophicis fidem certam; ac simul ex hoc quod declaravimus rem, de qua agitur, esse mere Philosophicâ. Quare perinde, inquiunt, negaremus remanere accidentia quantitatis, gravitatis, &c. in casu Eucharistico, de quo sermo est, quamvis

mentum Eucharisticum, quàm ad veram manducationem carnis Christi: nec verè manducari potest caro Christi, si non tangitur, si non transfertur, si non dividitur, &c. Ad cujus responsionis vim expressiùs commendandam pauca hæc subjungo verba S. Chrysost. hom. 60 ad populum Antiochenum. *Quot nunc dicunt vellem ipsius (Christi) formam aspicere, figuram, vestimenta, calceamenta? Ecce eum vides, ipsum tingis, ipsum manducas. Et tu quidem vestimenta cupis videre; ipse verò tibi concedit non tantum videre, verum & manducare, & tangere, & intra te sumere.*

Respondeo secundò, accidentia Aristoteli-183.
telica quantitatis, gravitatis, coloris, &c. si quæ forent, & remanerent, ut creditur, non tamen fore id, quod videtur, quod tangitur, quod transfertur, quod dividitur, &c. Sive quia ex jam dictis non forent id, quod verè manducatur, neque enim forent caro Christi, cui uni convenit esse verè cibum nostrum; dixit enim Christus *Caro mea est verè cibis*: Minimè vero dixit quantitas, aut gravitas panis residua est verè cibis. Nisi fortè cogitaveris aliud verè videri, verè tangi, verè transferri, verè dividi, &c. & aliud verè manducari: quasi verò possit aliquod verè manducari, & nihilominus non verè videri, aut saltem non verè tangi, verè transferri, verè dividi, &c. Sive rursus quia juxta doctrinam Aristotelicam accidentia omnia substantiæ ita se habent

ad illam, ut illam determinent ad esse id, quod est in concreto, quamvis ipsa in concreto non sint id, ad quod illam determinant: sic quantitas efficit substantiam quantam; sed non est quanta: uti gravitas efficit illam gravem, sed non est gravis: & color efficit illam coloratam, sed nemo colorem dixerit coloratum, aut duritiem duram, aut mollitiem mollem, &c. Quare stando in ista doctrina, in qua Adversarios stare necesse est, accidentia quidem panis efficient illum visibilem, tangibilem, transferibilem, divisibilem, &c. at ipsa per se non erunt visibilia, tangibilia, transferibilia, divisibilia, &c. quo pacto igitur forent id, quod in Sacramento Eucharistico videtur, tangitur, transfertur, dividitur, &c.? Nisi dixerint accidentia illa esse saltem visibilia, tangibilia, *ut quo*, ar si id dixerint nunquid à pari, imò potiori jure species intentionales erunt visibiles tangibiles, &c. *ut quo*: atque ita si satis esse putant pro suis accidentibus ea videri, tangi, &c. *ut quo*; reputent pariter satis esse pro nostris speciebus eas videri, tangi, &c. *ut quo*. Neque obstat robori hujus solutionis quod ad rejicienda accidentia Aristotelica sæpe asserui ea, si remanerent, fore sensibilia *ut quod*, ac proinde falsificatura formam consecratoriam: non inquam obstat; quia sic argumentanti mihi fuit argumentum istud ad hominem sic præsumentem accidentia illa esse sensibi-

Quibus potior. Arg. prob. &c. 233
lia ut quod, quamvis juxta Aristotelicam
m recte intellectam non sit nisi
a ut quo, sicuti jam ostensum est:
utem sic ostenso evidens saltem est
ium, de quibus agitur, sensibili-
id est visibilitatem, tangibilita-
c. non esse majorem eâ, quæ spe-
ntentionalibus vulgò tribuitur.
tem ex hoc capite non prævalent
ia speciebus in ordine ad sensibi-
d est visibilitatem, tangibilitatem;
ramenti Eucharistici explicandam.

U M E N T U M S E C U N D U M
sic proponitur.

In Sacramento Eucharistico nihil est 84
falsi, aut ad sensus nostros decipiendos
destinati: at seclusis accidentibus realibus
quantitatis, gravitatis, coloris, &c. quid-
quid in eo apparet falsum esset, & ve-
luti destinatum à Christo ad sensus nos-
tros decipiendos. Et ratio manifesta est.
Tum quia species, quæ destructis simul
cum substantia accidentibus omnibus sup-
erantur solæ superstites; nullius rei
realis existentis essent species; & sic
essent, quàm illæ, quas offer-
magus, aut quivis alius præsti-
sauri non existentis. Tum etiam
es illæ quatecunque superstites,
uerint accidentia; de quibus
t saltem ea repræsentant; pu-
pulus Catholicus se ea videre;

Quibus potior. Arg. prob. &c. 233

lia ut quod, quamvis juxta Aristotelicam doctrinam recte intellectam non sint nisi sensibilia ut quo, sicuti jam ostensum est: ex hoc autem sic ostenso evidens saltem est accidentium, de quibus agitur, sensibilitatem, id est visibilitatem, tangibilitatem, &c. non esse majorem eâ, quæ speciebus intentionalibus vulgò tribuitur. Ergo saltem ex hoc capite non prævalent accidentia speciebus in ordine ad sensibilitatem, id est visibilitatem, tangibilitatem, &c. Sacramenti Eucharistici explicandam.

ARGUMENTUM SECUNDUM sic proponitur.

IN Sacramento Eucharistico nihil est falsi, aut ad sensus nostros decipiendos destinati: at seclusis accidentibus realibus quantitatis, gravitatis, coloris, &c. quidquid in eo apparet falsum esset, & veluti destinatum à Christo ad sensus nostros decipiendos. Et ratio manifesta est. Tum quia species, quæ destructis simul cum substantia accidentibus omnibus superponerentur solæ superstites; nullius rei assignabilis existentis essent species; & sic tam falsæ essent, quàm illæ, quas offerret avaro magus, aut quivis alius præstigator thesauri non existentis. Tum etiam quia species illæ qualescunque superstites, si minus fuerint accidentia, de quibus agitur, at saltem ea repræsentant; putatque populus Catholicus se ea videre:

ergo si Christus species illas vacuaret per destructionem accidentium repræsentatorum, sanè destinare videretur illas ad sensus nostros decipiendos, à quibus utique è contrà omnem deceptionem arceret conservando simul cum speciebus talium accidentium accidentia ipsa, qualiter arceri sensit D. Thomas, & Ecclesia sentiendum fidelibus proponit his verbis, quæ ex sermone D. Thomæ leguntur in lectione quadam festi Corporis Christi. *Accidentia etiam sine subjecto in eodem (Sacramento) subsistunt, ut fides locum habeat, dum invisibile visibiliter sumitur sub aliena specie occultatum, & sensus à deceptione redantur immunes, qui de accidentibus judicant sibi notis.* Tum denique falsum esset, ac sensus nostros deciperet quidquid in Sacramento Eucharistico residuum apparet; quia si nihil reale subest speciebus Eucharisticis visibile, tangibile, divisibile, frangibile, &c. Quid haberet præter meram apparentiam & sensuum illusionem visio Sacramenti Eucharistici, tactio, divisio, fractio, &c. ? Quod absit tamen, vel maximè quia, ut ait D. Ambrosius: *Nihil falsi putandum in sacrificio veritatis, vel sicut fit in Magorum prestigiis, ubi delusione quondam falluntur oculi; ut videant esse quod non est.*

185. Respondeo primò non requiri ad veritatē specierum qualiumcunque, sicuti prænotavimus, existentiam objecti per eas repræsentati, alioquin falsitatis ac illusionis

arguendæ essent omnes indiscriminatim apparitiones rerum non existentium: atque ita falsa & illusoria fuisset apparitio Spiritus sancti sub specie columbæ, & illa altera similiter apparitio Angelii Raphaelis sub specie adolescentis, &c. Neque enim sub specie columbæ existebat vera columba, aut sub specie adolescentis verus adolescens: quamvis dato & non concesso sub talibus speciebus extitisset aliquid vere corporeum confictum ad instar columbæ, aut adolescentis. Quod observo, ut innotescat quàm parum rationabiliter fundent nonnulli veritatem talium apparitionum in hoc quod saltem aderat aliquid, ut putant, vere corporeum per speciem columbæ aut adolescentis repræsentatum; parum enim obstarèt earum falsitati illud quodcunque assignabile, etsi verè corporeum, quia perinde illud corporeum reputatum fuisset esse id, quod non erat; nempe aut vera columba, aut verus adolescens. Igitur falsitas alicujus apparitionis non est dijudicanda ex non existentia objecti apparentis; sed aliunde ex sine fraudulento, ad quem ordinatur: & ad quem v. g. magus, aut per eum Diabolus ordinaret pro avaro tentando apparitionem thesauri non existentis, si ve lateret aut non lateret sub tali apparitione quicquam aliud à thesauro distinctum. Unde jam satis intelligis falsam censendam non fore apparitionem specierum Eucharisticarum, quamvis repræsentan-

tium accidentia non existentia, seu accidentia, per consecrationem Eucharisticam destructa, quia non ordinaretur ad ullum fraudulentum finem, vel maxime ob prae monitionem clarissimam & distinctissimam Christi dicentis *hoc*, nempe hoc totum, quod vides, quod frangis, &c. *est corpus meum*.

186. Respondeo *secundò* non minorem illusionem ac fraudem, si quæ est, quod absit, esse in hoc, quod appareant accidentia substantiarum non existentium, quàm in hoc, quod appareant species accidentium non existentium: nam sicuti ad præsentiam specierum repræsentantium accidentia putat, ut aiunt, populus adesse accidentia; ita similiter ad præsentiam accidentium repræsentantium substantias putabit adesse substantias. Quare aut nulla est fraus in repræsentatione accidentium non existentium; aut vicissim fraus erit in repræsentatione substantiarum pariter non existentium: imo multò periculosior ob connexionem magis necessariam accidentium cum substantiis per ea repræsentatis, quàm accidentium cum speciebus illa repræsentantibus. Vel si opposuerint Adversarii nullum esse periculum errandi circa substantias, quæ reputari possint subesse accidentibus Eucharisticis, propter prae monitionem Christi dicentis *Hoc est corpus meum*; & *Hic est Calix Sanguinis mei*, quia hæc verba satis excludunt substantias panis nimirum ac vini; opponam pariter neque-

ullum esse periculum errandi circa accidentia , quasi reputari possint subesse speciebus Eucharisticis , quia illa eadem prædicta verba non minùs excludunt accidentia , si quæ præfuerint , quàm substantias ejusdem panis ac vini : Quandoquidem , ut sæpius dictum est , id quod est esse corpus Christi , aut Sanguinem Christi tam alienum est ab accidentibus præmemoratis , quàm ab eorum substantiis : ergo si excludunt substantias istas , perinde excludunt & illa accidentia. Tandem ad id quod assertur ex D. Thoma asserente accidentia remanere , *ut sensus reddantur à deceptione immunes* , multa occurrerent respondenda , quæ tamen coarctata ad hæc pauca , nempe quod D. Thomas alibi in prosa quadam sua ad Sacramentum Eucharisticum attinente fatetur sensus falli. *Visus, gustus, tactus in te fallitur; sed auditu solo tunc creditur.* Videant igitur Adversarii in quo sensu Thomistico admitti possit & sensus falli , & sensus non falli , seu immunes esse à deceptione & non esse immunes , interim dum ego libenter admitto eos esse à deceptione immunes propter manifestam & invariabilem veritatem specierum Eucharisticarum , quæ licet accidentia sint , eaque admodum realia , multum tamen differunt ab Aristotelicis hæctenus impugnatis. Unde patet nullatenus sententiæ nostræ contrariari textum adductum D. Thomæ , nisi accipiatur in sensu Aristotelico : at sensum istum Ecclesia nunquam

proposuit credendum ; sed hætenus reliquit inter philosophos , sicut & inter Theologos Philosophantes disputandum.

ARGUMENTUM TERTIUM tale est.

187. **I**D sensibile quod manet post consecrationem Eucharisticam panis ac vini est quid permanens : at ista sensibilitas permanens facile quidem explicatur per accidentia Aristotelica quantitatis , gravitatis , coloris , &c. explicari verò nequaquam potest per species intentionales solas superstites. Tum quia species intentionales consistunt in assiduo quodam ac perenni fluxu ipsarum à suis objectis ad suas respectivè potentias : quo proinde fluxu sublato , aut utcumque aliter præpedito nullæ erunt hujusmodi species , quarum utique totum esse fluere est ; & sic nullæ essent species Eucharisticæ v. g. in pyxide conclusa , quod est contra fidem populi Catholici eas ibi clam asservatas , perinde ac alibi coram positas adorantis. Tum rursus quia species intentionales juxta nostram doctrinam nihil aliud sunt , quàm actiones objectorum sensationem sui per eas efficientium , uti efficientia sensationem sui coloris per actionem reflectendi lumen ; suæ duritiei per actionem resistendi contactibus ; suæ gravitatis per actionem tendendi deorsum , &c. at

omnis actio motio quædam est : nulli autem motioni competit esse rem permanentem : quis enim nescit motum esse de genere entium successivorum ? Ergo si species Eucharisticæ sunt quid permanens , consequens est eas non consistere in speciebus purè intentionalibus ; sed in accidentibus quantitatis , gravitatis , coloris , &c. quorum permanentia manifesta est. ?

Respondeo *primò* species intentionales posse dupliciter spectari , vel in actu primò , vel in actu secundo efficiendi sensationem suorum objectorum. Et eas quidem posteriori modo spectatas certum est consistere in assiduo quodam ac perenni fluxu ab objectis ad suas respectivè potentias , quas si non attigerint , nullam in iis sensationem efficient : attingere autem non possunt , nisi ab objectis suis effluerint. At si priori modo spectantur , nullatenus consistunt in fluxu prædicto ; sed in præparatione ad illum : & ista quidem tam permanens est in objecto , quàm objectum ipsum ; objectum enim est constanter visibile , etiam quando non videtur ; & constanter tangibile etiam quando non tangitur ; & constanter mobile etiam quando non movetur , &c. Atque ita species visibilitatis , tangibilitatis , mobilitatis objecti , &c. constantes sunt , & permanentes. Idem itaque cogita speciatim de speciebus Eucharisticis , quarum conclusio in pyxide impedit quidem actualitatem efficiendi hanc , aut illam sensationem ; sed non

vim, & præparationem efficiendi: atque hæc præparatio proxima sufficit; neque enim necesse est ad rationem sacramenti, ut sit signum sensatum; sed sufficit, ut sit sensibile: alioqui nec accidentia Aristotelica panis v. g. Eucharistici essent signa sacramentalia sufficientia; perinde enim certum est ea non continuo sentiri, videri, tangi, dividi, uti quando in sacra pyxide concluduntur. Itaque nos similiter dicimus de speciebus nostris Eucharisticis intentionalibus eas utique non sentiri, quando in sacra pyxide concluduntur; sed esse nihilominus sensibiles propter præparationem proximam, in qua Christus est agendi, & afficiendi sensus nostros eo omni modo; quo panis afficeret, si adesset.

189. Respondeo *secundò* quamvis non omnes species panis Eucharistici habeant actum suum exercitum; nempe quando ille sacratissimus panis in pyxide conclusus asseruatur, at earum multas nihilominus exerceri: idque non solum si intelligimus conclusum v. g. simul cum hostiis vermiculum, qui eas corrodat, si enim eas corradit & eas etiam tangit, & dividit, & frangit, & edit, &c. quod utiq; fieri non potest, nisi per species actu exercitas hostiæ tangibilis, divisibilis, frangibilis, edibilis, &c. sed etiam quia sublato illo, aut quocunque alio simili casu panis consecratus, & conclusus in pyxide eam tangit, ab eaque vicissim tangitur; perinde ac non consecratus & tangeret, & tangeretur: tangere verò ac tangi simul

Quibus potior. Arg. prob. &c. 247

simul non potest, nisi per localem correspondentiam, ac per impenetrationem localem. Ergo per eum exercentur actu species contactus, correspondentiæ localis, & localis simul impenetrationis, & quæcumque aliæ ex his pendent, aut cum his connectuntur, videlicet species duritiei, figuræ, gravitatis, &c. ita quod sola videretur deesse pani Eucharistico concluso, sicuti supponitur, species visionis, quæ est actio reflectendi lumen, quia præsumitur nihil esse luminis in pyxide bene clausa, ac præsertim noctu. Quamquam id puto gratis præsumi, inferoque ex hoc quod per noctes obscurissimas in cubiculis quantumcunque diligenter clausis procurant huc illuc feles ac mures, multòque faciliùs minutiora animalcula, quod absque adminiculo diminuti cuiusdam luminis non magis possent præstare, quàm nos absque adminiculo abundantioris. Ergo in sacra pyxide quantumcunque diligenter clausa fortè, imò certè est aliquid luminis, quod vermiculo ad huc illucque procurrendum, & ad seligendas partes hostiæ corroden-dæ sufficeret: quia verò illud paululùm luminis ibi reflectitur à pane consecrato, perinde ac à non consecrato reflecteretur, consequens est nec deesse illi speciem visionis, quæ est actio reflectendi lumen, ut dictum est: & sic species omnes in pyxide conclusa perinde adsunt. Quid ergo opponendum supererit Adversariis contra permanentiam specierum Eu-

charisticarum intentionalium ? Neque tandem hæreo in hoc , quod aiunt actionem omnem , secundum quod motio est , pertinere ad genus entium successivorum , non inquam , hæreo aut hærendum puto ; quia licet actio , præcise ut actio est , apprehendatur sub conceptu entis successivi , nihilominus actioni dummodò non interruptæ , non deest sua permanentia : & hoc pacto actio illuminandi in sole est permanens , quia assidue & constanter exhibet sol speciem sui videndi. Unde si Christus in hunc eundem modum exhibet absque intermissione ulla species sui videndi , tangendi , dividendi , &c. sub forma panis , perinde ac illas exhiberet panis ipse si adesset ; rursus dico nihil Adversariis superesse opponendum adversus permanentiam specierum Eucharisticarum intentionalium.

ARGUMENTUM QUARTUM proponitur sub hac forma.

190. **S**pecies Eucharisticæ sunt species consecratae & adorandæ , ut satis constat ex modo loquendi de illis , ac simul more genuflectendi coram illis apud Catholicos receptissimo. At evidens quidem est qualiter consecratio & adoratio illa competere accidentibus realibus quantitatis , gravitatis , coloris , &c. possint ; ex hoc enim quod sacratissimum Christi Corpus tan-

gant & obvelent, quis non advertit ea consecrari & altissimum cultum mereri: in-
evidens è contrà est, imo explicatu im-
possibile qualiter consecrari possint, &
adorari mereantur species merè intentio-
nales in solis actionibus objectivis simili-
tudinariis consistentes. Tum quia conse-
cratio supponit realitatem subjecti conse-
crandi, qualis nulla singularis; ut par est,
ac perseverans competit actionibus nudè
acceptis. Tum rursus quia talium actio-
num totum esse, si quod est, non est nisi
esse similitudinarium panis ac vini, imo
prorsus idem esse similitudinarium, quod
utriusque erat ante consecrationem: quare
si nihil habet amplius, non est dignius
adoratione ulla post consecrationem, quàm
ante consecrationem. Atqui ut dictum
est, speciebus Eucharisticis, quas Conci-
lia remanere definierunt, convenit esse
sacras & adorandas, sequitur intelligenda
per eas esse accidentia realia, quibus con-
venire possit esse sacra & adoranda: &
hæc quidem accidentia erunt Aristotelica
vulgaria accidentia quantitatis, gravitatis,
coloris, &c.

Respondeo primò consuetudinem illam, 191.
species Eucharisticas appellitandi sacras &
adorandas non habere forsan sufficiens
fundamentum sive in Conciliis, sive apud
sanctos Patres, præsertim antiquiores,
quibus id unum curæ fuit, ut adorandum
proponerent corpus Christi sub speciebus
panis ac vini occultatum, etsi sub iisdem

speciebus videndum, tangendum, manducandum, &c. Sicuti neque Christus quicquam aliud Apostolis suis adorandum simul ac manducandum proposuit, quàm hoc, quod dixit esse corpus suum. Ne tamen à modo loquendi & à more adorandi isto recedam, species Eucharisticas esse Sacras & adorandas censeo vel propter hoc unum, quod nihil sunt, nisi actiones Christi exhibentis se videndum, tangendum, dividendum, ac tandem manducandum sub similitudinibus panis ac vini: quid enim Sacrum & adorandum non est in omnibus, ac singulis actionibus Christi sub quacunque specie apparentis sive propria, sive aliena? Quarum præterea actionum & realitas maxima est, & origo Sanctior, quàm earum per quas panis non consecratus, idem dic de vino, videndum se se, tangendum, &c. præbebat: ut hinc intelligas ad earum consecrationem & adorationem nihil deesse ex his, quæ ad
192. utramque ab argumentante desiderantur.

Respondeo *secundò* non satis expressè loqui Theologos nostros Aristot. circa modum quo fieri possit, ut accidentia quantitatis, gravitatis, coloris, &c. tangant Corpus Christi, quod utiq; subest illis, si tamen subest, modo prorsus incorporeo; & in quo non subjectantur per adhæSIONem ullam, aut inhæSIONem. Quare si sacra forent & adoranda, id non haberent, nisi fallor, ex contactu; sed ex aliquo obvelandi respec-

tu, quem aliàs non puto ad consecrationem, de qua agitur, & adorationem sufficere; quia ut obvelare putantur accidentia Corpus Christi, ita posset illis destructis aer solus ipsum obvelare, nec tamen capropter ullus illum aerem adoraret. Multoque minùs apud eosdem Theologos convenitur de cultu aut dulciæ, aut hyperdulciæ, aut latriæ talibus accidentibus exhibendo: Ego itaque donec seligant quem maluerint, dico nullum ex his esse, qui exhiberi prædictis accidentibus decenter possit: nam quæ decencia, imo quæ indecentia non est in hoc, quod necesse foret illa quantumvis sacra & adoranda statim ac ore excipiuntur & in stomachum illabuntur, sputo infici, halitu fœdari, ac solvi tandem & corrumpi, & in fæces nescio quas verti: neque enim annihilari illa sentiunt; sed ut dictum est, corrumpi. Videat igitur Adversarius qualiter nos dignius de speciebus Eucharisticis sentiamus, & rursus quàm evidentius explicare vaseamus quidquid ad earum adorationem refertur.

ARGUMENTUM QUINTUM

istud sit.

Fides docet species Eucharisticas remanere, easque remanere sine subiecto, seu, quod idem est, remanere destructo earum subiecto, in cuius locum non successerit aliud. At id utrumque clare ac

distinctè verificatur in accidentibus quantitatis, gravitatis, coloris, &c. Nam illa præfuerunt in pane ac vino, ut docent Aristotelici, evidens est illa eadem remanere; & æquè evidens illa eadem remanere absque suo connaturali subjecto, aut ullo alio, quod in locum ejus successerit: quandoquidem pariter docent subjectum, quod erat connaturale, per consecrationem transubstantiari in sacratissimum Christi Corpus, quod utique neque evadit, neque evadere potest quantum quantitate panis & vini; aut grave gravitate panis & vini; aut coloratum colore panis & vini; &c. quamvis lateat & occultetur sub similitudinibus panis & vini quanti, panis & vini gravis, panis & vini colorati, &c. Neutrum autem unquam verificari poterit in hujusmodi speciebus purè intentionalibus, quibus id unum tribuimus esse actiones, per quas objecta sese sensibus repræsentant: quis enim statim non advertit non remanere eas actiones, per quas panis sese repræsentabat quantum, gravem, coloratum, &c. quia (& idem dic de vino) transubstantiatus supponitur? Ac tum si panis jam non agit; sed Christus vice panis, quis etiam non advertit actiones illas, quæ tunc panem habebant pro principio, sive subjecto, nunc habituras Christum pro principio, sive subjecto? Ergo juxta nostram sententiam aut non remanerent species panis & vini, aut certè non remane-

ent absque subjecto : quanto itaque tu-
ius expeditiusque est admittere acciden-
tia, quorum remanentia absque subje-
cto tam clare conformis est fidei, ac ra-
tioni?

Respondeo *primò* in omni actione, per¹⁹⁴
quam objectum se repræsentat quantum,
grave, coloratum, figuratum, &c. atten-
dendam esse & actionem ipsam, quæ est
actio extendendi, gravitandi, colorandi,
figurandi, &c. & similitudinem objecti-
væ tali actione expressam : in qua utique
similitudine sic expressa verè ac strictè
consistit idea speciei objectivæ. Quare
dum modo verificetur remanere post con-
sumptionem panis v. g. Eucharistici ean-
dem similitudinem ejusdem panis ut quan-
tatis, ut colorati, ut figurati, &c.
verificabitur remanere species
eadem, quæ præerant? At illud
verificatur, ut ad sensum visus, tactus,
omnino pateat, sicuti patere necesse
est ad occultationem mysterii. Præterquam
quod si supradictæ actiones extendendi,
gravitandi, colorandi, figurandi, &c. at-
tenduntur rursus secundum impressiones,
quas progignunt in effluviis permeanti-
bus, aut in mediis permeatis, aut tandem
in potentiis, in quibus sensationem con-
venientem perficiunt; comperietur rursus
impressiones illas omnino easdem rema-
nere : nam v. g. si ve panis lucem reflectat,
et Christus vice panis, eadem est, &
eadem lucis reflexio; eadem est & ejus-

dem lucis transmissio per aerem ; eade est , & ejusdem potentiae visivae immutatio. Quare non alia est differentia , quàm principii agentis aut naturalis , quod est panis ; aut supernaturalis , quod est Christus : imo quia Christus id agit in quantum Deus ; Deus autem antea concurrebat simul cum pane ad praedictam lucis reflexionem , &c. superest id tantum ex parte principii reflexivi esse discriminis , quod Deus solus id praestet , quod praestaret , simul cum pane , si adesset. Itaque gratis ab Adversariis inculpamur , quasi juxta nostram sententiam non remaneant eadem species panis ; cum non possint remanere magis eadem , quàm quo jam die modo : & juxta quam simul evidenter remanet subjectum earum naturale erat panis non consecratus. Ergo remanent eadem , & nihilominus earum subjectum naturale non remanet : hoc utrumque nonne sufficit ad verificandam infallibilitatem decretorum conciliarium de remanentia specierum absque suis subjectis ?

195. Respondeo *secundò* multò plures , easque hactenus insolutas occurrere in scholis Aristotelicis difficultates circa remanentiam , de qua agitur , specierum omnino earundem panis ac vini ; namque accidentia quibus , ut hoc obiter repetam , falsò tribuunt esse species ; sive maneat singula sine ullo prorsus subjecto , sine subjeceptur omnia in quantitate divinitè

Quibus potior. Arg. prob. &c. 249

habente vim subjectivam substantiæ, evidens est ea non eadem remanere; præsertim verò juxta illos, qui generatim contendunt accidentia individuari à suis subjectis: quid enim juxta illos evidentius, quàm accidentia, de quibus sermo est, post transsubstantiationem factam non esse eadem, quæ utique tunc aut nullum subjectum habent, aut certè non habent idem? Præterquam quod illa panis ac vini substantia, quæ præerat, nisi dicatur quod præerat prorsus otiosa, & omnino passivè se habens ad omnes actus, relinquit accidentia spoliata eâ activitate, quam illis communicabat, quum aderat. Ergo ex hoc capite accidentia non manent eadem; sicuti neque eadem manebunt, si dixeris ea divinitùs elevari ad totum id præstandum per se sola, quod simul cum substantia, aut per substantiam antè præstabant; vel propter hanc unam differentiam, quæ erit agendi deinceps supernaturaliter id, quod antecederet ad transsubstantiationem suorum subjectorum agebant naturaliter. Unde tandem satis intelligitur nihil solidi argui posse contra remanentiam earundem specierum intentionalium, quod non possit solidius retorqueri adversùs remanentiam eorundem accidentium realium Aristotelicorum quantitatis, gravitatis, coloris, &c.

ARGUMENTUM DENIQUE
sextum proponetur in hunc
modum.

196. **T**heologorum mos est, isque receptissimus ac tutissimus, ut quotiescunque offeruntur duo diversi Philosophici modi exponendi aliquod mysterium, ille alteri præferatur, qui simplicior sit, paucioraque involvat miracula: stabiliuntque morem istum in eo vulgari axiomate, quo generatim deciditur frustra fieri per plura, quod potest fieri per pauciora. At certum est simplicissimum esse, paucissimaque exigere miracula modum Aristotelicum explicandi qualiter remaneant species panis ac vini, per remanentiam accidentium quantitatis, cæterorumque in quantitate divinitus subjectatorum; namque ad hoc tantum requiritur, ut quantitas divinitus vices gerat substantiæ, sicque subiectet cætera accidentia, quæ proinde erunt ejusdem sensibilitatis, cujus erant ante factam transubstantiationem sacramentalem; quapropter juxta hanc Philosophicam opinionem, ut patet, unico opus miraculo est pro explicanda sensibili remanentia, de qua agitur. E contra verò juxta opinionem oppositam, & multis hætenus argumentis aliis impetitam, plurima, eaque parum decentia exiguntur

miracula, namque opus erit, ut Christus gerens vicem panis absentis adsit, & agat, eo omni modo, quo panis ageret, si adesset. Unde quot sunt genera actionum convenientium pani nondum transsubstantiato, videlicet repræsentandi se quantum, gravem, coloratum, figuratum, sapidum, &c. tot occurrerent peragenda à Christo genera miraculorum, nempe supplementum vicem, & activitatem panis jam transsubstantiati: eaque utique peragenda occurrerent non modò semel, sed infinities seu momentis singulis, iisque in omnibus locis, ubi adsunt hostiæ consecratæ: ita quod Christus sic Sacramentatus videretur unice & assidue occupatus in emittendis speciebus panis transsubstantiati. Et propterea dixi plurima illa, quæ exigenterentur, miracula fore etiam parum decencia respectu Christi, quem non modò non decet esse in illa perpetua agendi sollicitudine irrequietum; sed neque irrequietum esse patitur status inactivus, ac, ut ita dicam, emortuus, quo sub speciebus Eucharisticis occultatur. Ergo, &c.

Respondeo *primò*, neque contradicitori¹⁹⁷. mori, quem Adversarius inducit sectandum: quamquam non est ita scrupulosè quærenda hæc miraculorum parsimonia; quis enim neget posse Deum aliquando ad ostentationem suæ potentiae non parcere multitudini miraculorum? cui utique v. g. non pepercit, quum ex Ægypto

suum eduxit populum in terram promissam: quot enim sunt, ac quam portentosa miracula, quæ in hunc finem præstitit & in Ægypto, & in deserto? quamquam ut satis patet, non egebat iis omnibus; sed ostendere voluit magnificentiam potentiae suæ in casu illo, & potuit velle ostendere non abîmilitè in casu Eucharistico, de quo agitur. Attamen prædictum Theologicum morem è duobus modis Philosophicis ad explicationem cujusvis mysterii concurrentibus eum præferendi, qui simplicior sit, paucioraque exigat miracula, ego libenter recipio; sed simul contendo talem non esse, quem Aristoliti suggerunt. Nam quamvis juxta illos unico videatur opus esse miraculo, elevante videlicet quantitatem ad gerendas vices substantiæ, unum illud tamen, quod nec possibile est, ut infra dicam, plurima involveret miracula propter multiplicitem plurimam accidentium, quorum singula seorsim egerent miraculosè conservari absq; suo connaturali subjecto, quod est substantia. Et hæc est ratio, quia actio miraculosa conservandi v.g. gravitatem sine suo subjecto connaturali non est actio sic conservandi colorem: aut figuram, &c. quare computa, si potes, quot sunt accidentia panis transubstantiati, & ibi totidem habes miracula, eaque continuo exercenda: præter totidem alia, quibus opus est, ut accidentia quæ subjectum connaturale non habent, ac proinde nec connatu*

connaturalem ullum ab illo recipiunt influxum operandi, operentur nihilominus ad eam sui sensibilitatem præstandam per emissionem specierum singulis convenientium, quam præstabant antequam suo connaturali carerent subjecto. Neq; putes effugere dicendo quantitatem unico tantum miraculo efficere erga accidentia cætera quidquid efficiebat substantia: ne inquam id putes, quia enim actio subjectandi gravitatem non est actio subjectandi colorem, aut figuram, &c. sequitur pariter omnes illas subjectandi actiones, quas ad quantitatem refers, fore pro totidem miraculis computandas; neque enim illæ naturales sunt, sed supernaturales, ut fateris. E contra verò juxta modum posteriorem, qui noster est, explicandi remanentiam supradictarum specierum panis ac vini, appareret illicò nulla hujusmodi desiderari miracula, quæ prior alter Aristotelicus modus exigit pro conservatione, subjectatione & operatione accidentium; nec alia requiri, quàm quibus opus est ad hoc unum, ut Deus exhibeat per se ipsum easdem panis absentis species, quas simul cum pane exhibebat, quando aderat. Imo quia dum panis aderat exhibebat Deus species illas per concursum providentiæ suæ ordinarium, non occurreret in hoc casu sacramenti Eucharistico; nisi prædictæ exhibitionis continuatio, quæ non est habenda pro miraculo sâ, nisi in hoc, quod fiat sine exigentia

panis, ad cuius exigentiam ante fiebat. Vide itaque si de imminuēda multitudine miraculorū hīc agitur, quā opportuniū immutationi illius opinio nostra consulat.

- 198 Respondeo *secundò* gratuitum & indemonstratum esse quod aiunt adversarii cætera accidentia subiectari divinitus in quantitate elevata ad supplendas vices substantiæ: substantia enim, ut alibi notatum est, multas habet proprietates accidentales, quæ ut suppleri per quantitatem non possunt, ita neque possunt subiectari in ea; sic quippe substantia panis nutrire potest transformari in vermes & in ignē, &c. potest; sed ejusdē panis quantitas neq; sic nutrire potest neq; sic transformari etiam divinitus, ut in Scholis Arist. multi sunt, qui fatentur. Unde quando accidit panem Eucharisticum nutrire, aut putrefieri, aut igniri, &c. recurrunt illi perinde ac nos ad aliquam materiam miraculosè in hunc aut illum effectum suppeditatam pro occultando mysterio. Præterquam quod si substantiæ propriū est subiectare quantitatem, proprium subinde est esse & denominari quantam: rursus si substantiæ proprium est subiectare gravitatem, proprium subinde est esse, & denominari gravem, &c. at à quantitate tam alienū est esse, & denominari gravē, quā à gravitate alienum sit esse, & denominari quantam, & ita de aliis: quare tam gratis dicitur quantitatem subiectare cætera accidentia, quā de cæteris accidentibus diceretur ea subiectare quan-

titatem, aut ea subjectari abs se se invicem. Sed quidquid hac de re Philosophica tandem sit, satis jam liquet non posse Adversarios, contra quàm putent, liberare doctrinam suam, quæ est de remanentia accidentium quantitatis, gravitatis, &c. ab ingenti multitudine miraculorum, pro quibus utique continuò & passim exercendis, si ea quæ perinde afferenda esset sollicitudo, Deum, ut opinabuntur, non dedecet, quæ est causa cur opponant indecentiam ejus sollicitudinis, quâ Deus assidue suppeditaret species panis jam transsubstantiati? Tum verò si quæ esset sollicitudo ista in Deo, quantula certè erit; si cum eâ comparetur, quæ est concurrendi ad omnes actus omnis creaturæ: sicuti revera ad eos concurrit in ratione agentis universalis? Quod autem dicunt talem ullam sollicitudinem non convenire Christo Sacramentato, vel maximè ob modum inactivum &, ut aiunt, emortuum, quo adest sub speciebus Eucharisticis, facillimæ solutionis est; quia quid vetat referre assiduitatem illam operandi, id est exhibendi sensibus nostris omnem panis transsubstantiati sensibilitatem, visibilitatem, tangibilitatem, divisibilitatem, &c. quid, inquam, vetat illam referre ad divinam Christi potentiam, si referre nolueris ad humanam? At potentia Divina Christi etiam sub speciebus Eucharisticis mirabiliter absconditi non subiacet statui illi inactivo & emortuo, quem

opponunt. Et sic quidem haecenus unâ alterâque responsione, nisi fallor, idoneâ solutum manet, quidquid solidioris ex parte Aristotelicorum objici potuit adversus sententiam nostram de speciebus *duntaxat* manentibus, quam superest ad coronidem hujusce operis, ut totidem argumentis adversus contrariam de remanentia accidentium militantibus tueamur.

ARTICULUS VI.

QUIBUS POTIORIBUS

argumentis è contra convincatur species panis ac vini post consecrationem Eucharisticam duntaxat manentes non esse accipiendas pro accidentibus vulgaribus quantitatis, gravitatis, &c.?

- 199 **N**otandum *primò* argumenta generalim omnia ac singula, quæ totâ primâ quæstione hujus operis protuli ad ostendendam non existentiam accidentium Aristotelicorum, militare hîc adversus eorum remanentiam; nam quæ non præextiterint, evidens est remanere non posse. Adversus eandem rursus militat quidquid totâ quæstione secundâ adductum est, ut ostenderetur non esse convenientes tales species, quales ad sensibilitatem suc-

in accidentium efficiendam inducunt Aristotelici; evidens etiam quippe est non remanere sensibilia, nisi quæ antecederent sensibilitatem aliquam obtinuerint: quapropter verò illam obtinuissem accidentia prædicta, nisi per species idoneas, quas scholæ Aristotelicæ non proponunt? At tandem si quid totâ hac quæstione tertiâ accuratè probatum est per singulos articulos, id totum æque convincit prædicta accidentia nec remanere, nec pro speciebus, de quibus agitur, posse accipi. Quapropter ut ab importuna repetitione abstinere, benignum lectorem rogabo, ut consequentia argumenta sive ex toto, sive magnâ ex parte intacta dignetur jungere cum omnibus ac singulis præcedentibus recolendo ista, & ponderando qualiter cum reliquis bene cohæreant.

Notandum *secundò* Aristotelicos non^{200.} aliunde, quàm ex sensibus arripuisse occasionem admittendi in subjectis accidentia realia, qualia in illis admittunt, videlicet quantitatis, gravitatis, coloris, figuræ, &c. reputantes non posse subjectum ullum apparere quantum absque quantitate inexistente; aut grave absque gravitate inexistente; aut coloratum absque colore inexistente; aut figuratum absque figura inexistente; &c. At falsò id reputaverunt, quia ex sensatione alicujus subjecti non potest argui nisi hoc unum, esse scilicet in subjecto illo vim efficiendi talem sensationem. Et revera Aristot. ipsi hoc unum argu-

unt pro multis subjectis; sic enim ex sensatione ebrietatis v. g. à vino nimio potatū provenientis arguunt inesse vino vim inebriandi: ebrietatem tamen vino inexistentem non admittunt: sicuti rursus ex sensatione doloris, quem efficit ignis adurens, arguunt quidem inesse igni vim effectricem hujus doloris: at inesse illi dolorem ullum similem nunquam dixerunt, &c. Quare ergo ex actione ignea calefaciendi arguunt calorem in igne, aut ex actione aquea infrigidandi arguunt frigus in aqua, &c. ? & rursus quare ex actione extendendi arguunt extensionem, ex actione gravitandi gravitatem, ex actione colorandi colorem, ex actione figurandi figuram, &c. inexistentem suis respectivè subjectis? Certe par est ratio pro subjectis omnibus, quorum omnes actiones formam aliquam sensationibus per eas factis similem inexistentem important, vel nullæ. Quod obiter notatum sit ad insinuandam vim argumenti cujusdam negativi deinceps proponendi, & ostensuri Aristotelicos non arguere sufficienter remanentiam accidentium ex sensatione eorum remanente; namque si hæc sensatio præexistentiam eorum non probat, quo pacto probare poterit remanentiam?

201. Notandum *tertiò* multas saltem esse actiones, quæ substantiæ corporeæ conveniunt, & ab illa perfici possunt independenter ab ullis accidentibus inhærentibus, quibus tribuatur efficere hanc, vel illam

Quibus potior. Arg. è cont. &c. 259
sensibilitatem earum. Sit in exemplum
substantia corporea lapidis ; hæc itaque
substantia corporea per se ipsam præcisè
ac solitariè spectata vel esset penetrabilis
à mea manu , quod nemo dixerit ; quia
substantiæ corporeæ penetrari naturali-
ter non possunt invicem : vel esset impe-
netrabilis ; at quo pacto impenetrabilis ,
nisi resisteret manui tangenti ? hæc vero
resistentia nonne in manu mea efficeret
sensationem duritiei , simul ac contactus
lævis aut asperi ? Rursus si prædicta illa
substantia corporea lapidis tangeretur à
lumine incidente , nonne illi pariter resis-
teret , nonne illud reflecteret : ac tum non-
ne istud lumen sic reflexum afficeret po-
tentiam visivam , & afficiendo efficeret
sensationem , quæ esset visio hæc aut illa ,
seu hujus aut illius coloris ? &c. Ergo
substantia illa corporea independenter ab
ullis accidentibus inhærentibus exhiberet
se ipsam multis modis sensibilem : imo iis
omnibus modis , quibus ex toto est sen-
sibilis : sicut tandem nisi illa sensibilem
se exhiberet , non illa sentiretur ; sed
quid omnino aliud ab illa distinctum. Ne-
que valet si cohærenter ad præjudicia tua
dixeris falsò me supponere substantiam
prædictam corpoream quantitate sua aut
nondum vestitam , aut deinceps spoliatam
esse tangibilem : non inquam valet ; quia
tu ipse confundis cum suppositione de-
monstrationem , quam attuli ostendens
substantiam illam corpoream fore per se

ipsam, & absque ullo quantitatis adventitiæ subsidio impenetrabilem à manu mea: nec impenetrabilem fore, nisi quia resisteret meo contactui: omnis autem contactus est mutuus: ergo tangeretur, nec utique, nisi esset tangibilis. His paucis prænotatis venio ad argumenta, quæ promissi pro stabiliendâ doctrinâ, quâ contendo neque remanere accidentia Aristot. quantitatis, gravitatis, &c. in casu Eucharistico, de quo agitur; neque subinde pro illis posse accipi species illas panis ac vini, quas *duntaxat* post consecrationem factam manere à sacris Conciliis definitum est.

ARGUMENTUM PRIMUM.

- 202 **R** Emanentiam, de qua agitur, accidentium Aristotelicorum, videlicet quantitatis, gravitatis, coloris, figuræ, &c. probant Adversarii, neque melius aliunde probant, quàm ex sensibus, ad quos patet, ut aiunt, ea remanere. Sic enim Divus Thomas, qui apud me est instar omnium, distinctissimè quaerens 3. p. q. 75. art. 5. *Utrum in hoc Sacramento (Eucharistico) remaneant accidentia panis & vini post conversionem*, sic respondet. Respondeo dicendum, quod sensu apparet factâ consecratione omnia accidentia panis & vini remanere: ac deinde ad secundum rursus ait. *Sunt enim ibi secundum rei veritatem accidentia, quæ sensibus dijudicantur.* Quare si adducta experientia ista sensuum.

feu , quod idem est , ratio ex perceptione
sensuali quantitatis , gravitatis , &c. peti-
ta , quâ nullam urgentiorem adducunt ,
non satis probat remanere quantitatem ,
gravitatem , &c. consequens est dubitari
saltem de tali remanétia à nobis posse; uti
dubitatur , vel maximè quia in omnibus
apparitionibus miraculosis , quarum sacra
Scriptura meminit sive Dei , sive Angeli à
Deo missi, &c. sensu similiter percipiebantur
accidentia quædam quantitatis, gravi-
tatis , coloris , figuræ , &c. nec tamen acci-
dentia hujusmodi realia ulla aderant , ut
Theologi communiter sentiunt cum ipso
D. Thom. qui , ne in prædictis appari-
tionibus vim faciam , eas certè , quæ in
Eucharistia aliquando factæ sunt Christi
sub forma pueri, aut carnis sanguinolentæ.
non aliter exponit, quàm per immutatio-
nem specierum intentionalium afficien-
tium sensus nostros modo, quo par est , ad
percipiendam formã pueri, aut carnis san-
guinolentæ. Atqui in istis casibus tam verè
percipiuntur accidentia pueri & carnis,
quàm in casu , de quo agitur, accidentia
panis & vini. Ergo vel in illis adsunt acci-
dentia pueri & carnis , quod D. Th. bñuita
3. p. q. 76. art. 8. vel in isto incertum est
an adsint accidentia panis & vini : præ-
sertim verò , quia id æquè liberum & fa-
cile est Christo in omni casu assignabili
exhibere quodvis subiectum sensibile sive
sub propriis , sive sub alienis speciebus
independenter à subsidio talium acciden-

tium realium , qualia Aristotelici cogitant , quantitatis , gravitatis , coloris , &c. Auget rursus mirum in modum incertitudinem istam id , quod alibi satis ostensum est ; obstitura videlicet praedicta accidentia , si remanerent , veritati formæ utriusque consecratoriae Eucharisticae , quia designarentur per particulam quæ in utrâque est, demonstrativam , neque tamen verificaretur de illis , quod sint aut Corpus Christi , aut sanguis Christi. Ergo non est saltem certum talia accidentia remanere ; quia verò aliunde certum est remanere species panis & vini , consequens tandem est non posse accipi pro speciebus istis accidentia illa , ut erat probandum.

- 203 Neque difficultatem hanc solveret, qui pro Adversariis responderet argumentum istud aut nullius esse roboris, aut è contraranti , ut probet dubitandum perinde fore de inexistencia accidentium cujuscunque rei sensibilis , uti solis, ignis, aquæ , &c. quandoquidem posset Deus qualemcunque hujusmodi rem sensibilem nobis repræsentare , aut ab initio providisse repræsentari per solas species intentionales. Nemo tamen dubitandum putat de inexistencia prædictorum accidentium , vel maximè ; quia aliàs videretur Deus voluisse fallere sensus humanos repræsentando , aut providendo repræsentari accidentia , quæ non inexistenter suis subjectis , licet inexistere reputarentur. Quare ergo

dubitabitur de existentia accidentium Eucharisticorum , quamvis non inexistant suis connaturalibus subjectis per factam transubstantiationem destructis. ?

Non inquam difficultatem hanc solveret , quia neque sic respondens adverteret vim illius eò tendentis , ut probetur posse in casu supernaturali Eucharistico evenire id , quod nemo negat evenisse in casu simili ac multiplici supernaturali apparitionum , quas ex sacris Scripturis , aut ex historiis Ecclesiasticis novimus : & id quidem posse præsertim evenire ad tollendam repugnantiam , quam comperiri probatum est inter residuitatem accidentium panis & vini , & veritatem formæ , quâ pro utroque consecrando usus est Christus , & uti Sacerdotes sancivîr. Unde vides propter hanc rationem , plurimasque alias non inferiores ad cultum & honorem Sacramenti attinentes , quas alibi tetigi , non remansura accidentia panis & vini , dato etiam , sed non concesso , quod vere præ-existissent : eorumque solas proinde species intentionales adfuturas ad eundem modum ; quo adsunt solæ species intentionales pueri , aut carnis sanguinolentæ , quando Christus in eodem sacramento apparet sub hujus , aut illius effigie : & ad eundem pariter modum , quo solæ aderant tales species intentionales , quæ possent aut peregrinum aut hortulanum repræsentare , quando idem Christus extra Sacramentum hanc, & illam assumpsit, ex- 204

hibuitque effigiem. De cætero autem quod spectat ad apparitiones naturales rerum corporearum, nullatenus militat adversus casum singularem supernaturalē, de quo agitur, & quem eapropter nihil est, quod vetet excipi, imo excipiendum fore satis ostenditur ex prædictis. Quapropter apparitio accidentium inexistentium rebus cæteris non probat existentiam accidentiū apparentiū in pane & vino jam consecratis, dato rursus, quod vera esset existentia accidentium in rebus illis cæteris; dato inquam, quia verissimè falsa est, si de accidentibus agitur in sensū Aristotelico acceptis, quorum utique possibilitas nulla est, ut satis hæcenus probatum est.

ARGUMENTUM SECUNDUM.

- 205 **M**Otiva omnia potiora, quibus Aristotelici ducuntur pro defendenda remanentia accidentium realium quantitatis, gravitatis, coloris, &c. post consecrationem ad hæc duo referuntur; quorum unum est merè Philosophicum, & aliud Philosophico-Theologicum. Illud in hoc consistit, quod ex principiis Philosophicis Aristotelicis præventi sunt dari in subjectis omnibus materialibus accidentales multiplicis generis entitates tum ab illis, tum abs se invicem realiter distinctas, quas vocant quantitatem, gravitatem, colorem, &c. Istud verò consistit in hoc, quod reputent statum Christi in Eucha-

Quibus potior. Arg. è contra &c.

Eucharistia esse talis impassibilitatis ,
subjacere nullatenus possit iis omnibus ,
passionibus , quibus subjacent hostiæ con-
secratae , quas utique contingit dividi ,
frangi , lacerari , atteri , transferri , aduri ,
putrescere , &c. præter vim activam , quam
aliunde habent afficiendi sensus nostros ,
quin etiam nutriendi. Unde inferunt talia ,
ac taliter realia superesse post consecratio-
nem accidentia , quibus conveniat & pati ,
& agere prædicta omnia. At ex duobus qui-
dem præmissis motivis prius nihil urget :
quia principia philosophica veriora hæte-
nus demonstraverunt improducibilitatem ,
ac proinde non existentiam entitatum hu-
jusmodi accidentalium sive à suis subjectis ,
sive abs se se invicem distinctarum : quare ut
apud illos sequitur remanentia ex præexi-
stentia , ita apud nos ex adverso colligitur
accidentia , quæ non præextiterint , non
manere. Posterius verò parum urget ; quia
ex modo , quo Christus existit in Eucha-
ristia , non tantum non sequitur eum
non posse agere & pati prædicta ; imo ob
finem , ad quem modus ille existendi re-
fertur , necesse est ut prædicta illa omnia
tum agat , tum patiatur : aut certè sup-
pleat ad occultationem mysterii , sed aliun-
de quàm ex accidentibus Aristotelicis ,
quidquid opus erit ad agendum sic , vel pa-
tiendum. Nam nunquid ex fine ad quem
sacramentum Eucharisticum ordinatur ,
opus est carnem Christi esse verum cibum ,
& sanguinem ejusdem Christi esse verum
potum ? Opus certe est , aliàs non verifi-

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 267

munis Theologorum Sententia , propterea quod Status Christi in Eucharistia neque sit activus , neque passivus : unde quæcunque accidunt actiones aut passionnes in hostiis consecratis , eas non ad Christum ; sed ad species Sacramentales referre necessum est.

Non inquam satis est si id opposueris ; ^{207.} quia si manducatio carnis Christi non esset vera nisi relative ad species Sacramentales, esset utique prorsus falsa relative ad ipsissimam carnem Christi : & ita hæc propositio *Caro mea verè est cibus* esset pariter prorsus falsa, quod nemo Catholicus dixerit. Tum hæc eadem propositio relata ad species Sacramentales quomodo non est falsa , si supra illas cadere non potest notio veræ ac propriæ dictæ manducationis. Cadere autem supra illas notionem istam non posse ex hoc manifestum est , quod ab omni humano loquendi modo alienissimum sit , si quis diceret se manducasse quantitatem , aut gravitatem , aut coloré, &c. cujusvis comestibilis, uti carnis, aut pomi, aut Zacchari, &c. Quis enim unquam audivit propriū esse quantitatis aut gravitatis, aut coloris, &c. manducari, & non potius mensurari , ponderari , videri, &c. ? Aut quis rursus non advertit eum , qui juxta hypothesim apud Arist. extra casum Eucharisticum non impossibilem solis accidentibus panis à substantia separatis vesceretur, non fore nutriendū: nam saltem naturaliter non habent accidentia vim nutritivam: quare autem non nutriretur, nisi

Quibus potior. Arg. è contra. &c. 26.
 Non autem potest dici, quod ipsum corpus Christi verum frangatur: primò quidem, quia est incorruptibile & impassibile: secundò quia est totum sub qualibet parte; quod quidem est contra rationem ejus, quod frangitur. At si bene attenditur hæc duplex ratio, quid convincit nisi non posse frangi corpus Christi per factionem in se, quia nempe est incorruptibile, & impassibile, & totum sub qualibet parte: atque in hoc convenimus; sed non convincit illud non posse frangi per fractionem à se, quod sufficit ad hoc ut veritas fractionis ei tribuatur, cæterarumque passionum ad fractionem attinentium. Atque ut intelligas quid sit corpus Christi frangi per eam fractionem, quam veco à se, cogita quid eveniret in casu, quo fracto corpore humano vellet Deus animam rationalem conservare in membris fractis seu utcunque divisis: in hoc enim casu divideretur anima non in se ipsa; sed à se ipsa localiter, propterea quod non jam esset in continuo quodam spatio totali corporis, sed in pluribus spatiis separatis totali illi continuo æquivalentibus. Hoc itaque modo cogitantùm dividi aut frangi corpus Christi, quando dividuntur hostiæ, aut franguntur.

ARGUMENTUM TERTIUM

Nulla est Philosophica sive Philosophi-108.
 co - Theologica necessitas admittendi remanentiã accidentiũ Arist. panis & vini, si iis non remanentibus perinde ac remanentibus æque salvatur quidquid spectat

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 271

panis ad veritatem cultumque Sacramenti Eucharistici. Cogita tandem nec difficilius , nec inconvenientius esse , quod Christus ad apparendum sub forma panis exhibeat solas species panis , quàm quod ad apparendum sub forma pueri exhibeat solas species pueri , & hujus argumenti vim attigisti. Igitur necesse non est accidentia Aristotelica , de quibus sermo est , remanere , multoque minùs necesse est ea intelligi per species , quas Sacra Concilia post peractam consecrationem Eucharisticam *duntaxat* manere decreverunt.

Nec argumentum putes te soluisse, si^{209.} dixeris in casu miraculoso hostiæ consecratæ visæ sub forma pueri remanere accidentia panis omnia , quamvis per miraculum occultata sub forma pueri apparentis: quid enim vetat accidentia illa adesse , & nihilominus non apparere ? Vel saltem remanere talium accidentium quantitatem, quæ facta supernaturaliter vicesubstantia , ut ante substabat accidentibus panis apparentis , ita nunc substabit accidentibus pueri visi. Quare D. Thomas loco citato semper supponit in supradictis apparitionibus sive pueri , sive carnis , sive sanguinis , remanere dimensiones Sacramentales ; quibus sublati , aut notabiliter mutati sentiunt satis communiter Theologi eas quidem apparitiones semper probaturas veritatem Sacramenti ; sed nihilominus sub se non contenturas realitatem Sacramentalem Corporis Christi.

Ne inquam putes te his paucis soluisse^{210.}

argumentum. Namque primò D. Th. explicans apparitiones prædictas neque vetera accidentia remanere affirmat, neque nova ulla generari subindicat; sed novas species, quas Christus format vel tantummodò in oculis intuentium, quando apparitio brevis est & transitoria; vel etiam in dimensionibus Sacramentalibus, quando nempe diuturna est & constans: & meritò quidem novam nullam accidentium generationem exigit S. Doctor, qui bene noverat nullo eorum subsidio egere Christum ad apparendum prout voluerit. Tum *secundò* quâvis S. Doct. dimensiones panis & vini in casibus præallegatis retinuerit, at certe non retinuit earum sensibilitatē: quis enim non advertit quantum ad sensû differat quantitas hostiæ visæ à quantitate pueri visi. Si autem non manet earum sensibilitas, nunquid perinde est ac si ex non manerent? quandoquidem id, quod non manet sensibile, ad nullam Sacramenti sensibilitatē efficiendam concurrat: præterquam quod ut solent Adversarii in casu solito panis apparentis probare quantitatem remanentē ex sensuali perceptione illius, cur in casu illo insolito pueri visi non licebit mihi aut cuivis alteri negare quod quantitas panis maneat, quia nò hæc, sed omnino alia apparet? At tandem *tertiò* si ex hoc, quod non percipitur solitus color subalbus panis; sed color insolitus carneus pueri potuit D. Th. arguere absentiam illius, & speciem istius substitutam; quare ex hoc, quod non percipitur quantitas solita re;

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 27.

nuissima panis, sed quantitas insolita crassior pueri, non potest argui absentia illius, & istius species pariter substituta? Ratio enim utriusque eadem est: nam quod dicunt in casu illo pristinae quantitatis destructae, aut etiam notabiliter mutatae non adfuturum realiter corpus Christi sub speciebus quantitatis diversae, tam gratis dicunt, quam si dicerent non posse Christum sub arbitraria specie majoris aut minoris quantitatis, hujus aut illius, quoties ac quandiu libuerit, apparere. Ergo manet intacta vis argumenti, quo probatum est posse salvari quidquid ad formam cultumque Sacramenti Eucharistici pertinet independentè à remanentia ullorum accidentium Aristotelicorum subministratis tantummodò per Christum speciebus solitis panis & vini, perinde ac salvatur subministratis per eundem insolitis sive pueri, sive carnis, sive sanguinis, ut hæcenus ex D. Thoma ostensum est.

ARGUMENTUM QUARTUM

SI ad salvandam sensibilitatem Sacramenti Eucharistici requiruntur accidentia remanentia, non alia sane requiruntur, quàm quæ sint species panis & vini: imò non alia requiruntur, quàm quæ sint tantummodò species utriusque; ita ut si quæ accidentia præextitissent, quibus conveniret aliquid amplius, quàm esse species alterutrius, non remanerent secundum illud amplius; sed tantummodò secundum id, quod est esse species. Ne-

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 275
manentibus. De cætero autem cum constet
taliam accidentiam non repræsentari sensibus
nostris, nisi per eas sui species, quas
emittunt; quis audiens definitiones con-
ciliaries prædictas *de speciebus duntaxat ma-*
nentibus non potius reputabit solas talium
accidentium species remanere, quam ta-
les species simul cum suis accidentibus?
Sic quippe remanentes nec remanerent
Sole, nec remanerent ipsæ *duntaxat*, ut
evidens est: quia remanerent simul cum
ipsis accidentia, totaque superesset reali-
tas accidentium simul cum tota realitate
specierum, quæ societas incompatibilis
est cum exclusionem definitionum concilia-
rium. Quare nos nihil residui præter me-
ras species admittimus, proptereaque
contendimus argumento isto opinionem
nostram multò conformiorem esse prædi-
ctis definitionibus, sicque veriorē esse
oppositā: si non potius ex iisdem decisio-
nibus sequitur nostram esse veram, & op-
positam esse falsam.

Neque vim argumenti effugies dicendo: 12.
solitum esse in Scholis Aristotelicis, ut
accidentibus tribuatur esse species repræ-
sentativas substantiæ, quæ per se ipsam
est irrepræsentabilis, seu insensibilis;
ita quod nullo unquam sensu perciperetur,
nisi esset investita accidentibus, per
quorum sensationem sentitur, & iudica-
tur adesse. Quare non potuit verius expe-
ditiùsque decidi exclusio, quæ utique so-
la decidenda erat, substantiarum panis &
vini, quàm definiendo, sicuti definitum

est, solas earum species remanere, eas scilicet species, quæ substantias illas representabant quando aderant, & representant adhuc illas licet absentes. Nam quod spectat ad alias species, per quas præmissa accidentia representant se nostris sensibus, constat, quod istæ spectent ad ordinem diversum intentionalem, circa quem Concilia nihil definierunt, determinando tantum quid contingat in ordine rerum naturalium naturali post supernaturalem consecrationem panis & vini, determinando, inquam, sola utriusque accidentia sine suis respectivè substantiis superesse. Hæc itaque sola accidentia sunt, quæ species vocantur in Sacris Conciliis, ubi utique non fit mentio cæterarum specierum intentionalium, quia de istis nulla unquam exstitit inter Catholicos & hæreticos difficultas, nec disputatur unquam nisi intra limites philosophicos absque ordine ullo ad casum Eucharisticum, de quo agitur.

213. Non inquam sic effugies vim argumenti propositi. Nam parum urget quod ais solitum esse in Scholis Aristotelicis accidentia vocare species substantiarum: quia quidquid interim sit de tali consuetudine, quam si negarem, ægre ostenderes; quænam, amabo, est inter substantias & accidentia sive essendi, sive agendi, sive patiendi proportio idonea, sufficiensque ad hoc, ut hæc illas representent? Aut quis unquam dixit substantias præcise acceptas colorem habere similem ei, quem videmus

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 277

mus ; aut quantitatem similem ei , quam tangimus ; aut gravitatem similem ei ; quam ponderamus ; &c. ? Ergo si in substantiis præcisè acceptis nihil est simile colori , quantitati , gravitati , cæterisque accidentibus , quo pacto poterunt hæc accidentia esse species substantiarum illarum ? Multòque minùs urget quod addis definiendam tantummodò fuisse à Sacris Conciliis exclusionem substantiarum panis ac vini ; quia enim non deerant , quo tempore Sacra illa Concilia celebrata sunt , hæretici , qui ex principiis Aristotelicis afferebant accidentia separari à substantiis non posse ; ac subinde affirmabant istas remanere simul cum illis , æque intererat definire exclusionem accidentium , ac exclusionem substantiarum pro debellandis hæreticis illis , iisdemque sollicitandis ad adorandum solum Christum sub solis speciebus panis & vini. Sed quod tandem concludis species , per quas accidentia repræsentantur , pertinere ad ordinem intentionalem distinctum à naturali , intra quem vis contineri accidentia , quæ sunt apud te species reales substantiarum ; id quidem sic concludis , ut stabilias duogenera specierum , realium nempe & intentionalium ; atque ita probes Concilia respexisse ad reales nullo habito respectu intentionalium : at sane erubesceres si nosses quàm parum philosophicè id concludis. Nam fabula est quod affertur de ordine illo intentionali , si fortè reputabitur medius inter naturalem & superna-

turalem ; cum nihil tam naturale sit omnibus objectis , quàm agere intra limites suæ sensibilitatis exhibendo se visibilia , tangibilia , odorabilia , &c. nec certè obstat , quod actiones istæ vocentur intentionales , quia sic vocantur ex hoc , quod à suis objectis tendant in suas respectivè potentias ; sed an eapropter non sunt naturales ? Ergo si in Sacris Conciliis decidi debuit id , quod ex pane & vino supernaturaliter conversis remanet intra ordinem naturalem , decidi utique debuit species eorum intentionales remanere , quæ non modò sunt naturales ac reales ; sed præterea solæ sunt , quibus conveniat realitas philosophica ; nam aliæ , quantumcunque tu reales eas vocaveris per conditionem ab istis , non habent nisi philosophicam fictionem , ut alibi ostensum est. Præterea tamen puto validum patronum hujus veritatis habere in Sancto Anselmo , qui tract. de Sacram. corporis & Sanguinis Domini docet in Sacramento Eucharistiæ *Esse substantiam Domini corporis , sed absque visibili specie sua : & è contra esse visibilem speciem panis absque ejus substantia*. Sic enim argumentando ad hominem dico S. Anselmum hîc intellexisse sub uno vocabulo speciei , vel species reales , quas tuctur Respondens , vel intentionales quas tueor : at non intellexit priores ; alioquin sicuti juxta mentem Respondentis manent in Eucharistia accidentia panis & vini absque suis substantiis , sic in eadem Eucharistia maneret Corpus.

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 279

Christi, absque suis accidentibus, quod non admittet. Ergo intellexit posteriores ad hoc, ut sensus sit adesse in Sacramento Eucharistico actiones objectivas tum panis, tum vini absentis; & è contra non adesse species ullas objectivas proprias corporis Christi præsentis: unde accidit adesse Christum, & non videri; & è contra videri panem ac vinum, quamvis non adsint. Atque hæc paucissima verba S. Anselmi si bene perpenduntur, cõplectuntur universum, quam propugnamus, doctrinam de speciebus panis & vini *solis* manentibus.

ARGUMENTUM QUINTUM.

EX duabus opinionibus huc usque agi-^{214.}
tatis circa remanentiam specierum panis ac vini, illa videtur præeligenda, quæ Sacramento Eucharistico conciliat majorem credibilitatem simul cum majori venerabilitate: quandoquidem opinio altera, quæ vel levissime obstaret credibilitati ac venerabilitati illius, quid nisi & Catholicos à fide averteret, & hæreticos in errore contineret? At ex utroque adducto capite nostram esse, quæ præligi debeat, ostendo. Ex parte quidem credibilitatis; quia neminem hucusque audivimus tam hæreticum, qui negaverit posse Deum conservare apparentiam alicujus rei destructæ; aut etiam producere apparentiam rei, quæ nusquam extitit: nam aliquisne hæreticus unquam negavit Christum post resurrectionem Discipulis suis apparuisse sub forma mortali & passibili, quamvis

jam destitisset esse mortalis ac passibilis : aut etiam iisdem apparuisse sub forma peregrini, uti Magdalenzæ sub forma hortulani, quamvis nec peregrinus esset, nec hortulanus? Ne quid dicam de innumeris aliis apparitionibus in Sacra Scriptura celebribus rerum, quæ vel esse destiterant, vel nunquam extiterant. Quare si ad rem nostram tantum agitur de conservabilitate specierum panis & vini post factam substantiarum utriusque transmutationem, nullus occurreret hæreticus, qui illam abneget; sed è contra plurimi fuerunt, & ad huc sunt hæretici, qui negant conservari à Deo posse accidentia prædicta panis & vini in conservatis utriusque substantiis: idque negant propter malefana quædam Aristotelicæ sectæ principia, quibus juxto tenaciùs, obstinatiùsque inhaerent. Ex parte etiam venerabilitatis tam Sacratissimi Sacramenti ostendo præligendam esse opinionem nostram; quia Sacramentum illud tantò venerabilius nobis est, quantò quisque nostrum certior est adesse in eo nihil, quod non sit dignum suprema veneratione. Sic autem est juxta nos, qui in eo nihil veneramur, nisi Christum simul cum ejusdem Christi actionibus illis objectivis, in quibus consistunt species sensibiles panis ac vini: sive, quod idem est, nisi Christum agentem eo omni modo sensibili, quo panis ac vinum agerent, si adessent. Sed longè aliter se habet res apud Adversarios, qui simul cum præsentia Christi jungunt præsentiam

Quibus potior Arg. è contra, &c. 281

aliam entitatarum innumerabilium accidentalium, quibus saltem summa illa, quæ est patriæ, veneratio non debetur : ne dicam satis nondum apud Theologos , constare quænam alia inferior, & an eadem omnibus debeatur : vel è contra an major debeatur quantitati ; quam gravitati ; an gravitati, major, quàm colori ; &c. Ergo, ut aiebant, opinio quæ affirmat remanere post consecrationem solàs species intentionales panis & vini, non jam à pane & vino; sed à Christo supplente vices panis ac vini, subministratas, majorem Eucharistico Sacramento conciliat tum credibilitatem, tum simul venerabilitatem; atque ita præligenda est, ut prælectam à S. Ambrosio fuisse constat, nisi fallor, his verbis ex illo relatis de Consec. dist. 2. cap. 74. *Licet figura panis & vini hic sit, omnino nihil aliud quàm caro Christi & Sanguis post consecrationem credenda sunt.* At quo pacto Adversarii omnino nihil aliud credunt præter carnem Christi & sanguinem sub figura panis & vini, qui præterea credunt multas entitates accidentales superstites tum à carne Christi & sanguine ; tum à figura panis & vini multum distinctas ?

215.

Nec opponas potuisse Christum in instituendo Eucharistico Sacramento, imo probabiliter debuisse adhibere modum existendi sub speciebus panis & vini non magis vulgarem ; sed potius à vulgari magis recedentem : id est, mirabiliorem, qui ad fidei Divinæ meritum tanto proprius accederet, quanto longius distaret à mo-

tivis humanæ fidei. At multò mirabilius est, quod post transsubstantiationes panis & vini conserventur accidentia illorum, per nullas naturæ vires ab illis separabilia, quàm quod illa simul cum substantiis suis pereant retentis tantummodò externis ipsorum apparentiis. Quia verò si quid mirabilius est, venerabilius quoque est; hinc, contraquàm putemus, consequitur exorturam celsiorem mysterii Eucharistici excellentiam, ac venerationem. De cætero autem circa cultum istum Eucharisticum difficultas nulla occurret; quia Christus quidem adorabitur cultu superiori, quem Deo reddimus: ea verò, à quibus obvelatur accidentia, adorabuntur tali cultu inferiori, quem non denegamus Sacris velaminibus, atque linteaminibus, quæ ejusdem Christi Sacratissimum corpus seu vivum, seu mortuum tetigerunt.

216. Ne inquam hæc pariave opponas; quia vim argumenti adaugent, tantum abest ut minuant. Namque per tuum illum mirabiliorem existendi modum, quem ex alibi dictis clarum est esse mirabiliter impossibilem, quid nisi mysterium reddis incredibilem, interim dum Theologi fatagunt mysteriis omnibus, quantam possunt, credibilitatem asserre, ad hoc scilicet, ut alii quidem constantius fidem teneant, & alii ad eandem facilius pertrahantur. Quare meritò reputabitur Christum in instituendo Sacramento Eucharistico non tuum illum mirabiliorem modum, quatenus incredibiliorem, adhi-

Quibus potior. Arg. è contra, &c. 283
 buisse; sed alium tantò magis credibilem,
 quantò minùs, si volueris, mirabilem,
 quem proponimus; & ad quem si atten-
 dissent Berengarius, VVicleffus, Luthe-
 rus, Calvinus, & alii nunquam in suas
 circa Eucharistiam hæreses incidissent. At
 obstabant præventiones Aristotelicæ circa
 accidentia, quæ manere putabant; nec ma-
 nere posse putabant absque suis respective
 substantiis panis ac vini Quod verò spectat
 ad cultum accidentibus ex hypotesi resi-
 duis debitum, contendo rursus, quidquid
 dixeris, id non carere difficultate; quia non
 tangunt accidentia illa Sacratissimum
 Christi corpus sicut velamina & linreami-
 na, quæ subindicas, olim illud tange-
 bant: nam ut te ipsum testem compellem,
 nunquid Christus adest sub accidentibus
 tuis præsumptis modo spirituali, ac pro-
 inde intangibili? Sed esto ab illis tanga-
 tur utcunque Christus: nonne hinc itera-
 tò confirmatur totum Sacramentum non
 fore apud Adversarios, uti apud nos, ado-
 randum supremo cultu, quem vocamus
 latriæ: quis enim supremum cultum istum
 accidentibus illis referat, aut etiam quem-
 vis alium inferiorem, interim dum neque
 Philosophia illorum existentiam, neque
 Theologia, illorum remanentiam in casu,
 de quo agitur, satis probat.

ARGUMENTUM SEXTUM ac ultimum.

TRansubstantiatio, quæ fit per conse-^{217.}
 crationem Eucharisticam, non est

transubstantiatio Metaphysica & abstracta ; sed Pphysica & concreta ; uti revera panis & vinum , quibus accidit transubstantiari , sunt quid physicum & concretum , perinde ac Christi Corpus, ad quod terminatur prædicta transubstantiatio, est quid physicum & concretum. Qualiter itaque adest ex vi illius Corpus Christi sub speciebus panis & vini , taliter ex vi ejusdem cessant adeste sub iisdem suis speciebus panis & vinum. At Corpus Christi, quod aliàs non haberet statum suum physicum & concretum , obtinet sub prædictis speciebus , ut Aristotelicè loquar , quantitatem suam , gravitatem suam , duritiem suam , &c.. Ergo panis & vinum ex adverso cessant esse sub illis simul cum sua quantitate , cum sua gravitate , cum sua duritie , &c. Aliàs enim non deperderent statum suum physicum & concretum , sicque non transubstantiarentur physicè & concretè. Atque ut evidentius capias vim argumenti cogita nullam substantiam ab accidentibus sibi connaturalibus separari naturaliter posse, quod Aristotelicis non displicebit , & sic omnia naturaliter illam comitari : propter quam concomitantia naturalis necessitatem docet D. Th. 3. p. q. 76. art. 4. totam quantitatem dimensionem Corporis Christi , ceteraque omnia ejusdem Corporis accidentia esse in hoc Sacramento , sicque discurret. *Quantitas dimensionis corporis alicujus non separatur secundum esse à substantia ejus : sed in hoc Sacramento est substantia Corporis*

Quibus potior. Arg. è cont. &c. 285
Christi : Ergo tota quantitas dimensiva Corporis Christi est in hoc Sacramento. Ac deinde, Quia tamen substantia Corporis Christi realiter non denudatur à sua quantitate dimensiva & ab aliis accidentibus : inde est quod ex vi realis concomitantie est in hoc Sacramento, tota quantitas dimensiva Corporis Christi, & omnia accidentia ejus. Ex quo discursu apparet tam necesse esse spectato naturali rerum ordine, ut accidentia panis & vini pereant simul cum suis respectivè substantiis ad effectum transubstantiationis, de qua agitur, quàm ut ad effectum ejusdem accidentia substantiæ corporeæ Christi consequantur illam, ac conjunctissima adsint sub speciebus panis & vini. Id inquam tam necesse est spectato naturali rerum ordine, & addo ad statuendam adhuc magis vim argumenti non minùs id necesse esse pro salvanda vera notione transubstantiationis, de qua sermo est : Nam sicuti Corpus Christi non esset corpus naturale ejusdem Christi, si sua secum non haberet accidentia, ita panis, qui transmutatur, non esset panis naturalis (idem dic de vino) nisi transmutaretur simul cum suis accidentibus ; quia illis intransmutatis non transmutaretur nisi substantia, quæ præcisè ab iisdem accepta, non est aliquid naturale & physicum, sed Metaphysicum & abstractum. Atqui panis ille, qui transubstantiatur, est panis naturalis, panis aptus ad nutriendum, qui utique ad id ineptus esset absque subsidio suorum accidentium. Ergo

deperit panis ille simul cum accidentibus suis omnibus. Ergo tandem quamvis prae-existerent in pane & vino consecrandis talia accidentia, qualia admittunt Aristotelici quantitatis, gravitatis, duritiei, coloris, figurae, &c. perirent per physicam illam transubstantiationem, quam efficit consecratio: & sic non possunt pro praedictis accidentibus accipi, ut erat probandum, species, quas sacra Concilia post peractam transubstantiationem superesse *solas* definierunt.

- 218 Neque idonea est responsio, quam paras dicens transubstantiationem, de qua agitur, non esse ordinis naturalis, sed supernaturalis; unde non est mirum, quod panis & vinum non abscedant per illam secundum totum esse suum naturale accidentale, quamvis accedat per eandem Corpus Christi secundum totum esse naturale accidentale quod habet: vel maxime quia sic necesse est ad retinendas apparentias panis & vini, quae non retentis accidentibus aut nullae essent, aut essent illusoriae ob ansam, quam praerberent sensibus, ad quos spectat hac de re judicare, discernendi adesse accidentia solita, quae nihilominus non adessen. Nisi etiam quod falso, ut aies, supponimus nullam convenire realitatem substantiis panis ac vini seorsim sumptis à complexione suorum accidentium namque etiam seorsim ab illa complexione obtinent perfectionem materiae simul & formae, ex quibus pendet, & in quibus consistit tota panis ac vini natura. Ergo transubstantiatio, de

qua agitur , erit vera & realis indepen-
denter ab ulla ruina accidentium.

Non inquam idonea est ista responsio : 219
quia supernaturalitas prædictæ transsub-
stantiationis non impedit, imo, exigit con-
versionem rei naturalis in rem naturalem.
At, ut dictum est, panis, qui sua secum non
haberet accidentia, non esset panis natu-
ralis; sicuti neque esset corpus naturale
Christi illud, quod adest sub specie panis,
nisi sua ipsum comitarentur accidentia.
Ergo si verus ac naturalis panis verè con-
vertitur in Corpus Christi, quod est ve-
rum ac naturale corpus, necesse est ut esse
desinant simul cum pane accidentia panis,
statimatque esse incipiunt simul cum
Corpore Christi ejusdem corporis accidē-
tia. Quare intacta manet vis argumenti,
quod quidem nolo ut accipiat Lector, si-
cuti neque eum suspicor accepturum, in
sensu absoluto, quo videar approbare
distinctionem realem accidentium Aristo-
telicorum quantitatis, gravitatis, &c. à
suis respectivè substantiis, sed in sensu
hypothetico, quo probare debui ac vo-
lui talia accidentia, etiamsi forent reali-
ter distincta à substantiis panis & vini, ex
vi transsubstantiationis peritura, manen-
tibus *dumtaxat* panis ejusdem ac vini spe-
ciebus, ut sacra Concilia loquuntur.
Tum verò quia per has solas species suffi-
cienter salvatur tota sensibilitas panis &
vini, ut toties ostensum fuit, in quo au-
diendus erit Respondens quando adjicit
retineri prædicta accidentia debuisse pro

23

